

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

6 december 2004

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2005**

**BELEIDSNOTA
Vlaams Woonbeleid
2004-2009**

**BELEIDSNOTA
Inburgering
2004-2009**

**BELEIDSNOTA
Stedenbeleid
2004-2009**

**BELEIDSNOTA
Gelijke Kansen
2004-2009**

VERSLAG

namens de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen

**uitgebracht door de dames Veerle Heeren, Cathy Berx en Hilde Crevits
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting**

Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Monique Moens, de heren Jan Penris, Erik Tack, Chris Verougstraete, Rob Verreycken ;

de dames Cathy Berx, Hilde Crevits, de heer Tom Dehaene, mevrouw Veerle Heeren ;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Gilbert Van Baelen ;

de dames Else De Wachter, Caroline Gennez, Michèle Hostekint.

Plaatsvervangers:

de heren Felix Strackx, Wim Van Dijk, Roland Van Goethem, John Vrancken, Jurg Verstrepen ;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, mevrouw Monica Van Kerrebroeck, de heer Johan Verstreken ;

de heer Marc Cordeel, mevrouw Hilde Eeckhout, de heer Hugo Philtjens;

de heren Marcel Logist, Chokri Mahassine, Jan Roegiers.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels ;

de heer Bart De Wever.

- Nr. 7-H: Verslag namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
- Nr. 7-I: Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

12 (2004) :

- Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

13 (2004-2005)

- Nr. 1-A : Algemene toelichting
- Nr. 1-B : Toelichting per programma

16 (2004-2005)

- Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

*Zie:***15 (2004-2005)**

- Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
- Nrs. 2 tot 6: Amendementen
- Nr. 7-A: Verslag namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie
- Nr. 7-B: Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
- Nr. 7-C: Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
- Nr. 7-D: Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Nr. 7-E: Verslag namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
- Nr. 7-F: Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
- Nr. 7-G: Verslag namens de Commissie Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie

INHOUD

	Blz.
DEEL 1 : Wonen	4
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering.....	4
II. Algemene bespreking	11
III. Indicatieve stemming	29
DEEL 2 : Stedenbeleid	29
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering.....	29
II. Algemene bespreking	32
III. Indicatieve stemming	39
DEEL 3 : Inburgering	39
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering.....	39
II. Algemene bespreking	45
III. Indicatieve stemming	63
DEEL 4 : Gelijke Kansen	
I. Inleidende uiteenzetting door mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen.....	63
II. Algemene bespreking	66
III. Indicatieve stemming	77

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen besprak op 22, 25 en 29 november 2004 en op 6 december 2004 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005. De bespreking had betrekking op de bevoegdheden Wonen, Stedenbeleid en Inburgering van de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering, en op de bevoegdheid Gelijke Kansen van mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen.

De uitgavenbegroting 2005 werd besproken in samenhang met de beleidsnota's Vlaams Woonbeleid 2004-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-2005*, nr. 86/1), Stedenbeleid 2004-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-2005*, nr. 83/1), Inburgering (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-2005*, nr. 84/1), en de beleidsnota Gelijke Kansen 2004-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2003-2004*, nr. 98/1).

DEEL 1 : Wonen

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

1. *Schets van de bevoegdheid Wonen*

De minister merkt op dat de bespreking van de beleidsnota Vlaams Woonbeleid 2004-2009 belangrijk is, want het gaat over wat er in de komende vijf jaar op het terrein kan gebeuren in de woonsector. Als minister van Wonen acht hij zich verantwoordelijk voor de drie hoofdcomponenten van de woonmarkt: de eigendomsverwerving, de privé-huurmarkt en de sector van de sociale huisvesting. Nog in een heel recent verleden was de Vlaamse minister van Huisvesting vooral de minister van sociale huisvesting. De aandacht van de minister was toen exclusief gevestigd op slechts 6 percent van de woningmarkt.

De minister benadrukt dat vandaag in het regeerakkoord die drie componenten naast elkaar staan en niet tegenover elkaar als concurrerende sectoren. Zij vertegenwoordigen trouwens heel vaak de fases

van iemands leven. Mensen beginnen als huurder en groeien later door tot eigenaar. Sommigen verkiezen weliswaar heel hun leven te huren, terwijl anderen door omstandigheden als een beperkt inkomen of andere problemen noodgedwongen aangewezen zijn op de socialehuurmarkt.

Als minister van Wonen wil de minister ook waken over de woonkwaliteit, waarmee niet alleen de kwaliteit van de fysieke constructie wordt bedoeld, maar ook de leefbaarheid van de totale omgeving. De minister neemt zich daarbij voor om een woonbeleid op maat te voeren en rekening te houden met een aantal subregionale en lokale aspecten. Hij voelt zich verantwoordelijk van Voeren tot Blankenberge. Vlaanderen is niet groot van oppervlakte, maar wel heel verscheiden. Zo is de toestand in Antwerpen-Noord, met een huurpotentieel dat 35 percent van het woningbestand bedraagt, heel anders dan in de landelijke gebieden van Vlaanderen, de kuststreek of de streek rond Brussel. Hij probeert dat alles op basis van cijfers en informatie zo objectief mogelijk te benaderen.

2. *Wonen voor eigenaars, private huurders en sociale huurders*

De minister geeft volgend overzicht van de woonmarkt: 72,6 percent van de woningen situeert zich op de eigendomsmarkt, 24 percent op de huurmarkt. Hiervan situeert zich 6 percent op de socialehuisvestingsmarkt. De resterende 2 of 3 percent bestaat uit mensen die bijvoorbeeld bij hun ouders inwonen of in kloosters wonen.

Eigendomsverwerving

De minister herinnert aan het cliché dat de Vlamingen een baksteen in de maag hebben. Dat cliché beantwoordt aan de realiteit. Begin de jaren zestig waren er 55,2 percent eigenaars, wat in 2004 is opgelopen tot 72,6 percent. Volgens de minister vergeet men weleens dat Vlaanderen een van de rijkste regio's van de wereld is, wat onder andere te maken heeft met die hoge graad van eigendomsverwerving. Veel Vlamingen slagen erin zonder al te veel problemen eigenaar te worden.

Aan wie zegt dat het vandaag moeilijk gaat, vraagt de minister aan te geven wanneer het ooit

simpel was. Het grote verschil met vroeger is dat de mensen nu bouwen op een tijd van een jaar of twee. De vorige generatie was daar nog 10 tot 15 jaar mee bezig. De ouders van de minister bouwden een woning toen hij in het eerste leerjaar zat, en waren met alles klaar, met inbegrip van een inrichting naar hun smaak, toen hij al in het hoger secundair onderwijs zat. De mensen van vandaag vinden het al een ramp als hun woning niet op twee jaar is afgewerkt. Eigenaar worden is nooit vanzelf gegaan, maar het lukt op dit ogenblik toch meer dan 7 mensen op 10.

De minister stelt vast dat 84 percent van de eigenaars 65-plussers zijn. Hij noemt dat een goede zaak, want een eigendom hebben, is de beste zekerheid voor de oude dag. Iemand die moet leven van een pensioen en geen huur moet betalen, heeft veel meer bestedingsmogelijkheden. Van een pensioen van 50.000 frank 20.000 frank huur moeten betalen of dat bedrag kunnen besteden om te leven, maakt het verschil tussen krap bij kas te zitten of zich enige luxe kunnen permitteren.

Private huur

De sector van de privé-huurders heeft het het moeilijkst. Veel mensen op die markt wachten op een sociale woning of een sociaal appartement. Het publiek van de privé-huurmarkt is anders dan één of twee generaties geleden. Toen ging het vaak over jonge koppels die in afwachting van de bouw of aankoop van een eigen woning, vijf of tien jaar huurden om een spaarpotje op te bouwen. Vandaag gaat het vooral om mensen die wachten op de huur van een sociale woning of een sociaal appartement.

De minister stelt vast dat de prijs-kwaliteitverhouding in het nadeel is van de huurder. De huurder betaalt vaak relatief veel voor bescheiden of minder goede kwaliteit. Veel mensen met een zwak inkomensprofiel komen terecht op deze markt. Er is derhalve een sterke concurrentie met de competitieve socialehuisvestingssector.

19 percent van de mensen betreft vandaag een woning op de privé-huurmarkt. Hier zijn ook mensen bij die geen eigenaar willen worden, en ervoor kiezen zelf geen verplichtingen te hebben

als er iets moet gebeuren aan de constructie of als er investeringen nodig zijn.

Sociale huisvesting

De derde component van de woonmarkt zijn de sociale huurders, met name 6 percent. De minister stelt vast dat er lange wachtlijsten zijn in de sector, en vraagt aandacht voor cijfers die nooit in de debatten aan bod komen. Er zijn vandaag 85.000 eenoudergezinnen meer dan in de jaren negentig. Voor de eenpersoonshuishoudens gaat het om een stijging van bijna 240.000. Dat is allemaal extra publiek voor, in eerste instantie, de sociale huisvestingsmarkt. Mensen die alleen komen te staan, hebben vaak een kleiner inkomen, en dan wordt de stap naar de sociale huisvesting sneller gezet.

De gemiddelde huurprijs op de privé-markt bedraagt vandaag ongeveer 500 euro. De basis-huurprijs op de socialehuurmarkt is ongeveer de helft. De reële huurprijs ligt nog een stuk lager, en bedraagt 187 euro. Op een totaal van 132.000 woningen en appartementen zijn er nog altijd 16.703 mensen waarvoor de huurprijs lager ligt dan 100 euro per maand. Dat is significant voor hun inkomenspositie, maar het weegt ook door op de financiën van de maatschappijen die verhuuren en legt een zware hypotheek op hun financiële leefbaarheid.

De sector biedt een goede prijs-kwaliteitverhouding. Soms gaat, volgens de minister, teveel geld naar esthetische aspecten. Niemand pleit voor woonkazernes, maar op het vlak van kwaliteitseisen zit men vandaag voor elk project aan het maximum. De minister vraagt zich af of dit wel nodig is. De actuele kwaliteit van sociale woningen en appartementen noemt hij ontzettend goed. In de jaren zeventig en begin jaren tachtig was er een dalperiode, maar nadien is de kwaliteit gevoelig verbeterd. Er is als het ware geen kwaliteitsdrempel meer tussen de private en de sociale huisvesting. In de socialehuisvestingsprojecten van vandaag kan eenieder oud worden. De kwaliteit is in orde en er wordt op de esthetische aspecten gelet. De woningen zijn heel aantrekkelijk geworden.

De sociale huisvesting heeft steeds meer raakvlakken met welzijn, bijvoorbeeld door het huisvesten van personen met een handicap of oudere men-

sen, maar de minister wijst erop dat de sector in de eerste plaats verantwoordelijk is voor het huisvesten van mensen. Hij eist van de sector dus niet de expertise om bijvoorbeeld ouderen en personen met een handicap bijzondere begeleiding te geven. Dat geeft vandaag nogal wat spanning. Er is ook de aparte problematiek van mensen met een verleden in de psychiatrie of de gevangenis. Die mensen hebben soms begeleiding nodig om zelfstandig te kunnen wonen en overeind te kunnen blijven. Er kan worden samengewerkt in projecten van Begeleid Wonen, waar die expertise veelal wel aanwezig is.

Er bestaan daar al goede voorbeelden van. Zo is er het project Kamerwonen in Genk: daar heeft men een oud complex omgebouwd tot zestien kamerwoningen voor alleenstaande mannen, die begeleiding nodig hebben en krijgen. Die begeleiding gebeurt door de welzijnssector. Voor hen wordt een woonbeleid op maat gevoerd, tot tevredenheid van de huisvestingsmaatschappij, de huurders en de begeleiders. Dat is overzichtelijk. Dat kan volgens de minister een voorbeeld zijn van hoe Wonen en Welzijn kunnen samenwerken. Die samenwerking moet berusten op concrete afspraken, anders neemt iedereen een afwachtende houding aan, omdat iedereen denkt dat hij zal moeten instaan voor de kosten.

3. *Steun aan eigendomsverwerving*

Voor wie een eigen woning wil verwerven, wil de minister de drempels verlagen met een aantal steunmaatregelen. Zo is er de meeneembaarheid van de registratierechten, waarvan de vrijstelling thans 12.500 euro bedraagt. Het is een fiscale maatregel en behoort dus tot de bevoegdheid van minister Dirk Van Mechelen. Het is de bedoeling dat de mensen gemakkelijker wat dichterbij hun werk kunnen gaan wonen, om zo ook de files te bestrijden. De minister heeft ervoor gepleit die vrijstelling op te trekken tot 15.000 euro. Dat staat ook in het regeerakkoord.

Belangrijk vindt de minister de verbeterings- en aanpassingspremies (VAP), waarvoor 15 procent van de inkomenscategorieën in Vlaanderen in aanmerking komen. Dat zijn net die mensen die het meest kwetsbaar zijn. Vaak wonen ze in oudere woningen. Door hun beperkte inkomen kun-

nen ze geen andere woning betrekken. Het gaat over woningen met een KI tot 1.200 euro en over mensen met een netto belastbaar inkomen van 20.000 euro per jaar. Daar komt 1.250 euro per persoon ten laste bij. Een van de bekendste premies is de CO-premie, om mensen bijvoorbeeld in staat te stellen over te schakelen naar een gesloten verbrandingssysteem om CO-vergiftiging te vermijden. Jaarlijks verliezen immers meer dan 40 mensen daardoor het leven. Omdat het doelpubliek moeilijk bereikbaar is, komen er sensibilisatiecampagnes. Het zijn mensen die niet meteen de weg vinden naar gemeentehuizen en andere instanties. Daarom worden de campagnes onder meer gevoerd bij de OCMW's, waar die mensen noodgedwongen wel al eens aankloppen.

De sociale leningen zijn volgens de minister een vrij complex verhaal. De Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) verstrekt dergelijke leningen, net als de erkende kredietvennootschappen en de socialekredietvennootschappen. Dan is er ook nog het Vlaams Woningfonds, verbonden aan de Gezinsbond. Al die sociale leningen zijn goedkoper dan de gebruikelijke hypothecaire leningen die worden aangeboden door de commerciële banken. Zij krijgen een gewestwaarborg of een tegemoetkoming in de vorm van een rentesubsidie. Het is de bedoeling te komen tot een zekere harmonisatie tussen de verschillende vormen van sociale lening.

De minister wil de verzekering gewaarborgd wonen uitbreiden. Die verzekering dient om onzekerheid weg te nemen bij mensen die een eigen dom willen bouwen of kopen. Tweeverdieners hebben vaak wel een spaarpotje na verloop van tijd, maar durven de stap niet te zetten om een eigendom te kopen of te bouwen, uit schrik voor de gevolgen van mogelijke werkloosheid. Met die verzekering zijn ze althans het eerste jaar zeker van een tegemoetkoming in de aflossing van de hypothecaire lening, van 500 euro per maand. De inkomensgrens bedraagt ongeveer 46.550 euro op jaarbasis voor twee ontleners. Daar komt 2.670 euro bij per persoon ten laste. In het tweede jaar wordt de tegemoetkoming 400 euro per maand, in het derde jaar 300. De minister denkt dat men dan meestal al opnieuw aan het werk is. De minister denkt erover na om de inkomensgrenzen die gelden bij de verzekering gewaarborgd inkomen te laten springen, maar hij wil dat eerst nog eens goed becijferen. Als het bedrag beperkt blijft

tot 500 euro per maand ter aflossing van de hypothecaire lening, dan meent hij dat het niet zoveel uitmaakt.

De minister kondigt voorts een scala aan nieuwe woonmaatregelen aan, zoals de invoering van opnieuw een substantiële renovatiepremie in de tweede helft van de legislatuur. Hij steunt het parlementair initiatief dat wordt genomen om het kooprecht van de sociale huurder te garanderen; het gaat om een initiatief van de Vlaamse volksvertegenwoordigers Caroline Gennez, Dominique Guns en Veerle Heeren. Een eerder decreet ter zake sneuvelde bij het Arbitragehof. De minister wil ook het nodige doen opdat woonuitbreidingsgebieden kunnen worden aangesneden door zowel openbare partners als privé-partners.

4. *Voldoende aanbod voor wie huurt*

Private huur

De minister streeft naar een voldoende groot aanbod woningen voor wie huurt, inzonderheid de financieel zwakkeren. Zijn doelstelling is goede privé-huurwoningen tegen een redelijke prijs. Op de privé-huurmarkt wil hij in de tweede helft van de legislatuur een stelsel van huursubsidies invoeren. De jaren 2005 en 2006 zijn niet de makkelijkste begrotingsjaren. Iedereen moet matigen, maar het departement Wonen ontsnapt in grote mate aan de bezuinigingen. In de huursector vraagt de minister zich af of de formules die gehanteerd worden nog echt adequaat zijn. De vele inspanningen leveren soms maar een beperkt extra aanbod op.

De minister wil een huurwaarborgfonds oprichten. De OCMW's moeten nu vaak huurwaarborgen voorschieten. Een groot aantal mensen moet het als gezinsverantwoordelijke rooien met één inkomen. Het is moeilijk voor hen om een huurwaarborg van drie maanden meteen op de tafel te leggen.

Een ander initiatief dat de minister naar voren schuift is de oprichting van een woon-bevak. Dat is een soort van obligatielening waarbij op de privé-markt geld verzameld wordt om er huurwoningen mee te bouwen. Eventueel kunnen die dan door huisvestingsmaatschappijen of partners worden verhuurd.

De minister verklaart zich een groot voorstander van de socialeverhuurkantoren, SVK's. Het zijn lichte instrumenten, want ze werken met een heel beperkte overhead, maar brengen wel een extra aanbod op de socialehuurmarkt. Ze richten zich tot mensen met een bescheiden inkomen die het moeilijk hebben om een betaalbare huisvesting te vinden. De minister wil meer SVK's subsidiëren. In 2005 zouden er vier bijkomen. Op jaarbasis moet het woonpatrimonium van de SVK's met 15 percent aangroeien. Dat komt neer op 300 woningen per jaar extra.

Het budget voor toelagen aan huurdersbonden en de koepel Vlaams Overleg Bewonersbelangen bedraagt nu 820.000 euro. De huurdersbonden staan mensen met raad en daad bij. Ze zijn operationeel in ongeveer 30 Vlaamse steden en gemeenten. Daarnaast hebben heel wat OCMW's juristen in dienst, waar mensen terecht kunnen met huurvragen. Maar de minister is van oordeel dat de mensen ook op hun verantwoordelijkheid moeten worden gewezen om de huur op tijd te betalen.

Sociale huur

Op het terrein ontwaart de minister tevreden bewoners in een relatief kleine socialehuursector. Ondanks de budgettaire krapte was hij in staat het budget opnieuw te verhogen. Het investeringsvolume van 227 miljoen euro wordt opgetrokken tot 230 miljoen euro. De projectsubsidiëring groeit aan van 77,78 miljoen euro tot 78,9 miljoen euro. Hij werkt tevens aan een vereenvoudiging van het subsidiemechanisme. Nu zijn er twee stelsels: de subsidies van het Investeringsprogramma van de VHM (IP) en de rechtstreekse subsidies van het Vlaamse Gewest, de 'Subsidies voor Bouw en Renovatie' (SBR). Dat zou één stelsel moeten worden.

De minister wil de huisvestingssector versterken door historische en soms ideologische barrières los te laten. Hij hoopt dat er in de commissie over de grenzen van oppositie en meerderheid heen van gedachten zal kunnen gewisseld worden over het doorbreken van de kunstmatige scheidingslijn tussen huur- en koopsector in de socialehuisvesting. Ook de werkingsgebieden moeten worden doorbroken. Zo zijn er maatschappijen die geld hebben maar geen grond, en andere die geen geld hebben maar wel grond. Er zijn dan ook een aan-

tal fusies nodig. Er zijn in Vlaanderen 116 sociale-huisvestingsmaatschappijen. De grootste heeft ongeveer 5.000 woningen in haar patrimonium; de kleinste hebben er 200 à 300. In Nederland heeft de kleinste maatschappij er 5.000.

De minister wil meer ruimte scheppen voor samenwerking met het privé-initiatief, zoals publiek-private samenwerking (PPS). Aan het eind van de vorige legislatuur is er een poging tot PPS geweest die niet volledig is geslaagd. De minister is voorstander van gemengde projecten. Hij is van mening dat het ideologische keurslijf van de eerste helft van de vorige eeuw moet verlaten worden, dat ervan uitging dat de privé-sector, gericht op rendement, niet kon worden betrokken bij sociale huisvesting. Iemand die bijvoorbeeld een groot stuk grond heeft geërfd in een woonzone maar niet bij machte is om daar op zijn eentje iets mee te doen, moet toch kunnen samenwerken met een socialehuisvestingsmaatschappij. Het zou voor de socialehuisvestingsmaatschappij mogelijk moeten zijn een akkoord te sluiten met de eigenaar van zo een lap grond. De eigenaar krijgt dan bijvoorbeeld de gelijkvloerse en eerste verdieping voor winkels, kantoren of eigen appartementen. De ruimte daarboven zou kunnen worden benut voor sociale appartementen. Dat kan vandaag echter moeilijk en dat is jammer. De behoeften zijn immers groot en de wachtlijsten bijzonder lang, aldus de minister.

In de socialehuursector is de minister ten slotte ook groot voorstander van bewonersparticipatie. Hij heeft goede ervaringen met bewonersverenigingen zoals VIVAS (Vereniging Inwoners van Sociale Woningen) en PASH (Platform voor Antwerpse Sociale Huurders), die prachtig werk verrichten om de leefbaarheid in de blokken te behouden en om de maatschappijen en de huurders te responsabiliseren.

Kwaliteitsbewaking

Een kordaat optreden tegen de huisjesmelkers blijft voor de minister prioritair wat de kwaliteitsbewaking betreft. De boetes zijn intussen opgetrokken tot 50.000 euro. De Vlaamse Wooninspectie zou moeten worden uitgebreid maar er is een aanwervingsstop. Het vernieuwingsproject Beter Bestuurlijk Beleid in de Vlaamse administratie zou daarbij kunnen helpen. Alles wat te

maken heeft met Wonen, dat zich nu bij drie verschillende instanties bevindt, zou moeten worden samengebracht. Vandaag heeft elk van die instanties zijn eigen architecten, juristen, boekhouders, enzovoort.

Intussen is ook het leegstandsdecreet aangepast. De minister noemt de aanpassing de verdienste van gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger Ann De Martelaer, die tijdens de vorige legislatuur in de commissie zetelde voor Groen!. Het decreet is echter niet volledig bekend op het lokale vlak. Hij neemt zich voor een promotiecampagne voeren bij de gemeenten.

Een grote uitdaging is volgens de minister herhuisvesten van mensen uit huizen die kwalitatief niet voldoen. De bestaande lange wachtlijsten maken dat lastig. Geen enkele huisvestingsmaatschappij beschikt over een voorraad appartementen die voor dat doel wordt vrijgehouden. Sommige maatschappijen pakken het probleem pragmatisch aan door die mensen een tijdelijke woning aan te bieden in blokken die voor een deel gerenoveerd zijn of nog moeten worden gerenoveerd. Hij noemt de Silvertop-blokken in Antwerpen als voorbeeld.

In Antwerpen wordt wat betreft de kwaliteitsbewaking een doeltreffend beleid gevoerd. In het kader van de strijd tegen de leegstand, de verloedering en de verkommering, werden twee jaar geleden 2.000 woningen en appartementen geïnventariseerd. Vandaag staan er op die lijst nog 600. De eigenaars hebben werk gemaakt van renovatie.

5. Woonbeleid op maat

De minister streeft naar een woonbeleid op maat. Het is de bedoeling aan de steden en gemeenten de mogelijkheid te bieden om maatwerk te leveren, om lokale accenten te leggen op het vlak van de toewijzing. De toewijzing gebeurt door de socialehuisvestingsmaatschappij. De controle wordt uitgevoerd door de VHM-commissaris. De minister wil niet opnieuw een sfeer van cliëntelisme creëren maar wil de steden en gemeenten een rol laten spelen als regisseur van het lokale woonbeleid. Belangrijke taken zijn het stimuleren en afstemmen van het woningaanbod. De gemeente moet de socialehuisvestingsprojecten op

haar grondgebied coördineren. Huisvestingsmaatschappijen, OCMW's en gemeenten opereren heel vaak naast elkaar. Dat heeft vaak te maken met het feit dat degenen die afgevaardigd worden naar de huisvestingsmaatschappijen niet altijd degenen zijn die het zwaarst wegen op het beleid, aldus de minister.

Er moet ook worden voorzien in de nodige dienstverlening aan woonbehoeftige gezinnen en alleenstaanden, onder meer door informatieverstrekking en het verlenen van aanvullende premies. Stad en gemeente kunnen op dat vlak een rol spelen. Goede voorbeelden daarvan vindt de minister in Kortrijk en Mechelen.

Ten slotte moet er worden gezorgd dat het woonpatrimonium en de woonomgeving worden verbeterd. Dat is een algemene doelstelling. In een bepaald deel van Antwerpen vormen de socialehuurwoningen 35 percent van het woningbestand. Daar wil de minister niet verder investeren in huurwoningen maar wel in koopwoningen. Een goede oplossing voor 'stadskankers' kan zijn dat een huisvestingsmaatschappij ze opkoopt en er een aantal socialewoningen bouwt. Met socialekoopwoningen kan men dan weer jonge gezinnen aantrekken, die belastingen betalen aan de stad. Op die manier wordt het stads- of dorpscentrum verlevendigd.

Met een woonbeleid op maat kan men zich richten op specifieke doelgroepen en bepaalde accenten leggen. De minister denkt daarbij aan de Vlaamse Rand. In het regeerakkoord staat dat daar meer maatregelen moeten worden genomen. Dat moet hoe dan ook maatwerk zijn. Ook in heel wat grensgemeenten is er een karakteristieke situatie. Een aparte regio is voorts bijvoorbeeld de kuststreek.

Een ander accent is de aandacht voor duurzame en energiezuinige woningen. De overheid moet een aantal projecten en experimenten steunen. De minister ziet raakvlakken tussen wonen en inburgering en stedenbeleid. De leefbaarheid in de centra heeft vaak te maken met de aanwezigheid van een geconcentreerd socialehuurpubliek. Een betere spreiding zou de leefkwaliteit in de stadswijken gedeeltelijk verbeteren.

6. *Beleidsopties*

Nabije toekomst

In de heel nabije toekomst wil de minister het kooprecht van de sociale huurders gerealiseerd zien. Dat is overigens in het regeerakkoord opgenomen. Drie vrouwelijke parlementsleden hebben in dit verband een initiatief aangekondigd. Hoewel een eerder decreet van de minister door het Arbitragehof is vernietigd, blijft hij van mening dat mensen van bescheiden komaf een eigen woning moeten kunnen verwerven. Om een draagvlak te creëren, moet dat alles wel in overleg met de sector gebeuren. Daarbij moet de Vlaamse Regering erop toezien dat het woonpatrimonium op peil blijft. Deze maatregel mag niet tot een verarming van het huurpatrimonium leiden.

In de nabije toekomst zal er voorts een nieuw uniform socialehuurbesluit komen waarbij de mogelijkheid wordt geboden lokale accenten te leggen, bijvoorbeeld inzake de toewijzing. De toewijzing gebeurt door de huisvestingsmaatschappij zelf, maar het OCMW of de gemeenteraad mag mee het beleid uittekenen.

Voor de ondersteuning van de noodlijdende socialehuisvestingsmaatschappijen (SHM's) is 11 miljoen euro uitgetrokken. Het is het derde jaar naeen dat deze maatschappijen financieel ondersteund worden. Maar liefst 28 SHM's voldoen aan de voorwaarden. Op termijn moeten er meer structurele maatregelen komen om de SHM's financieel gezond te houden. De minister zegt overigens ervan op de hoogte te zijn dat enkele fracties in het Vlaams Parlement de idee ondersteunen om de SHM's financieel door te lichten.

De verzekering gewaarborgd wonen zal worden uitgebreid. De minister noemt dat een belangrijke maatregel om de eigendomsverwerving te stimuleren. De sociale leningen zullen worden geharmoniseerd. Aangezien het hier eigenlijk om leningen van onderlinge concurrenten gaat, moet het in overleg met de sector gebeuren.

De subsidiemechanismen in de socialewoningbouw zullen eveneens worden geharmoniseerd. Momenteel bestaan er subsidies van ongeveer 40

percent en van ongeveer 60 percent. Dat verschil is historisch gegroeid. Over deze voornemens worden momenteel afspraken met de betrokken maatschappijen gemaakt.

Wat het centraal inschrijvingsregister van kandidaat-huurders betreft, heeft de minister in de regio's Mechelen en Antwerpen een proefproject opgezet. Het is de bedoeling dat project in de loop van 2005 naar heel Vlaanderen uit te breiden.

Verdere toekomst

De initiatieven die de minister in de verdere toekomst wil nemen, zullen vooral door de budgettaire context worden bepaald. De Vlaamse Regering schiep de nodige financiële ruimte om in 2005 een beperkt aantal extra zaken te realiseren. De huursubsidies en de renovatiepremies zullen tijdens de tweede helft van de legislatuur aan bod komen. De renovatiepremie stimuleert de eigendomsverwerving en is een doeltreffend middel tegen stadsverloedering. Dat kan eveneens voor dorpscentra gelden. Heel wat dorpscentra worden momenteel met een ernstige vergrijzing geconfronteerd. Op sommige plaatsen leidt dat tot leegstand en verkommering. De renovatiepremie kan op dit vlak voor de nodige impulsen zorgen, aldus de minister.

De minister wil in de gemeenten een woonloket. Dat is eigenlijk een uitgebreide lokale huisvestingsdienst. Hier moeten de mensen met al hun vragen over hun woning terechtkunnen.

7. Begroting

Wat de begroting betreft, zullen 2005 en 2006 iets moeilijker jaren zijn voor de Vlaamse Regering. Toch blijft het budget voor Wonen stijgen. Er is evenwel niet al te veel ruimte voor nieuwe initiatieven. Bovendien gaat 15 percent van het budget naar de factuur van reeds afgelopen projecten. De minister wijst daarbij naar het project Domus Flandria waarmee toenmalig minister Nobert De Batselier tienduizend huurwoningen heeft gecreëerd. De afbetalingen van dat project lopen evenwel nog tot in 2020. Voormalig minister Waltniel heeft destijds ook een aantal projecten opgestart die nog niet volledig zijn betaald. Op een budget van 300 miljoen euro wegen dergelijke afbetalin-

gen zwaar door. Inclusief de leningsmachtiging van het Vlaams Woningfonds, stijgt het volledig budget evenwel tot 500 miljoen euro.

Ook op de begroting voor 2005 komen er voor projectsubsiëring 14 miljoen euro betaalkredieten bij. Daarmee blijft de socialewoningbouw de grootste bouwheer in Vlaanderen. De wegenbouw loopt wat terug, onder andere omdat de steden en gemeenten daarin wat minder investeren. De opdrachten van de socialehuisvesting compenseren dat gedeeltelijk. Elke nieuwe woning is goed voor 2,2 manjaren tewerkstelling. De minister noemt dat een reëel terugverdieneffect, een ultiem argument bij de begrotingsonderhandelingen. Het woonbeleid zorgt ervoor dat een van de meest arbeidsintensieve sectoren van de economie, de bouw, opdrachten krijgt en mensen aan het werk kan houden, zodat die ook een inkomen hebben.

Er is een stijging van het investeringsprogramma van de VHM, van 227 naar 230 miljoen euro. De subsidie bouw en renovatie van het Vlaamse Gewest, de zogeheten projectsubsidie, bedraagt 78,9 miljoen euro. De subsidie sloop en infrastructuur, SSI, die te maken heeft met omgevingswerken, krijgt bijna 500.000 euro meer op ca 25 miljoen euro. De subsidie voor verwerving in de woningbouw- en woningvernieuwingsgebieden komt op een iets hoger bedrag dan het aangepaste bedrag van 2004, namelijk 20,5 miljoen euro. De kapitaalsubsidie in de koopsector wordt opgetrokken tot bijna 20 miljoen euro, wat goed is voor een investeringsvolume van 120 miljoen euro, een stijging met 4,6 miljoen euro subsidie en 30 miljoen euro volume ten opzichte van het budget voor 2004.

Als blikvangers op de begroting 2005 noemt de minister onder meer de renovatie van de Belvédère, een groot woningcomplex in Gent. Het complex is eigendom van ABC, een maatschappij uit Antwerpen. Het complex omvat 20 verdiepingen en 153 appartementen. Een probleem is de herhuisvesting van de bewoners. Voor de meeste huurders is dat geen probleem, maar anderen willen blijven omdat ze intussen hun appartement op eigen houtje gerenoveerd hebben. Met de Belvédère-renovatie wordt in 2005 begonnen. Andere blikvangers zijn de in 2005 begonnen renovatie van de Silvertop-complexen, die wordt voortgezet, en een groot project van de Leiekaai in Gent. Per jaar zijn er tussen 5.000 en 5.500 renovaties van socialewoningen en -appartementen.

Het Vlaams Woningfonds krijgt ongeveer 3,3 miljoen euro meer qua investeringsvolume. De voordelen van het Vlaams Woningfonds worden uitgebreid tot de gezinnen met één kind. Ook de verkoopwaarde van de woningen wordt opgetrokken. Het Vlaams Woningfonds noemt de minister een goed instrument om eigendomsverwerving te stimuleren.

Het budget voor de verzekering Gewaarborgd Wonen en voor de verbeterings- en aanpassingspremies blijft op het peil van de begroting 2004. Het budget voor de socialeverhuurkantoren wordt opgetrokken met 617.000 euro, tot 3,5 miljoen euro. Dat is goed voor een groei met 15 procent van hun woonpatrimonium. Dat geld dient ook ter subsidiëring van vier nieuwe socialeverhuurkantoren. Twee witte vlekken blijven: Vlaams-Brabant en Limburg. De minister neemt zich voor om ook daar te streven naar meer socialeverhuurkantoren.

Opnieuw gaat er 11 miljoen euro naar noodlijdende maatschappijen. Dat zijn er 28. Ondertussen worden terzake de criteria wat verfijnd. Tot nu moest men minstens 500 woningen en een inkomenscoëfficiënt van 0,9 of lager hebben. Sommige maatschappijen vallen onder die voorwaarden, hoewel ze het financieel niet zo slecht deden. Die zullen er uit gaan.

De andere begrotingsartikels worden gehandhaafd in constant beleid.

8. Conclusies

Bij wijze van conclusie noemt de minister een aantal uitdagingen. Zo moet er een sociale mix worden gecreëerd door hogere inkomens toe te laten in de socialehuursector, maar dat heeft dan als nadeel een nog groter aanzuigeffect en concurrentie met de privé-sector. Er is ook het probleem van de wachtlijsten in de sociale verhuring. Het gaat over 72.400 wachtenden. Daarvan zijn er vandaag al 3.000 gehuisvest bij een socialehuisvestingsmaatschappij, maar die gezinnen zijn kandidaat voor een andere sociale woning of een appartement bij een andere maatschappij. De minister stelt zich vragen over de woonbehoefte van die 72.400 mensen. Toch ontwaart hij een grote nood aan betaalbare huurwoningen en -appartementen. Indien morgen de inkomensgren-

zen worden verstrakt, dan is de wachtlijst meteen kleiner. De minister wijst tevens op de toename van eenoudergezinnen: 85.000 extra sinds het begin van de jaren negentig. Ongeveer 240.000 mensen extra gaan als alleenstaande door het leven. Meer dan 40 procent van de huurders in de sociale huisvesting zijn alleenstaand. In de samenleving als geheel is een derde alleenstaand. Dat geeft extra druk.

Volgens de minister hebben wij de morele plicht om behoeftigen een betaalbaar dak boven het hoofd te geven, maar er is nooit geld genoeg om alle uitdagingen op alle fronten het hoofd te bieden. Zijn belangrijkste bekommernis voor de komende zittingsperiode is te zoeken naar alternatieven om aan die behoefte tegemoet te komen. Hij wil op een open, niet-ideologische wijze over een aantal zaken kunnen spreken om de wachtlijsten te verkorten en om extra aanbod te krijgen via niet-klassieke kanalen. Vandaag is het bijvoorbeeld niet mogelijk voor een privé-investeerder om een sociale woning of een sociaal appartement te bouwen. De Wooncode bepaalt dat heel nadrukkelijk. De minister meent daarentegen dat de maatschappijen alleen de wachtlijst van 72.400 niet de baas kunnen. Ook het budget is daarvoor niet groot genoeg.

De minister wil dus nieuwe paden inslaan. Hij haalt volgend voorbeeld aan: als de SBR, vandaag goed voor 78,9 miljoen euro, 10 miljoen euro extra zou krijgen, dan zou dat 166 woningen extra betekenen. Die extra budgettaire inspanning is onmogelijk. Maar al zou het mogelijk zijn, dan zouden 166 gezinnen een woning krijgen. In het licht van de wachtlijst van 72.400 gezinnen is dat een druppel op een hete plaat. Als diezelfde 10 miljoen euro daarentegen wordt aangewend voor huursubsidies, dan kan men daar op korte termijn 1.111 gezinnen gedurende drie jaar mee helpen.

II. Algemene bespreking

Algemene opmerkingen

De heer *Christian Verougstraete* vindt in de beleidsnota een degelijke analyse van de woontoe-stand in Vlaanderen en de bijbehorende problemen. Voor mevrouw *Veerle Heeren* is de beleidsnota een heel interessant werkstuk, dat een goed

overzicht geeft van maatregelen in de komende regeerperiode wat betreft woonbeleid. Zij zegt de minister de volledige steun toe van de CD&V-fractie, en ze hoopt dat het woonbeleid voor deze regering een absolute prioriteit blijft. Ook mevrouw *Dominique Guns* noemt de beleidsnota positief. Mevrouw *Caroline Gennez* is vrij tevreden met optie in de beleidsnota om Wonen breder te bekijken dan alleen sociale huisvesting. Volgens mevrouw *Michèle Hostekint* is de beleidsnota ambitieus met verschillende nieuwe, lovenswaardige initiatieven. Zij mist wel een concrete termijnplanning om alles te realiseren en vraagt zich af of er daarvoor voldoende middelen kunnen vrijgemaakt worden.

De heer *Christian Verougstraete* zegt achter de ondersteuning van de lokale actoren te staan voor de uitbouw van een lokaal woonbeleid. Hij noemt het lokaal niveau aangewezen om op de plaatselijke noden in te spelen. Hij vraagt zich evenwel af of de hiervoor uitgetrokken middelen volstaan om deze taak aan steden en gemeenten toe te vertrouwen.

Ook mevrouw *Veerle Heeren* vraagt hoe de minister het lokale woonbeleid wil ondersteunen. In haar provincie, Limburg, vond in december een studiedag plaats waarop mevrouw Heeren tot de ontdekking kwam dat het er droevig is gesteld met het lokaal woonbeleid. Uit een rondvraag bij de 44 gemeenten bleek dat er – als er al een huisvestingsambtenaar was – niet veel gebeurde, behalve in de twee grote steden, die misschien wat meer financiële armslag hebben. Mevrouw Heeren denkt niet dat er veel nieuwe instrumenten moeten uitgedokterd worden; de Vlaamse Wooncode bevat immers veel elementen om een goed lokaal beleid te voeren. Het komt er volgens haar op aan de goede praktijken van verschillende steden ingang laten vinden in de gemeenten.

De minister heeft er, volgens mevrouw Heeren, terecht op gewezen dat de Vlaamse investeringen in het woonbeleid enorme terugverdieneffecten sorteren. Het stoort haar echter dat deze terugverdieneffecten vooral federale inkomsten genereren. De federale overheid plukt de vruchten van de Vlaamse investeringen. Zij vindt dat bijzonder frustrerend. De terugverdieneffecten waren ooit het voorwerp van een studie. De tijd is misschien

rijp om die studie eens te actualiseren, aldus mevrouw Heeren.

In naam van mevrouw *Else De Wachter*, verontschuldigd, doet mevrouw *Caroline Gennez* aan de minister de suggestie om in elke gemeente een lokaal woonplan te laten uitstippelen, met daaraan gekoppeld een soort woonwinkel of woonloket, waar alle beschikbare informatie over de woonmarkt zou gebundeld en aangeboden worden aan de gegadigden. Aan die woonwinkel wordt meegewerkt door alle woonpartners zoals de socialehuisvestingsmaatschappijen, de gemeente en het OCMW, maar ook door privé-actoren zoals vastgoedkantoren, makelaars, en banken en instellingen die goedkoop in sociale leningen voorzien. De woonmarkt is vandaag voor veel mensen een ondoorzichtig kluwen en een dergelijke woonwinkel kan de zoektocht naar een woning vergemakkelijken.

Voor mevrouw *Mieke Vogels* geldt de spreuk ‘Gouverner c’est prévoir’ bij uitstek voor beleidsdomeinen die met infrastructuur te maken hebben. Zij mist in de beleidsnota de vraag hoe mensen in de toekomst willen wonen. Onze ouders kochten vroeger een huis en werkten 20 à 30 jaar aan het opknappen daarvan. Het ging dan doorgaans over gezinnen met één kostwinner en veel vrije tijd, zodat ze veel zelf konden doen. De huidige generatie bestaat vooral uit tweeverdieners die al veel minder zelf bouwen en verbouwen. Zij kopen een huis met sleutel op de deur en betalen gedurende 10 à 20 jaar een lening af. De vraag is nu wat onze kinderen zullen willen. Zij hebben een minder stabiele loopbaan en minder stabiele relaties. Hun woonbehoeften zijn ook anders. Daar is in de nota te weinig rekening mee gehouden. Het lijkt mevrouw Vogels interessant om verder na te denken over de instrumenten van het woonbeleid. Onlangs heeft zij een trendwatcher aan het woord gehoord, die uitlegde hoe mensen in de toekomst waarschijnlijk willen wonen. Er zullen veel meer alleenstaanden zijn, nieuw samengestelde gezinnen, enzovoort. Het lijkt mevrouw Vogels nuttig daar in het beleid rekening mee te houden. Zo moet iemand die een sociale koopwoning verwerft, daar eigenlijk 20 jaar blijven wonen. Volgens mevrouw Vogels is dat niet meer van deze tijd. De huidige instrumenten van het woonbeleid moeten afgestemd worden op de

toekomstige woonbehoeften, die wellicht totaal verschillend zullen zijn van de huidige behoeften, aldus mevrouw Vogels.

De *minister* waardeert de positieve teneur van de sprekers, zowel bij de meerderheidsfracties als bij de oppositie. Hij wijst erop dat hij in korte tijd alles wat in het regeerakkoord staat over wonen, wat na inburgering en integratie één van de belangrijkste items is, een plaats moest geven in de beleidsnota. De beleidsnota geldt voor de komende vijf jaar en zal geconcretiseerd worden in de jaarlijkse beleidsbrieven. Hoewel de Vlaamse begroting in het algemeen gericht is op besparing, blijft de begroting voor Wonen stijgen. Nochtans zijn de investeringsbudgetten in de afgelopen legislatuur verviervoudigd. Dat wijst erop dat ook de andere leden van de Vlaamse Regering beseffen dat Wonen zeer belangrijk is.

De minister wil de gemeentelijke huisvestingsdiensten verder uitbouwen tot echte 'woonbureaus'. Op heel wat plaatsen ressorteert huisvesting onder ruimtelijke ordening. Ruimtelijke ordening kan heel belangrijk zijn om voorwaarden te scheppen om huisvesting kansen te geven. Wonen omvat echter nog veel andere aspecten. Toch ervaart de minister een kentering. Hij moet heel vaak attesten ondertekenen van ambtenaren die de opleiding hebben gevolgd tot huisvestingsambtenaar. Men begint meer en meer te beseffen dat er expertise moet worden opgebouwd. Hij juicht intergemeentelijke experimenten inzake een lokaal woonbeleid toe, zoals bijvoorbeeld ontwikkeld in het Meetjesland en het Izegemse. Wel waarschuwt hij ervoor de gemeenten teveel op kosten te jagen.

Wat nieuwe woonvormen betreft, wijst de minister erop dat het soms niet gemakkelijk is dat administratief te regelen. In het regeerakkoord wordt bijvoorbeeld gesproken over kangoeroewoningen, een mooi idee om grootouders te laten intrekken bij hun kleinkinderen, maar het is niet eenvoudig. Het voordeel is dat de kleinkinderen een dak boven het hoofd krijgen en dat de grootouders langer zelfstandig kunnen blijven, doordat ze jonge mensen rond zich hebben die voor hen kunnen zorgen en die wat leven in huis brengen. Die dingen lijken heel evident, maar er is nogal wat terughoudendheid bij de diensten voor stedenbouw om de noodzakelijke verbouwingen en uitbreidingen van woningen toe te staan. Toch wil

de minister ingaan op de vraag om te brainstormen over de toekomst. Hij zal een studie laten uitvoeren door het Kenniscentrum voor Duurzaam Wonen. Daarbij zal niet alleen gepeild worden naar de woonbehoeften, maar ook naar de woonwensen van de mensen. Het wordt een diepgaande enquête.

Eigendomsverwerving

Verscheidene sprekers juichen het driesporenbeleid van de minister toe, waarin er ook aandacht is voor de eigendomsverwerving. De heer *Christian Verougstraete* steunt alle initiatieven die de eigendomsverwerving en renovatie van woningen in de hand werken. Het verwerven van een eigen woning noemt hij immers de beste investering die een mens in zijn leven kan doen. Als gevolg van de lage intresten bij leningen en de hoge huurprijzen van woningen gaan steeds meer Vlamingen over tot de aankoop van een woning. De categorie van de eenoudergezinnen dreigt evenwel uit de boot te vallen. De regering moet meer aandacht besteden aan het stimuleren en ondersteunen van deze zwakkere categorie om een eigendom te verwerven.

Mevrouw *Veerle Heeren* vindt het positief dat in de beleidsnota aandacht wordt geschonken aan het verwerven van een eigen woning. Er worden heel wat initiatieven aangekondigd, zoals de bevrozing van de onroerende voorheffing, de verhoging van de meeneembaarheid van de registratierechten en de afschaffing van het registratierecht op de hypotheaire inschrijving van een lening. Belangrijk is voor haar de ondersteuning van eigenaars. Zij vraagt bijzondere aandacht voor de alsmaar groter wordende groep ouderen die vaak niet alleen eenzaam zijn, maar ook een woning bezitten die niet meer aangepast is aan de tijd.

Wat eigendomsverwerving betreft, ziet mevrouw Heeren ziet een groot probleem in de stijgende prijzen van bouwgronden en woningen. Onrechtstreeks hebben de huursubsidies daar ook mee te maken. Zij vraagt zich af of we op dit ogenblik niet geconfronteerd worden met een oververhitting van de vastgoedmarkt. Lopen we niet het gevaar dat mensen in de komende jaren bijna 100 percent van hun inkomen moeten belenen om nog

te kunnen bouwen, kopen of renoveren? Onlangs zei haar een universitair geschoolde vrouw dat hoe langer ze wacht, hoe moeilijker het wordt om te kopen, hoe duurder het wordt en hoe armer ze zich voelt. Welk antwoord heeft de overheid daarop?

Heel positief staat mevrouw Heeren tegenover de verhoging van de kredieten voor de verzekering gewaarborgd wonen. Er schort volgens haar evenwel iets aan de bekendmaking. Zij vraagt dan ook de voortzetting van de sensibiliseringsactie. De gemiddelde kost van een verzekeringspremie bedraagt volgens de minister 680 euro per dossier. Is dat een eenmalige kost per dossier voor de verzekerde periode of gaat het om een jaarlijkse kost? Voorts vraagt mevrouw Heeren de harmonisatie van de stelsels van sociale leningen en zij dringt aan op een schaalvergroting van de leningmaatschappijen. In 2003 werden er 5.505 leningen verstrekt door te veel kleinschalige instellingen. Zij betreurt dat vanaf 1 juli ook gewone kredietinstellingen sociale leningen kunnen aanbieden.

Mevrouw *Dominique Guns* vindt het een goede zaak dat de minister de mensen meer mogelijkheden biedt om eigenaar te worden van een woning en om de kwaliteit van de woningen te verbeteren. De harmonisering van de sociale leningen vindt zij erg belangrijk, want een kat vindt haar jongen niet meer terug in de voorwaarden. Zij staat ook achter de verhoging van de inkomensgrens voor de verzekering gewaarborgd wonen met 10 procent. Voor haar zou de grens nog hoger zou mogen liggen. Door de economische toestand kunnen mensen met een hoger inkomen ook plots hun job verliezen. Zij begrijpt wel dat er nu eenmaal budgettaire beperkingen zijn.

Mevrouw *Michèle Hostekint* vraagt wat de minister bedoelt met de passage in zijn beleidsnota waarin hij voorstelt om de inkomensvoorwaarde voor de verzekering gewaarborgd wonen te schrappen.

Volgens mevrouw *Mieke Vogels* mag de minister zich niet beperken tot de middenklasse die over veel middelen beschikt. Er is ook een groter wordende groep van mensen die geen eigen woning meer kunnen betalen. In die zin heeft zij een aantal vragen bij de beleidskeuze voor 'een eigen huis voor iedereen'. Op dit moment zijn er heel wat

mensen die een eigen woning hebben. Mevrouw Vogels vraagt zich af of de limiet niet is bereikt.

De *minister* ontkent dat de verzekering gewaarborgd wonen onvoldoende wordt bekendgemaakt. De waarde van communicatie ligt vaak in de herhaling. Er is vorig jaar heel wat communicatie gevoerd over de verzekering, toen de grote aanpassingen werden gelanceerd. Er waren brochures en spotjes op de tv. Die brochures liggen nog altijd bij de banken en de notarissen; volgens de minister is dat de beste plaats want daar gaan de mensen naartoe als ze op zoek zijn naar een hypothecair krediet. De banken leggen dan uit dat, door het initiatief van vorig jaar, het eerste jaar de hypothecaire aflossing a rato van maximaal 500 euro per maand is gewaarborgd voor wie pech heeft door onvrijwillig werkverlies of ziekte. Het tweede jaar is het 400 euro, en het derde jaar 300 euro.

De minister benadrukt dat er voor de verzekering gewaarborgd wonen vandaag een serieuze inkomensvoorwaarde geldt, namelijk een inkomensgrens van 46.550 euro voor samenwonenden. Daar komt nog eens 2.670 euro bij per persoon ten laste. De steun is beperkt tot 20.000 frank of 500 euro per maand. Volgens de minister zou het mogelijk zijn die inkomensgrens te laten springen als de steun verder beperkt wordt tot 500 euro per maand. Niemand is vragende partij om die op te trekken. Hij belooft bij Ethias, de verzekeraar, na te gaan of dat veel extra kosten veroorzaakt. Het wat rijkere publiek zal er immers minder een beroep op doen. De kans dat die mensen in de problemen geraken, is relatief klein. Mensen die het geluk hebben veel te verdienen, kunnen evenwel ook in een sukkelstraatje terecht komen. Deze verzekering is voor hen een belangrijk signaal en kan hen over de streep trekken om toch een woning te kopen of te bouwen. De kosten voor de verzekering gewaarborgd wonen bedragen 680 euro per dossier, als eenmalige kost.

De harmonisatie van de sociale leningen acht de minister inderdaad ook nodig. Er zijn leningen te bekomen bij het Vlaams Woningfonds, de erkende kredietvennootschappen, de sociale kredietvennootschappen, de VHM en de privé-banken. De ene instelling werkt met gewestwaarborg; de andere kan door onze subsidies goedkope leningen aanbieden. Dat is historisch gegroeid, maar

het is een wirwar. Daar moet vereenvoudiging in gebracht worden.

Schaarste aan bouwgrond

Volgens de heer *Christian Verougstraete* wijzen alle studies op een sterke verhoging van de grondprijzen in Vlaanderen, waardoor nieuwbouw een dure aangelegenheid is geworden. De initiatieven om woonuitbreidingsgebieden aan te snijden, krijgen zijn steun.

Mevrouw *Veerle Heeren* noemt het vergroten van het aanbod van betaalbare bouwgronden essentieel. Daarmee komt men echter op het terrein van Ruimtelijke Ordening. Ook in de beleidsnota Ruimtelijke Ordening staat een hoofdstuk 'Ruimte om te wonen'. Daarin staan andere opties dan in de beleidsnota Woonbeleid. Zij noemt het opportuun die twee invalshoeken in de toekomst beter op elkaar af te stemmen. In de beleidsnota Ruimtelijke Ordening staat immers dat de regering de gronden die in eigendom zijn van publieke rechtspersonen, zoals de gemeentebesturen, de OCMW's, de kerkfabrieken en de huisvestingsmaatschappijen, op de markt wil brengen. In de beleidsnota Wonen leest men evenwel dat de minister zich daartoe specifiek wilt richten tot de huisvestingsmaatschappijen; daar is er trouwens al een inventaris van bouwgrondreserves aangelegd.

Mevrouw Heeren vraagt zich af of de overheid niet veel meer moet interveniëren aan de aanbodzijde van zowel gronden als woningen. Op dit ogenblik kunnen heel wat jonge mensen slechts kopen of bouwen dankzij een financiële injectie van hun ouders. Dat drijft echter weer de prijs omhoog. In de beleidsnota leest mevrouw Heeren dat alle gemeenten en privé-partners de kans moeten krijgen om de woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Zij is het daarmee eens, omdat het kan bijdragen aan een verhoging van het aanbod van betaalbare gronden. Zij vraagt daarbij dat voldoende ruimte wordt gereserveerd voor sociale woonprojecten. Mevrouw Heeren is evenwel tegen de uitverkoop van de grondreserves. Alle reserves tegelijk aansnijden is geen oplossing. Niettemin moet er een voldoende injectie komen die de prijsstijging kan stoppen. In sommige Europese landen moeten jongeren leningen aangaan over generaties heen. Dat moeten wij absoluut verhinderen. In dat geval is niet de overheid en niet de burger,

maar de financiële sector de winnaar, aldus mevrouw Heeren.

Mevrouw *Dominique Guns* vindt het goed dat de beleidsnota de nadruk legt op sneller op de markt brengen van bouwgronden van publieke partners. Zij noemt dat een trendbreuk. De overheid moet het voorbeeld geven, pas daarna mag volgens mevrouw Guns worden geknabbeld aan de gronden van privé-eigenaars. Om de privé-eigenaars ertoe aan te sporen hun percelen te koop aan te bieden, bestaat de mogelijkheid van een gemeentelijke belasting op de onbebouwde bouwpercelen. Voor mevrouw Guns maken bepaalde gemeenten oneigenlijk gebruik van die belasting om hun inkomsten te verhogen. Dat stuit heel wat eigenaars tegen de borst. Velen houden gronden voor hun kinderen en kleinkinderen. In sommige gevallen is er een emotionele band met geërfd gronden.

Mevrouw *Mieke Vogels* stelt vast dat het woonbeleid vaak gepaard gaat met het aansnijden van nieuwe kavels. Zij kent heel wat mensen die destijds in nieuwe verkavelingen buiten de stad zijn gaan wonen. Nu de kinderen uit huis zijn, willen zij vaak terug naar de stad. Daar ligt volgens haar dan ook een enorme opportuniteit om de kernen van die gemeenten een nieuwe impuls te geven. Daar kunnen appartementen worden gebouwd waar de mensen uit die verkavelingen terecht kunnen. Er moet wel rekening mee gehouden worden dat die generatie zeer talrijk zorgbehoevend zal zijn over 20 à 25 jaar. Dat zou bijvoorbeeld opgevangen kunnen worden met woonunits rond ADL-centra. Het betekent ook dat heel wat van die verkavelingwoningen op de markt zullen worden gegooid. Zij betwijfelt dan ook of er vandaag nog veel moet worden verkaveld. Zij ontwaart ook een overaanbod aan kantoren. In de toekomst ziet zij die markt in elkaar storten. Die kantoren kunnen omgebouwd worden tot lofts. De prijzen voor een loft dalen nu al, precies omdat die mogelijkheid zich aandient. Ook dat is een trend waarmee rekening moet gehouden worden. Mevrouw Vogels vindt die trend in de beleidsnota onvoldoende terug.

Mevrouw *Caroline Gennez* vraagt meer aandacht voor het verband tussen wonen en ecologie, leefmilieu en ruimtelijke ordening. In verband met het aansnijden van woonuitbreidingsgebieden pleit zij voor voorzichtigheid. De minister moet

integendeel harder proberen om de woonkernen te verdichten. Toch staat zij achter de doelstelling om meer beschikbare en betaalbare bouwkavels op de markt te brengen. Maar daarbij moet de speculatie worden tegengegaan. Zij steunt de minister in zijn streven om de publieke partners te stimuleren beschikbare gronden snel op de markt te brengen. Maar het beleid van de minister is iets minder duidelijk wanneer het gaat over speculatie op de privé-markt. Mevrouw Gennez doet het voorstel van een extra heffing voor echte grondspeculanten. Dan bedoelt zij helemaal niet een vader die een stukje grond reserveert voor zijn kind of kleinkind, wel grondspeculatie door privé-ondernemingen en -investeerders.

De *minister* erkent de grote druk op de woningmarkt. Iedereen lijkt op zoek naar een betaalbaar stuk bouwgrond of een woning. Wonen is een verkiezingsitem geworden om twee redenen. Iedereen in Vlaanderen leeft met de vraag of hij, of zijn kinderen of zijn naaste familie nog een bouwgrond of een eigen woning zullen kunnen verwerven. Tezelfdertijd duiken in de media geregeld berichten op over de wachtlijsten voor de sociale woningen. Dat maakt wonen tot een belangrijk item. De prijzen van de bouwgronden zijn de afgelopen tien jaar ongeveer verdubbeld. In bepaalde regio's, zoals in zijn streek rond Maa-seik, is de prijs van het vastgoed de afgelopen vijf jaar met 70 percent gestegen. Plots lijkt het ook de tweeverdieners, die zich vroeger probleemloos een woning konden permitteren en ruim konden bouwen, niet meer te lukken, ook niet op een bescheiden manier. Er is dus een grote behoefte, en die is existentieel. De prijzen bewijzen het, in het spel van vraag en aanbod. Er is minder aanbod en de vraag is heel hoog.

De minister voorspelt echter ook dat er binnen vijftien of twintig jaar heel veel vastgoed beschikbaar zal zijn, doordat de oudere generatie naar appartementen trekt of naar woonzorgunits. Die periode moeten we overbruggen. Een gedeeltelijke oplossing bestaat erin het aanbod van kavels te verruimen, om zo de prijzen te drukken. Thans hebben veel investerings- en vastgoedmaatschappijen reservegronden. De minister wil met de privé-sector afspreken een bepaald aantal woningen van een bepaald prijs- en kwaliteitsniveau aan jonge gezinnen aan te bieden. Naar zijn weten is

de privé-sector daartoe bereid. Maar volgens de minister moeten nog een aantal ideologische obstakels overwonnen worden.

De minister wijst erop dat het overleg met Ruimtelijke Ordening bestaat. In het kader van het Beter Bestuurlijk Beleid is het zelfs helemaal verankerd in de overlegstructuur RWO: Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed. Wat het aansnijden van de reservegebieden betreft, deelt minister Marino Keulen de visie van Vlaams minister Dirk Van Mechelen.

Ook de minister acht het tegengaan van speculatie over beschikbare bouwkavels belangrijk. Het mag wel geen symbolenstrijd worden. Hij wil die bouwkavels activeren met akkoorden. Dan denkt hij bijvoorbeeld aan starterswoningen: een maatschappij levert een aantal woningen van een bepaalde kwaliteit en tegen een bepaalde prijs, met de garantie op een bepaald rendement. Zo zullen die percelen geactiveerd raken. Als er afspraken kunnen gemaakt worden over activering en rendement, dan doet het bedrijfsleven mee. De speculatie en het immobiliseren van heel wat kavels kan zo worden doorbroken, aldus de minister.

Premies

De heer *Christian Verougstraete* meent dat het met de kwaliteit van de bestaande privé-woningen in Vlaanderen niet goed is gesteld. De actualisatie van de bestaande verbeterings- en aanpassingspremie steunt hij daarom.

Mevrouw *Veerle Heeren* hoopt dat de renovatiepremie inderdaad tegen 2007 zal worden ingevoerd. Daarvoor moeten de Lambermontgelden naar Vlaanderen komen; pas dan kan men nieuwe mogelijkheden voor het woonbeleid creëren. Mevrouw Heeren wil dat erover gewaakt wordt dat die premie terechtkomt bij de zwakke eigenaar, die het bijzonder moeilijk heeft. De verbeterings- en aanpassingspremies zijn aangepast in 2004 en zullen op kruissnelheid komen in 2005. De wijziging hield ook in dat eigenaars die hun woning via een sociaalverhuurkantoor te huur aanbieden, een beroep kunnen doen op die premie. Mevrouw Heeren vraagt daarover bevestiging van de minister.

Mevrouw *Dominique Guns* vindt het jammer dat de premievoorwaarden erg ingewikkeld en niet goed doordacht zijn. Als in een bestaande woning de ramen worden vervangen door ramen met een bepaalde isolatiewaarde hebben, dan kan een subsidie worden gekregen. Dat kan niet als er al dubbele beglazing in staat, zelfs al is die versleten, en ook niet voor dubbele beglazing in een nieuwbouw. Mevrouw *Guns* pleit voor een verruiming van de voorwaarden, omdat dergelijke subsidies de kwaliteit van de woning verbeteren. De verbeterings- en renovatiepremies moeten volgens haar niet enkel van toepassing zijn op mensen met een bescheiden inkomen. Ze moeten eveneens kunnen aangevraagd worden door eigenaars die bereid zijn hun huizen op de socialehuurmarkt te verhuren. Het grootste deel van de huizen wordt immers op de privé-markt verhuurd. Het is belangrijk dat ook daar de kwaliteit van de woningen wordt gegarandeerd.

Mevrouw *Caroline Gennez* heeft de indruk dat de verbeterings- en aanpassingspremies nog steeds een zeker Mattheuseffect genereren. De premies zouden niet altijd ten goede komen aan de mensen die ze nodig hebben. Ook zou er een wildgroei aan premies zijn, die het overzicht niet vergemakkelijkt. Dat maakt het evenmin gemakkelijk om er aanspraak op te maken. Zij pleit dus voor een doorzichtig premiestelsel. De beleidsnota besteedt volgens haar zeer weinig aandacht aan duurzaam en energiezuinig bouwen. Nog heel wat mogelijkheden liggen daar braak. Mevrouw *Gennez* roept op om het verstrekken van een aantal premies te onderzoeken. Nu zijn er al de CO-premies. Maar inzake nieuwbouw en renovatie kan er meer aandacht zijn voor duurzaamheid in het bouwbeleid en energiezuinig wonen en bouwen.

De heer *Tom Dehaene* vraagt een zo spoedig mogelijke invoering van de renovatiepremie. Uit de beleidsnota blijkt dat dit pas voor het tweede gedeelte van de zittingsperiode is gepland. De heer *Dehaene* heeft begrip voor de budgettaire beperkingen, maar doet toch een warme oproep om er zo vlug mogelijk werk van te maken. Ook hij vraagt om het overzichtelijk te houden en niet te veel beperkingen op te leggen. Om een woning te renoveren volstaan soms kleine aanpassingen, maar dat leidt ertoe dat men soms niet in aanmerking komt voor subsidies.

De *minister* constateert dat veel commissieleden het hebben over de premies, in het meervoud. Vandaag bestaat evenwel er maar één premie, de VAP of verbeterings- en aanpassingspremie. Daarin zit bijvoorbeeld een gedeelte voor CO-beveiliging door aanpassingen aan het rookkanaal en door gesloten verbrandingssystemen. De koolmonoxidevergiftiging, de stille dood, maakt per jaar nog steeds meer dan 40 doden in huizen met een klassieke geiser, waarvan de uitstoot in de woonruimte of de badkamer terecht kan komen. De minister noemt de VAP een goed instrument voor oudere woningen en voor mensen met een bescheiden inkomen. Die doelgroep is vaak gehuisvest in minder goede woningen. Door de VAP kunnen ze een aantal aanpassingen doen die de woonkwaliteit en de veiligheid verhogen. De minister denkt dat het Mattheuseffect niet speelt bij de VAP. Het gaat immers om woningen met een KI van maximaal 1.200 euro en om mensen met een inkomen van 20.000 euro op jaarbasis, met een toeslag van 1.250 euro per persoon ten laste.

De renovatiepremie plant de minister voor de tweede helft van de regeerperiode. Ze is bedoeld om verkommerd woonpatrimonium weer voor bewoning geschikt te maken en te activeren. Er zijn in Vlaanderen ongeveer 2.350.000 woongelegenheden, zowel woningen als appartementen. Daarvan staan er 16.000 leeg. Dat zijn er nog 16.000 te veel, maar de minister vraagt om dat toch in het juiste perspectief te bekijken.

Op de opmerking van mevrouw *Guns* over de premies voor dubbel glas zegt de minister dat er verscheidene premies bestaan van de federale en Vlaamse ministers bevoegd voor Energie. Op het einde van de vorige regeerperiode heeft Vlaams minister *Gilbert Bossuyt* nog de energieprestatie-regeling uitgewerkt. Minister *Keulen* heeft de opdracht gegeven om alles op een website wat overzichtelijker te maken.

Private huurmarkt

Volgens de heer *Christian Verougstraete* is de situatie van de huurders is niet rooskleurig. Deze groep krijgt het steeds moeilijker. Naast de traditionele groep mensen die soms doelbewust levenslang hebben gehuurd, is er een categorie bij geko-

men, namelijk die van de vele eenoudergezinnen die na echtscheiding en eventueel de verkoop van hun woning, aangewezen zijn op de huurmarkt, alsmede een groot aantal huurders die behoren tot de lage-inkomensgroepen. Door de stijging van de huurprijzen zijn een groot aantal huishoudens in de problemen gekomen. Dat blijkt uit de hoge woonquotes, zijnde de uitgaven van huurlasten ten opzichte van het beschikbaar inkomen.

Sinds 1991 ondersteunt de Vlaamse overheid privé-huurders met een huursubsidiestelsel. Dat stelsel is voor de heer Verougstraete veel te beperkt en richt zich alleen op de lage-inkomensgroepen die via een verhuisbeweging hun woonsituatie kunnen verbeteren. Het stelsel van de huursubsidie moet zonder enige restrictie uitgebreid worden naar huurders met een hoge woonquote, opdat die op de privé-huurmarkt verder een betaalbare en kwaliteitsvolle woning kunnen blijven behouden, aldus de heer Verougstraete.

Aangaande de huursubsidie herinnert mevrouw *Veerle Heeren* aan studiewerk van het Hoger Instituut voor de Arbeid, HIVA in het kader van het nieuwe Kenniscentrum voor Duurzaam Woonbeleid (de studie “Op weg naar een Vlaamse huursubsidie”). Zij waarschuwt voor de financiële haalbaarheid. Zij vindt het bijzonder moeilijk huursubsidies te creëren op een ogenblik dat de huurprijzen snel stijgen. De verruiming en heroriëntering van de huursubsidies kan niet goedkoop zijn. Toch vraagt mevrouw Heeren om uit te zoeken of er vandaag niet ten minste een indexering kan gebeuren. Zij pleit ook voor voorzichtigheid in het huursubsidiebeleid; het is niet de bedoeling eigenaars te subsidiëren, en de subsidies mogen vooral de huurprijzen niet opdrijven ten koste van de huurder.

Een ander belangrijk aspect met betrekking tot de privé-huur is voor mevrouw Heeren de bewaking van de woningkwaliteit. Enkele maanden geleden werden de boetes van de huisjesmelkers fel verhoogd. Mevrouw Heeren verneemt van de minister dat er een meer slagkrachtige Wooninspectie komt met een versterkt personeelsbestand. Hoe valt dat te rijmen met de wervingsstop in de administratie, die werd afgekondigd door de Vlaamse Regering?

Het verheugt mevrouw *Dominique Guns* dat er harder wordt opgetreden ten opzichte van huisjes-

melkers. Ook de hervorming van de Wooncode draagt haar goedkeuring weg. Zij vindt de raakvlakken tussen wonen en welzijn en tussen wonen en inburgering erg positief. Zij mist wel het raakvlak tussen wonen en werk. Naar haar mening moeten meer gerichte inspanningen gebeuren om mensen die zich in een moeilijke sociale situatie bevinden, aan werk te helpen. Als dat niet gebeurt, blijven ze zich nestelen in hun slechte sociale situatie. Bovendien egaliseert men op die manier de nadelige effecten van het zwakker zijn. Het is een belangrijke taak van de overheid om mensen te helpen uit die situatie te geraken, aldus mevrouw Guns.

Ook mevrouw *Mieke Vogels* vindt de Vlaamse Wooncode een erg belangrijk instrument, hoewel het misschien te laat is ingezet. Zij constateert dat de minister toegeeft dat de prijs-kwaliteitverhouding op de verhuurmarkt er niet op vooruitgaat, wel integendeel. Er moet absoluut iets gebeuren op de privé-woningmarkt, aldus mevrouw Vogels. Een paar weken geleden stelde de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten in een studie vast dat steeds meer mensen worden uitgezet uit woningen. De dakloosheid neemt toe, vooral in de steden. In het OCMW-Antwerpen ziet mevrouw Vogels dat het aantal mensen dat dakloos wordt, week na week aangroeit. Zij vindt dat heel erg, zeker in deze winterperiode. Bovendien bestaan die mensen administratief niet. Ze hebben geen recht op een uitkering en ze kunnen geen werk zoeken. Het OCMW moet steeds meer mensen een fictief adres bezorgen en de huurwaarborg betalen.

Mevrouw *Caroline Gennez* ziet eveneens dat op de private huurmarkt kwaliteit en prijs van de woningen onder zware druk staan. Om de kwaliteit te bevorderen, beschikt de Vlaamse overheid over een zeer goed instrument, namelijk de Vlaamse Wooncode. De minister wil de Vlaamse Wooninspectie meer armslag geven, maar volgens mevrouw Gennez blijft de beleidsnota echter vaag over de manier waarop hij dat wil realiseren. Ook zij vraagt zich af hoe een uitbreiding van de Vlaamse Wooninspectie te rijmen valt met de afslanking van het personeelskader van de Vlaamse administratie.

Op de private huurmarkt ontdekt mevrouw Gennez overigens nog een aantal extra problemen. De laatste tijd worden mensen zonder vast inkomen

blijkbaar systematisch geweerd door eigenaars en vastgoedkantoren. De antidiscriminatiewet verbiedt nochtans uitdrukkelijk discriminatie op basis van fortuin. Hoewel die wet onder de federale bevoegdheden ressorteert, roept zij de minister op om de situatie op de private huurmarkt te onderzoeken. Eigenaars hebben uiteraard het recht om de solvabiliteit van kandidaat-huurders na te trekken. Het gebeurt dikwijls dat de privacy van de kandidaat-huurders hierbij wordt geschonden. Zo vragen eigenaars steeds vaker om loonfiches en worden mensen met een interim-contract haast stelselmatig geweerd. Vooral de vastgoedkantoren zouden op dat vlak een kwalijke rol spelen. Aangezien de minister de private markt wil verbeteren en het aanbod beter op de behoeften wil afstemmen, vraagt zij de minister om na te gaan of hij hieraan iets kan doen.

De heer *Tom Dehaene* verklaart zich voorstander van de Bevak-formule om nieuwe middelen te genereren voor de realisatie van private huurwoningen om de hoge behoefte aan huurwoningen te lenigen. Dat kan, volgens de heer Dehaene, het beste in samenspraak met de minister van Welzijn worden uitgewerkt. Als voorzitter van een OCMW wordt hij geregeld geconfronteerd met steunaanvragen van huurders, want de huren worden onbetaalbaar. Tezelfdertijd geraken de mensen niet aan een socialehuurwoning. Het probleem wordt verdoezeld omdat veel OCMW's huursubsidies geven. De optie om Vlaamse huursubsidies te verlenen, zal veel vraag doen ontstaan. De heer Dehaene vraagt erop toe te zien dat het betaalbaar blijft.

De *minister* antwoordt dat hij inderdaad meer personeel voor de Wooninspectie wil inzetten. Hij wil dat bereiken met het principe van beter bestuurlijk beleid. Als minister van Wonen heeft hij drie administraties ter beschikking. Als Vlaamse openbare instelling werkt de VHM met de huisvestingsmaatschappijen op het terrein. De afdelingen Woonbeleid en Financiering Huisvestingsbeleid maken deel uit van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. En daarnaast is er ook nog de administratie Gesubsidieerde Infrastructuur die zich bezighoudt met de omgevingswerken en de projecten opvolgt. Die drie instellingen hebben elk hun eigen architecten, ingenieurs, boekhouding, enzovoort. Vaak overlappen die diensten elkaar. De minister wil die expertise bun-

delen en de krachten samenbrengen. Nu moeten die instellingen voortdurend met elkaar overleggen, want ze werken aan dezelfde projecten. Door die samen te voegen, kan er personeel uitgespaard en elders ingezet worden.

De minister is er fier op dat hij de boetes voor de huisjesmelkers heeft verhoogd tot 50.000 euro. Een rechter in Gent heeft intussen al zo een vonnis uitgesproken. Die strijd wil de minister zonder pardon voeren. Wie zich aan dergelijke uitbuiting bezondigt, vindt de minister op zijn weg.

Wat de huursubsidie betreft, wijst de minister erop dat het eigenlijk een verhuispremie is. Hij is voorstander van een indexering, maar daarvoor heeft hij momenteel de middelen niet. Het kenniscentrum Duurzaam Woonbeleid heeft op zijn verzoek inderdaad een studie gemaakt over de huursubsidie. Het kenniscentrum bestaat uit experts van de KU Leuven, van de VUB, van de UGent en van de technische universiteit van Delft. Die laatste heeft de meeste expertise inzake woonbeleid. Het centrum heeft een zevental varianten uitgewerkt. De minister is gewonnen voor variant 6, die start met een intermediair, met name de socialeverhuurkantoren. De verhuursubsidie komt dan bijvoorbeeld op 251 euro per maand gedurende maximum 3 jaar. De intermediair kan zorgen dat dit vlot wordt gerealiseerd. Dat zal ten vroegste mogelijk zijn in 2007 als het extra geld komt van Lambermont. Daarbij wil de minister een aantal zaken in het oog houden. Hij wil vooral geen valse verwachtingen creëren. De huurprijzen mogen niet stijgen doordat verhuurders hun huurprijzen opdrijven met het bedrag van de subsidie.

Wat de discriminatie op de privé-huurmarkt betreft, kunnen volgens de minister de huursubsidies misschien voor wat verlichting zorgen. Voor precies die mensen is de huursubsidie eigenlijk bedoeld. De huurwetgeving zelf is een federaal gegeven. Via huursubsidies krijgen eigenaars meer zekerheid dat de huur ook effectief zal worden betaald.

De minister preciseert zijn voornemen om een huurwaarborgfonds op te richten. Nu al bestaat een subsidie van 25 euro per huurwaarborgdossier dat door het OCMW wordt behandeld, een initiatief van voormalig federaal minister Arena. In 1999 bestond dat ook op Vlaams niveau en

ging het over 700 frank per dossier. De bedoeling was om OCMW's te stimuleren in te staan voor de huurwaarborg. De minister maakt gewag van een overlapping bij de maatschappelijke integratie, omdat het begrip op federaal niveau nogal ruim wordt geïnterpreteerd.

Sociale huur, de opmerkingen van de commissieleden

De heer *Christian Verougstraete* betwijfelt of het hoge investeringsniveau in de socialehuurwoningen wel aangehouden blijft. Het verwondert hem dat de minister geen cijfers geeft. Hij vraagt zich af of de minister thans geen concrete cijfers durft te noemen omdat tijdens de vorige legislatuur het streefcijfer van 15.000 socialehuurwoningen niet werd gehaald. Spreker vindt het jammer dat het jaren geleden aangekondigde nieuw uniform socialehuurbesluit nog steeds niet is verwezenlijkt. Hij betreurt het dat de minister niet dieper ingaat op de vele samenlevingsproblemen in de sociale huisvesting, en meer specifiek in de grote steden. Volgens de heer Verougstraete is nergens enig cijfermateriaal aanwezig over de allochtonen in de sociale huisvesting.

De verbetering van de kwaliteit van de bestaande oude sociale woningen is volgens de heer Verougstraete een dringende noodzaak. Zijn hiertoe voldoende middelen begroot? De visie om niet alleen verouderde sociale woningen te renoveren maar ook over te gaan tot een totaalaanpak zoals leefbaarheid, groene omgeving, toegankelijkheid, vuilnisproblematiek en veiligheid, kan op zijn volledige steun rekenen. Evenzo onderschrijft hij de doelstelling van de minister om huurders van sociale woningen het recht te geven hun sociale woning aan te kopen. Een sociale mix tussen eigenaars en huurders kan alleen maar de leefbaarheid van de buurt ten goede komen. Tevens zal hierdoor ook de sociale controle worden versterkt ter voorkoming van vandalisme en allerlei andere vormen van kleine criminaliteit, aldus de spreker.

In tegenstelling tot de vorige legislatuur meent de heer Verougstraete dat er weinig verwachtingen worden gekoesterd inzake de PPS-formule. De heer Verougstraete meent dat het systeem veel toekomstkansen heeft en dat het verder moet worden gepromoot als aanvulling op de bestaande realisatiemogelijkheden voor socialewoning-

bouw. Hij steunt de aangekondigde pogingen om de privé-huurmarkt actief te betrekken bij het sociaalewonebeleid.

Ook mevrouw *Veerle Heeren* is het opgevallen dat de minister er deze keer niet voor opteert een concreet getal nieuwe socialehuurwoningen voorop te stellen. Zij is daar blij om, maar zij gaat ervan uit dat ook tijdens deze regeerperiode minimum 15.000 socialehuurwoningen extra worden gerealiseerd. Mevrouw Heeren vraagt daarbij aandacht voor de actie 'Hoog tijd voor een beter woonbeleid' van Welzijnszorg, dat aandringt op een hoog realisatieniveau. Met wat creativiteit en inventiviteit moet men nog meer kunnen bereiken. Zo zijn de bestekken die op heden door de VHM worden opgelegd, zeer veeleisend. Er worden woningen gebouwd die 300 jaar kunnen meegaan. Mevrouw Heeren zegt voorstander te zijn van duurzaamheid, maar het moeten geen woningen worden die zoveel geld kosten dat men er eigenlijk anderhalve woning mee had kunnen bouwen.

Het aangekondigde nieuwe socialehuurbesluit is voor mevrouw Heeren ontzettend belangrijk. Het besluit is noodzakelijk voor de sociale mix en voor de moeilijke financiële situatie van bepaalde huisvestingsmaatschappijen. Om het besluit ingang te laten hebben vanaf 2006 moet het tegen Pasen 2005 klaar zijn. De maatschappijen hebben tijd nodig om er zich op af te stemmen. Ze moeten hun informaticasystemen aanpassen. Tegelijk moeten er simulaties kunnen gemaakt worden. Voor mevrouw Heeren is het een helse opdracht omdat men in de voorbije jaren de kar van het socialehuurbesluit enorm volgeladen heeft. Mevrouw Heeren is verheugd dat het aangekondigde socialehuurbesluit een gemeenschappelijk kader schetst voor alle socialehuurwoningen. Thans is er teveel verschil tussen de stelsels van OCMW, gemeente, sociaalverhuurkantoor en bouwmaatschappij. De burger begrijpt dat niet.

Mevrouw Heeren heeft het wel moeilijk met de keuze van de minister om het toewijzingsreglement voor socialehuurwoningen te laten goedkeuren door de gemeenteraad. Zij is niet tegen een advies van een gemeente of een schepencollege, maar wil in geen geval dat er in alle gemeenten een debat ontstaat over wie wel en wie niet in een bepaalde gemeente mag wonen. Bovendien strekt het werkingsgebied van bouwmaatschappijen zich vaak uit over verschillende gemeenten, en dat zou

kunnen leiden tot verschillende reglementen. Volgens mevrouw Heeren is dat niet werkbaar. Vijftien jaar geleden hadden de maatschappijen bij de toewijzing meer autonomie dan nu. De grote verdienste van het bestaande socialehuurbesluit is net dat het paal en perk aan de politieke inmenging heeft gesteld, aldus mevrouw Heeren.

De organisatie van de sector is voor mevrouw Heeren een belangrijk thema. Zij steunt het idee van het regeerakkoord om te evolueren naar woonmaatschappijen die voor iedereen een aanspreekpunt kunnen zijn. Er zijn 117 bouwmaatschappijen, waarvan sommigen op een heel beperkte schaal actief zijn. Mevrouw Heeren vraagt dat de minister de nodige stimuli ontwikkelt om fusies en samenwerkingsverbanden in de hand te werken. Zij stelt ook hoop in beheersovereenkomsten en vraagt of dat kan gekoppeld worden aan een enveloppefinanciering op korte termijn?

Wat de financiering van de socialehuursector betreft, waarschuwt mevrouw Heeren ervoor om niet meer te kiezen voor dure systemen uit het verleden zoals Domus Flandria en de alternatieve financiering, waarnaar nog altijd een aanzienlijk deel van de financieringsmogelijkheden gaan. Zij steunt het voornemen van de minister om te komen tot een vereenvoudiging van het financieringsmechanisme, om meer doorzichtigheid te realiseren. Zij is ervan overtuigd dat met een samenvoeging van de SBR en het IP er meer woningen kunnen worden gebouwd. In elk geval moeten volgens haar de verschillende subsidiëringssystemen op elkaar worden afgestemd. De SBR-subsidies van het Vlaams Gewest liggen hoger dan die binnen het investeringsprogramma van de VHM. Daardoor is er een concurrentie tussen de verschillende stelsels. Mevrouw Heeren wil een enkel subsidiestelsel waarbij de lat voor iedereen gelijk ligt.

Mevrouw Heeren ziet dat de kredieten bestemd voor de bouw en renovatie van sociale woningen vrij hoog blijven. Het is voor haar een feit dat er de voorbije jaren een grote inspanning is geleverd op dat vlak. Ze blijft er evenwel bij dat de realisatie van de beloofde 15.000 woningen sneller had moeten gebeuren.

Mevrouw Heeren stelt vast dat de verhuursubsidies aan bepaalde socialehuisvestingsmaatschap-

pijen die het moeilijk hebben, gehandhaafd blijven op het niveau van het begrotingsjaar 2004. Voor noodlijdende maatschappijen vraagt zij in de toekomst structurele oplossingen die worden verankerd in het socialehuurbesluit.

Ook mevrouw *Dominique Guns* steunt het voornemen van de minister om spoedig werk te maken van een nieuw uniform socialehuurbesluit. Zij vindt het daarbij terecht dat de steden en gemeenten meer invloed zouden krijgen op het beleid van de socialehuisvestingsmaatschappijen en dat die maatschappijen zelf een grotere verantwoordelijkheid zouden krijgen zoals bij het bepalen van de huurprijzen. Mevrouw Guns neemt een verdere aangroei van de wachtlijsten waar. Zij heeft evenwel haar twijfels over de objectiviteit van de cijfers. Staan die mensen op één lijst of op meerdere lijsten? Zijn het allen rechthebbenden? Zijn ze in acute woningnood of zijn ze op zoek naar een goedkopere huurwoning?

Mevrouw Guns heeft het niet zo begrepen op de enigszins argwanende houding van de socialehuursector op het voorstel van de minister om te komen tot gemeenschappelijke projecten van de sociale woonorganisaties en de particuliere sector. Zij stelt vragen bij het monopolie van de socialehuisvestingsmaatschappijen. Nu kunnen alleen zij socialehuur- of socialekoopwoningen aanbieden. Zij vraagt de minister of hij het denkbaar acht dat ook privé-vennootschappen voor huisvestingstoelagen in aanmerking komen zodat ze dezelfde woningen onder dezelfde omstandigheden op de markt zouden kunnen brengen voor hetzelfde doelpubliek. Het doorbreken van het marktversturende monopolie zou misschien het aanbod van sociale woningen en vooral van koopwoningen kunnen verhogen, aldus mevrouw Guns.

Mevrouw *Mieke Vogels* is het met de minister en met verschillende sprekers eens dat er meer sociale woningen nodig zijn. Ook zij verwijst naar de recente brochure van Welzijnszorg waarin gesteld wordt staat dat er tijdens deze legislatuur minstens 20.000 nieuwe huurwoningen en 10.000 sociale koopwoningen bij moeten komen. Volgens mevrouw Vogels moet men daarbij trachten goedkopere manieren van wonen te vinden. Het is niet omdat iets goedkoop is, dat het smakeloos moet zijn. Ook vraagt zij blijvende aandacht voor rationeel energieverbruik bij de bouw en renovatie van socialehuurwoningen.

In de optie van levenslang wonen blijft eveneens de toegankelijkheid belangrijk.

Inzake het kooprecht van de sociale huurder en de verkoopplicht van de huisvestingsmaatschappij vraagt mevrouw Vogels zich af of het de moeite loont en niet voorbijgestreefd is om daarin te investeren. Vroeger woonden mensen in een sociale woning zolang ze onvoldoende middelen hadden. Naarmate ze hoger opklommen, konden ze die woning verwerven zodat er een sociale mix ontstond in de sociale woonwijken. De meeste mensen die nu in een sociale woning terechtkomen, hebben, volgens mevrouw Vogels, meestal geen uitzicht op zo een carrière, tenzij ze in de betere socialehuisvestingscomplexen wonen. Daar waar de mix het meest nodig is, namelijk in de appartementsgebouwen en in de steden, is dat niet het geval. Door de budgettaire beperkingen vreest zij dat men niet in staat zal zijn om elke woning die wordt verkocht, te vervangen. Het percentage sociale woningen, dat zo belangrijk is om een impact te hebben op de huurmarkt, zal dalen in plaats van te stijgen, aldus mevrouw Vogels.

Mevrouw *Caroline Gennez* dringt aan op een grotere sociale mix in de wijken. Alleen al het samenleven van mensen met verschillende sociale achtergronden kan de leefbaarheid van onze steden en gemeenten in stand houden. De minister heeft daarbij, volgens haar, terecht aandacht voor het verband tussen wonen en welzijn. Wat de sociale mix betreft, is zij voorstander van een aanpassing van het socialehuurbesluit, waar dringend werk moet worden van gemaakt. De aanpassing van het socialehuurbesluit is voor mevrouw Gennez een instrument om de sociale mix te garanderen.

Mevrouw Gennez is bezorgd over de socialehuisvestingsmaatschappijen. Sommige maatschappijen bevinden zich in een zeer precaire situatie. Het stimuleren van samenwerking en van fusies, en het afsluiten van beheersovereenkomsten, zijn middelen die kunnen helpen. In 2003 en 2004 is er voorzien in een eenmalige tegemoetkoming voor de maatschappijen met de laagste inkomenscoëfficiënten. Maar mevrouw Gennez vraagt om meer structureel na te denken over de toekomst van de socialehuisvestingsmaatschappijen. Voor haar

blijven dat immers de belangrijkste partners in het lokale woonbeleid, zeker voor zwakkere doelgroepen.

De Vlaamse overheid moet volgens mevrouw Gennez het regionaal overleg inzake sociale woningbouw harder stimuleren. In haar eigen regio bieden de centrumsteden en -gemeenten 10 tot 15 percent sociale woningen aan. De randgemeenten komen amper aan 1 tot 2 percent. Regionaal overleg moet de sociale mix in en de leefbaarheid van de steden en van de omliggende gemeenten garanderen. Hoewel dat niet in het Vlaams regeerakkoord is opgenomen, moeten alle Vlaamse gemeenten worden gemotiveerd om sociale woningen aan te bieden. Drie gemeenten in de provincie Antwerpen beschikken momenteel nog steeds niet over sociale woningen. Mevrouw Gennez meent dat zo iets niet langer kan.

Mevrouw *Michèle Hostekint* ontwaart een zekere tegenstelling tussen het standpunt van de minister dat er weinig budgettaire ruimte is voor nieuwe initiatieven en zijn aankondiging van nieuwe maatregelen. Is de belofte dat men inzake sociale huisvesting de inspanningen zal volhouden en versterken, in die omstandigheid wel haalbaar? Mevrouw Hostekint kan zich achter de optie scharen om de inkomensgrenzen van kandidaat-huurders op te trekken, zodat de lagere middenklasse de kans krijgt om sociale woningen te betrekken. Zij koppelt daar wel de voorwaarde aan dat de basisfilosofie wordt gerespecteerd en de woningen in de eerste plaats gaan naar de mensen die ze het hardst nodig hebben. Pas als er voldoende socialehuurwoningen zijn, kan het aanbod opengesteld worden voor mensen met iets hogere inkomens. Zo niet, komen mensen die een woning het hardst nodig hebben op nog langere wachtlijsten terecht.

De heer *Tom Dehaene* zegt dat hij geen fan was van het kooprecht van de sociale huurder maar het stemt hem tevreden dat in het aangekondigde voorstel van decreet appartementen daarvoor niet meer in aanmerking komen. Hij vraagt wel om erop toe te zien dat het totale aantal beschikbare woningen niet vermindert. Er moeten nieuwe huurwoningen in de plaats komen van de verkochte.

Sociale huur, de antwoorden van de minister

De minister geeft volgend antwoord aan de verschillende sprekers die betwijfelen of de aangekondigde 15.000 extra huurwoningen in de vorige legislatuur wel werden gehaald: op heden zijn misschien nog niet zoveel extra gezinnen gehuisvest, maar de kredieten voor de realisatie van dat aantal woningen zijn alle vastgelegd en misschien zelfs voor 16.000 woningen. Er is nu eenmaal een periode van 3 jaar nodig vooraleer wat in de begroting is voorzien, op het terrein kan worden afgewerkt, omwille van de procedures omtrent de plannen, de vergunningen en de werf. Onvoorziene omstandigheden, zoals een aannemer die failliet gaat, zijn nooit uit te sluiten.

Wat de nieuwe investeringen in de socialehuursector betreft, is de campagne van Welzijnszorg niet aan de aandacht van de minister ontsnapt. Zij komen op voor 20.000 of 30.000 extra woningen. De minister zegt daar ook voor te zijn, maar de reeds geleverde inspanningen zijn al gigantisch: 230 miljoen euro via het investeringsprogramma van de VHM en 78,9 miljoen euro projectsubsidieëring. Als daar 10 miljoen bij gedaan wordt voor de projectsubsidieëring via SBR, dan komen er slechts 166 woningen extra. De minister is er zich van bewust dat het met een realisatieniveau van 3.000 huurwoningen per jaar en met een wachtlijst van meer dan 70.000 kandidaat-huurders, het nog 20 jaar duurt om uit de problemen te geraken. Er moeten dus andere manieren worden gezocht.

De minister zegt heel ernstig om te gaan met de acties van Welzijnszorg. Maar hij wijst erop dat er nog nooit zoveel geld is gegaan naar huisvesting als nu. Men mag niet zeggen dat Vlaanderen te weinig doet. In vergelijking met veel buurlanden doen we het goed. Volgens de minister moet men ook durven zeggen dat vandaag veel meer eisen worden gesteld aan de samenleving. Een generatie geleden werd veel in gezins- of familieverband opgelost. Dat is voorbij. Men benadrukt sterk de rechten, maar de plichten iets minder. De minister zegt de eerste te zijn om voor de behoeftigen in de bres te springen. Maar hij wil ze ook wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid.

En we moeten durven zeggen, naast datgene wat we niet hebben gedaan, wat we wél hebben

gedaan, aldus de minister. Er zijn 85.000 eenoudergezinnen en 245.000 alleenstaanden bijgekomen. Dat heeft de druk op de socialehuursector erg verhoogd. Wie in de socialehuisvestingssector binnengeraakt, betaalt gemiddeld 187 euro per maand huur voor een kwalitatief goede woning. Er zijn niet veel grauwe wijken meer, en ze worden alsmaar zeldzamer. Er wordt veel gerenoveerd, en daar mag ook wel eens op gewezen worden, aldus de minister.

De minister bevestigt dat er momenteel 72.400 mensen op de wachtlijsten staan voor een socialehuurwoning. Hij wil evenwel dat aanzienlijke aantal enigszins relativeren. Vast staat dat de kandidaten voldoen aan de voorwaarden. Maar onder die kandidaten staan er bijvoorbeeld 3.000 mensen die al gehuisvest zijn door een SHM maar graag zouden verhuizen naar een andere socialehuurwoning. Door de toename van 85.000 eenoudergezinnen op tien jaar tijd is er ook extra druk gekomen. Mensen kunnen na een scheiding niet zoveel meer uitgeven en zoeken een huis in de sociale huisvesting. Er staan ook mensen op die bijvoorbeeld bij hun ouders zijn blijven inwonen, maar die zelfstandig zoeken te gaan leven. Het gaat dus lang niet allemaal om daklozen.

Omdat de sociale huisvesting de huurnood niet alleen kan oplossen, moeten er volgens de minister andere methoden beproefd worden. Hij doet dan ook een oproep, ook aan de huisvestingsmaatschappijen, om het ideologisch keurslijf af te werpen. Hij wil niets doen wat ingaat tegen de maatschappijen en hij wil terdege rekening houden met hun standpunten, want hij beschouwt ze als bondgenoten om zo veel mogelijk kwetsbare groepen een dak boven het hoofd te geven. Maar dat zal niet lukken met enkel de klassieke huisvestingsmaatschappijen. De minister pleit dan ook voor gemengde projecten in samenwerking met de privé-sector. Het gaat er daarbij niet om de maatschappijen te elimineren, maar wel een extra aanbod te creëren. Thans is het bij wet verboden om gemengde projecten op te zetten. Een project bijvoorbeeld met op de gelijkvloerse verdieping kantoren en winkels gerealiseerd door de private sector en op de verdiepingen huurappartementen gebouwd door een socialehuisvestingsmaatschappij, kan tot op heden heel moeilijk, ook al zou het project voor beide partners heel welkom zijn. Sociaal zijn en privé-

investeringen lijken nog steeds niet compatibel. Volgens de minister moet men uit dat keurslijf. Alleen het resultaat telt.

Daarom ook blijft de minister experimenteren met PPS-formule (publiek-private samenwerking). Er liep in mei 2004 een procedure af. Er was de verwachting om zowat 450 sociale woongelegenheden te realiseren. Dat cijfer halen we nu niet. De sector lijkt wel geïnteresseerd, maar koestert toch wat argwaan, aldus de minister. Het was het eerste initiatief in huisvesting met PPS en het vraagt tijd om het voorbehoud weg te nemen. Men vond een rendement van 6 percent wat weinig. Toch blijft er belangstelling en de minister hoopt met onderhandelingen, die door de administratie worden gevoerd, nog een aantal extra woningen te realiseren.

Antwoordend op de vele vragen over het nieuwe socialehuurbesluit zegt de minister dat hij het van start wil laten gaan begin 2006. Het moet dus klaar zijn tegen de paasvakantie van 2005. De sector moet immers de tijd krijgen zich aan te passen aan de nieuwe regels voor onder meer de huurprijzbepaling en de toewijzingsprocedure. Het toewijzingsreglement van de SHM krijgt een gemeenschappelijke sokkel. Maar daarnaast vindt de minister, op algemene aanvraag, dat de gemeenten hun eigen accenten mogen leggen. Om de toewijzing uit het dienstbetoon te houden, is de minister er voorstander van dat de huisvestingsmaatschappijen dat doen onder controle van de VHM, maar hij wil lokaal maatwerk mogelijk maken. Hij hoopt bovendien dat door de gemeenteraden erbij te betrekken, zij zich gemakkelijker zullen engageren voor een echt sociaal woonbeleid. De minister verneemt dat de lokale actoren op heden vooral de nadelen ervaren van het huisvestingsbeleid. Als mensen een beroep doen op het OCMW moeten de gemeenten de kosten dragen, maar ze hebben geen inbreng in de reglementering. Dat is volgens de minister een top-down-benadering, terwijl de Vlaamse Regering juist de gemeentelijke verankering en de versterking van het lokale niveau belangrijk vindt. Een dergelijke aanpassing van het huurbesluit kan de lokale overheden de kans geven meer aandacht te geven aan bijvoorbeeld alleenstaande moeders met kinderen en de lagere middenklasse weer in socialehuurwoningen te halen. Dat is niet

alleen belangrijk om de sociale mix in de wijken te bereiken, maar ook om de financiële positie van de maatschappijen te verbeteren. Daarom trekt de minister ook de inkomensgrenzen op. Ook de bewonersgroepen krijgen een plaats in het socialehuurbesluit. De minister heeft heel goede ervaringen met bewonersparticipatie, in Antwerpen bijvoorbeeld. Bewonersgroepen informeren de maatschappijen en responsabiliseren de huurders.

Het optrekken van de inkomensgrenzen voor sociale huurders heeft volgens de minister ook als gunstig gevolg dat de sociale mix in de wijken verbetert en daarmee ook de leefbaarheid in die wijken. Ter illustratie van het belang van de sociale mix haalt de minister een voorbeeld aan van hoe het niet moet. Hij bezocht ooit een klein project van zeven woningen in Evergem. Het was een project voor zeven alleenstaande moeders met kinderen. Ze leefden allemaal van een vervangingsinkomen. Zonder iemand iets te verwijten stelt de minister vast dat die kinderen opgroeien in een omgeving waar niemand een regulier bestaan heeft. Zij krijgen op die manier een vertekend beeld van onze samenleving en een onaangepaste attitude. De leefbaarheid van de wijken is voor de minister heel belangrijk. Als de inkomensgrenzen worden opgetrokken, gaan er ook iets hogere inkomens in de huurhuizen komen. Op die manier wordt ook de financiële positie van de maatschappijen versterkt.

Ingaand op de vragen over de noodlijdende huisvestingsmaatschappijen en over de organisatie van de sector, zegt de minister sterke maatschappijen te willen. Er zijn 117 socialehuisvestingsmaatschappijen in Vlaanderen. De grootste maatschappij heeft ongeveer 5.000 woningen en appartementen in haar patrimonium. In Nederland zou dat de kleinste maatschappij zijn. In Limburg is er een goede verdeling met negen maatschappijen die geografisch goed passen. In stad Antwerpen zijn er zes maatschappijen en in Gent zelfs zeven. Dat is historisch te verklaren, maar het is niet optimaal voor het rendement. Elke maatschappij heeft eigen ingenieurs, een technische dienst, boekhouders en een administratie. Op die manier verliezen we volgens de minister heel wat rendement. Een maatschappij moet ook een minimumgrootte hebben om opera-

tioneel te zijn. Tevens is er nog altijd een strakke scheiding tussen huur- en koopmaatschappijen. In de beleidsnota en het regeerakkoord staat dat het doorbreken van de werkingsgebieden mogelijk moet worden en dat huur- en koopactiviteiten door dezelfde maatschappij moeten kunnen gebeuren. De minister verwacht dat hierdoor spontane fusies ontstaan en de financiële positie van de maatschappijen wordt versterkt.

De minister vreest dat er een al te sterke reactie komt als maatschappijen worden verplicht om samen te gaan. De maatschappijen werken autonoom en krijgen alleen geld van de overheid als er investeringen gebeuren. Er zijn geen werkingssubsidies, met uitzondering van 11 miljoen euro voor de meest noodlijdende maatschappijen. Om te bepalen hoe die steun het best wordt verdeeld, laat de minister een doorlichting van de betrokken huisvestingsmaatschappijen gebeuren door de VHM en de afdeling Woonbeleid van AROHM. De geldende voorwaarden voor die steun zijn dat een maatschappij minstens 500 woongelegenheden moet hebben en een inkomenscoëfficiënt lager dan 0,9. Die voorwaarden zijn niet selectief genoeg en brengen met zich mee dat bepaalde maatschappijen die nog reserves hebben, toch geld krijgen.

Met betrekking tot de investeringssubsidies is de minister, zoals de meeste sprekers, meteen gewonnen voor een harmonisatie. Er is thans een overvloed aan subsidiestelsels: IP, SBR, SSI, SV en SBE. Volgens de minister gebeurt de toekenning daardoor nogal arbitrair. Hij heeft daarover overleg met de sector. Hij is voorstander van één subsidiesysteem.

Bepaalde sprekers hadden bedenkingen bij de kwaliteit van de socialehuurwoningen. Dat is ten onrechte, meent de minister. Hij vindt integendeel dat er eigenlijk te duur en te esthetisch wordt gebouwd. Eén van zijn voorgangers, de heer Akkermans, zei altijd dat we sober moeten bouwen maar niet somber. Vandaag is de sector volgens de minister sterk in handen van de architecten die de esthetiek laten doorwegen. De sector is vaak proefterrein voor allerlei experimenten. De minister vindt dat niet erg, maar elke euro die daaraan gespendeerd wordt, is wel weg. Gezien de lange wachtlijsten moet men volgens de minister vooral streven naar functionaliteit en een groter aanbod. Wat de opmerking over de duurzaam en

energiezuinig bouwen betreft, zegt de minister dat het nu al het geval is. De heer Bernard Wallyn, de expert in Vlaanderen, werkt bij de VHM. Ook hierbij waarschuwt de minister tegen nodeloos duur bouwen.

Wat het kooprecht van de sociale huurder betreft, zegt de minister dat de realisatie daarvan voor hem een prioriteit is. Hij is het er wel over eens dat elke verkochte woning moet vervangen worden door een nieuwe, zodat het patrimonium van sociale woningen en appartementen minstens op peil blijft.

De minister gaat ermee akkoord dat er regionaal overleg moet ontwikkeld worden wat betreft sociale woningbouw. Zo citeert hij de heer Bart Somers, burgemeester van Mechelen, dat er in Mechelen geen huurwoningen meer nodig zijn maar wel koopwoningen. Op die manier kunnen jonge gezinnen worden aangetrokken. Dat moet echter ook kunnen in de randgemeenten. De minister vindt niet dat er een contingentering nodig is. Iedere gemeente moet zijn verantwoordelijkheid nemen. Er zijn nog een twaalfstal gemeenten in Vlaanderen die geen sociale huurwoningen hebben. Maar ook de koopsector moet nog nadrukkelijker worden gepromoot.

Wonen en welzijn

Mevrouw Mieke Vogels heeft het over de snijlijn tussen Welzijn en Wonen, die hoe langer hoe belangrijker wordt. Zij pleit ervoor dat de minister dat aspect op een open en offensieve manier bekijkt. In het verleden was de houding veeleer defensief. De verantwoordelijke Wonen verwees naar Welzijn en omgekeerd als het op betalen van facturen aankwam. Uiteindelijk komt men dan terecht in een patstelling en gebeurt er niets. Er moet worden gestreefd naar een globaal concept over de verhouding tussen wonen en zorg. Mevrouw Vogels ziet nu al heel wat lokale besturen bezig met het uitwerken van woonzorgzones. Zij vindt het belangrijk dat er één toegangsvoorwaarde bestaat voor alle gesubsidieerde woningen, ongeacht of ze van de stad, het OCMW, Domus Flandria of een socialehuisvestingsmaatschappij zijn. Daarnaast moeten er ook goede concepten worden ontwikkeld voor zorg. Dan denkt mevrouw Vogels onder meer aan ADL-centra: centra voor activiteiten dagelijks leven. De manier van bouwen is daarvoor erg belangrijk. Als we willen dat mensen zo

lang mogelijk thuis worden verzorgd, is er mantelzorg nodig. Nu doet de familie dat nog vaak; morgen zal de buurt daarvoor instaan, aldus mevrouw Vogels.

Ook de heer *Tom Dehaene* ligt de band tussen Wonen en Welzijn nauw aan het hart. Hij mist wat concrete voorstellen inzake de samenwerking met Welzijn. Er zijn wel goede intenties, maar hij vraagt zich af of er al veel stappen gezet zijn in een structureel overleg. Aandacht voor welzijn in het wonen hoeft volgens spreker niet al te veel extra middelen te vergen. Als voorbeeld stelt hij de vraag waarom huisvestingsmaatschappijen niet kunnen opgelegd worden hun stopcontacten niet meer op 20 centimeter, maar op 1 meter van de grond te plaatsen, zodat ook oudere mensen gemakkelijk die stopcontacten kunnen blijven gebruiken. Hij heeft vernomen dat de bestaande samenwerkingsprojecten tussen Huisvesting en de welzijnsactoren met praktische knelpunten kampen en hij vraagt de minister een overzichtslijst van die knelpunten.

Mevrouw *Veerle Heeren* vraagt een decretaal kader voor de huurdersbonden. Zij wijst daarbij ook op de link met het Vlaams Overleg Bewonersbelangen. Zij heeft ter zake gemengde gevoelens, omdat het VOB volgens haar rechter en partij is. Aan de ene kant staat het VOB aan de kant van de sociale verhuurkantoren, maar aan de andere kant neemt het VOB het op voor de huurder en de huurdersbonden. Voor de toekomst zou mevrouw Heeren het beter vinden dat het VOB zich meer bezighoudt met de huurdersbonden, wat duidelijk moet worden in een ontwerp van decreet of een hervorming van de huurdersbonden.

De *minister* zegt dat de relatie tussen wonen en welzijn regelmatig ter sprake komt. Hij heeft met Vlaams minister Inge Vervotte overleg gepleegd, en ze hebben samen de VHM bezocht. Tijdens dat bezoek heeft de VHM een visietekst voorgesteld. Het grootste obstakel is dat iedereen in de woonsector denkt dat Welzijn probeert een deel van de factuur naar Wonen door te schuiven, terwijl Welzijn denkt dat Wonen niet wil betalen. De minister heeft met welzijnsminister Vervotte afgesproken dat er schot in de zaak moet komen en dat er concrete projecten moeten uitgewerkt worden. De minister vindt dat het debat over de grote principes moet ophouden en dat de concrete projecten moeten starten. In Genk ziet hij een goed

voorbeeld in een project voor kamerbewoning. Een oud pand is omgebouwd tot 16 kamers voor alleenstaande mannen, met dienstverlening en begeleiding. Voorts is de minister absoluut voorstander van woonzorgzones, want daar zijn wonen en welzijn geconcentreerd. Ze komen zeker aan bod komen in het overleg over de samenwerking tussen huisvesting en welzijn.

De huurdersbonden krijgen meer geld van de minister. Zij zijn vandaag actief in 30 steden en gemeenten. Ook de huisuitzettingen zijn een ernstig probleem. Op een patrimonium van 130.000 woningen zijn er op jaarbasis ongeveer 300 huisuitzettingen in de socialehuisvestingssector. Dat is 0,23 percent. Het is telkens een drama, maar de huisvestingssector heeft zich georganiseerd om zoveel mogelijk preventief op te treden. Als problemen worden gemeld, wordt eerst een afbetalingsplan afgesproken, en worden regelingen getroffen om alles leefbaar en betaalbaar te maken. Mensen die de huur niet betalen krijgen een brief, later een herinnering en uiteindelijk worden ze gevraagd te verschijnen bij de maatschappij. Als ze niet reageren op deze drie initiatieven wordt uiteindelijk een verzoeningszitting bij de vrederechter georganiseerd. Zelfs dan dagen sommige mensen niet op.

De minister is van oordeel dat men moet durven de mensen te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid. Hij ervaart een verschil in mentaliteit tussen jongere en oudere huurders. De oudere huurders betalen eerst de huur en de vaste kosten en beginnen dan te leven. De jongere huurders leven en kijken op het einde van de maand wat nog overblijft om de vaste kosten te betalen. Zij gaan ervan uit dat de huisvestingsmaatschappijen gelijkstaan aan de overheid, en dat de overheid ervoor moet zorgen dat hun huur wordt betaald. De huisvestingsmaatschappijen zijn de overheid niet, en het nemen van de eigen verantwoordelijkheid, het betalen van de huur, is een basisverplichting van de huurders, aldus de minister. De minister ziet dat iedereen terecht kan bij de huurdersbonden voor advies over huurproblemen. Aanvankelijk namen de huurdersbonden het principieel steeds op voor de huurder met zijn klachten. Vandaag zeggen de bonden ook tegen de huurders dat ze geen recht van klagen hebben, als ze de huur niet betalen. Als huurders recht van spreken willen, moeten ze ook hun verplichtingen nakomen.

Veiligheid en toegankelijkheid

Mevrouw *Veerle Heeren* mist in de beleidsnota het aspect van veiligheid in de woning. Tijdens de vorige legislatuur is er een debat gevoerd over een voorstel van decreet m.b.t. rookmelders. Het voorstel van decreet werd goedgekeurd, waar mevrouw Heeren niet gelukkig mee was. Zij vraagt de minister of en wanneer hij dat decreet wil uitvoeren. Uit een hoorzitting is gebleken dat het niet onbelangrijk is mensen te motiveren om rookmelders te plaatsen. Er zijn mogelijkheden, want er is een budget voor sensibilisering. Bijna dagelijks woedt er ergens een brand. Moet de overheid niet meer sensibiliseren dan verplichten, aldus mevrouw Heeren?

Ook de toegankelijkheid van woningen acht mevrouw Heeren belangrijk. In de beleidsnota *Gelijke Kansen* van Vlaams minister Kathleen Van Brempt is toegankelijkheid een speerpunt. Minister Van Brempt hanteert de opencoördinatiemethode, dus zal zij de minister van Wonen stimuleren de nodige initiatieven te nemen. Mevrouw Heeren vraagt de minister dan ook op welke manier hij de basistoegankelijkheid van sociale woningen – wat niets te maken heeft met ADL-woningen – in de socialewoningbouw wil verankeren. Mevrouw Heeren is ervan overtuigd dat basistoegankelijkheid in de komende jaren een belangrijk issue wordt. Daarom stelt zij voor dat de socialehuisvestingssector een convenant afsluit met de Vlaamse cel Toegankelijkheid. Nog teveel maatschappijen hebben geen oog voor toegankelijkheid.

Wat het decreet inzake rookmelders betreft, wijst de minister erop dat het bepaalt dat het wordt uitgevoerd volgens de budgettaire mogelijkheden. De begroting 2005 biedt wat extra geld voor wonen, maar de minister denkt niet dat dit bij prioriteit daaraan moeten besteed worden. Er zijn andere prioriteiten. Vandaag is vooral geld nodig voor het creëren van extra aanbod en om te werken aan de betaalbaarheid. De minister belooft het vraagstuk van de toegankelijkheid verder te onderzoeken.

Socialeverhuurkantoren

Mevrouw *Veerle Heeren* stelt vast dat de kredieten voor de werking van de socialeverhuurkantoren stijgen. Zij volgt evenwel niet helemaal de

minister die stelt dat sociale verhuurkantoren goedkoper werken dan huisvestingsmaatschappijen. Ligt de beheerskost van socialeverhuurkantoren lager dan die van bouwmaatschappijen? Mevrouw Heeren zou het goed vinden dat een vergelijking wordt gemaakt, want volgens haar liggen de beheerskosten van socialeverhuurkantoren veel hoger, omdat het personeel er wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, terwijl het personeel van de bouwmaatschappijen indirect wordt betaald door de sociale huurder. Dat is een enorm verschil. Mevrouw Heeren vindt dat dit element aan bod moet komen bij de voorbereiding van een nieuw huurbesluit.

Wat de socialeverhuurkantoren betreft, vraagt mevrouw *Dominique Guns* om ook eens het Franse alternatief te bestuderen. Een eigenaar in België kan zijn huis verhuren aan een sociaalverhuurkantoor. Dat kantoor betaalt die eigenaar dan de huur en beslist zelf aan wie het wordt verhuurd. In Frankrijk daarentegen bestaat de mogelijkheid dat privé-personen rechtstreeks verhuren aan iemand met een OCMW-uitkering. Er wordt dan een bijkomend contract opgemaakt met het OCMW, die de huur rechtstreeks aan de eigenaar betaalt. Het positieve effect is dat verhuurders meer geneigd zijn om te verhuren aan mensen met zo een uitkering, omdat ze dan zeker zijn dat de huur wordt betaald. In België staan verhuurders veel meer weigerachtig tegenover mensen met een uitkering. Verhuurders willen ook niet altijd aan socialeverhuurkantoren verhuren, omdat ze hun woning dan voor lange tijd kwijt zijn.

De minister zegt erg gewonnen te zijn voor de socialeverhuurkantoren. Hun aanbod bestaat uit 3.000 woningen en appartementen. De socialehuisvestingsmaatschappijen bieden ongeveer 132.000 woningen aan. Nu is er voorzien in ruimte voor 300 extra woningen via de verhuurkantoren, en voor 3000 tot 3500 woningen via de kredieten voor de huisvestingsmaatschappijen. De minister herhaalt dat naar zijn ervaring de socialeverhuurkantoren goedkoper werken dan de huisvestingsmaatschappijen, omdat bij de socialeverhuurkantoren het geld maximaal wordt ingezet voor de uitbreiding van het woonpatrimonium. Hij zal de cijfers opvragen.

De minister heeft interesse voor het alternatief in Frankrijk. Als een eigenaar hier een woning via

een sociaal verhuurkantoor verhuurt, dan is dat voor negen jaar. Voor kleine verhuurders is dat inderdaad een lange periode. Het idee van mevrouw Guns is wel goed, maar hij vreest dat het opnieuw versnippering teweegbrengt. Toch is hij bereid om het te laten onderzoeken.

Kabinetsuitgaven

Mevrouw *Mieke Vogels* merkt op dat de kabinetsuitgaven van alle ministers sterk zijn gestegen. De vorige Vlaamse Regering heeft, in het kader van het beter bestuurlijk beleid, nochtans stappen gezet om de kabinetten tot een minimum te reduceren. De huidige Vlaamse Regering heeft die bedoeling blijkbaar niet, aldus mevrouw Vogels.

De stijging van de kabinetsuitgaven staat in schril contrast met de besparingen op personeelskosten. Mensen die vertrekken, zullen niet worden vervangen. Mevrouw Vogels vraagt de minister of hij hier genuanceerd mee kan omspringen en zelf een aantal prioriteiten kan stellen. Zij stelt dat de vorige Vlaamse Regering veel in horizontale diensten heeft geïnvesteerd. Dure auditcommissies en PPS-cellen wegen zwaar op het personeelsbudget. De categoriale departementen hebben in het verleden reeds zwaar moeten inleveren. Nog meer besparingen op het personeel zouden wel eens besparingen op de kwaliteit van de dienstverlening kunnen worden, vreest mevrouw Vogels.

De *minister* antwoordt dat de kosten van zijn kabinet relatief op peil zijn gebleven. De lichte stijging heeft te maken met een aantal expertenkredieten die vroeger onder de minister-president vielen en nu naar hem zijn verhuisd. De kabinetskredieten zijn ook anders opgebouwd dan vroeger. Er is nu een vast forfait en daarnaast een toelage per medewerker. Het vaste forfait werd een beetje opgetrokken waardoor de kleinere kabinetten een beetje meer ruimte krijgen in vergelijking met de grotere. De vaste kosten zijn voor elk kabinet immers min of meer gelijk. Het kabinet van de minister houdt zich strak aan de richtlijnen. De kosten zijn wellicht een beetje opgelopen omdat elk kabinet zich nog moest installeren. Die eerste inrichting betreffen slechts eenmalige kosten en ze vertekenen het beeld een beetje, aldus de minister.

Wat de besparing in de administratie betreft, ziet de minister een dubbele besparing. Op de werkmiddelen moet 5 percent worden bezuinigd. Voor de sectoren van de minister zal dat percentage worden gehaald. De budgettaire omstandigheden nopen daartoe. Een wervingsstop moet 35 miljoen euro opbrengen: 11 miljoen euro bij het ministerie, 24 miljoen euro bij de Vlaamse openbare instellingen. Er wordt daarbij over gewaakt dat de instellingen naar behoren kunnen blijven werken, aldus de minister.

Vlaamse Rand

Mevrouw *Caroline Gennez* stelt in naam van mevrouw *Else De Wachter*, die verhinderd is wegens de begrafenis van een familielid, een aantal vragen met betrekking tot de Vlaamse Rand. Ze vindt weinig terug in de nota over de specifieke huisvestingsproblematiek in de Rand. Uiteraard is daarvoor ook een andere minister bevoegd, maar die heeft niet de instrumenten om specifiek in te werken op het woonbeleid. Ze roept minister Keulen en minister Vandenbroucke dan ook op om terzake intens en gecoördineerd samen te werken en om een inclusief beleid voor de Rand uit te werken.

In de beleidsnota stelt de minister dat Vlabinvest het recht van voorkoop zal kunnen hanteren voor de realisatie van woonprojecten. Bouwgronden die worden aangeboden in de Rand zijn vaak te klein voor socialehuisvestingsmaatschappijen om dat recht te kunnen uitoefenen. Het is dan ook cruciaal aan Vlabinvest zo snel mogelijk dat recht toe te kennen, zodat het kleinere percelen in erfpacht kan geven als bouwgrond voor eengezinswoningen. Wat is momenteel de stand van zaken in verband met het toekennen van dat recht aan Vlabinvest?

Ook de heer *Tom Dehaene* vindt het belangrijk dat het recht op voorkoop van Vlabinvest er snel komt. In de regio blijven de prijzen maar stijgen. Het systeem moet ernstig worden geëvalueerd. Er moet gezocht worden naar aanvullende instrumenten.

Volgens de *minister* is het probleem in de Vlaamse Rand dubbel. De prijzen zijn hoog terwijl het aanbod zeer gering is. Het is aartsmoeilijk om daar iets aan te doen. Vlabinvest zit in een moei-

lijke situatie omdat de instelling moet werken in gemeenten met een Franstalige meerderheid. De grond is er gigantisch duur. Ondanks het recht van voorkoop moet men zich schikken naar het recht van de meestbiedende. Sommigen denken dat het recht van voorkoop een soort confiscatierecht inhoudt. Dat is niet zo.

III. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005 (bevoegdheid Wonen van minister Keulen) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

DEEL 2 : Stedenbeleid

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

1. *Een overzicht van de uitdagingen voor stedenbeleid*

De minister erkent dat de beleidsnota Stedenbeleid de minst concrete is van zijn vier nota's en ook het kleinste aantal bladzijden telt, maar dat betekent niet dat hij dat domein minder belangrijk vindt, integendeel. Voor hem is het een sleutelbevoegdheid. Voor 2005 liggen evenwel ongeveer alle verbintenissen al vast, want zowel voor het Stedenfonds als voor het Stadsvernieuwingsfonds werden de beleidslijnen reeds uitgezet in de vorige legislatuur. Thans komt men in de uitvoeringsfase.

De minister heeft daarom besloten 2005 te gebruiken als evaluatiejaar, wat zal worden gevolgd door bestending of bijsturing. Hij wijst er ook op dat hij sinds de samenstelling van zijn kabinet niet veel tijd heeft gehad om nota's en begrotingen uit te werken voor vier belangrijke bevoegdheidsdomeinen. Hij belooft een grotere nota voor later, die er komt in samenspraak met de commissie, maar ook met mevrouw Linda Boudry, het betrokken projecthoofd van de administratie, zonder de lokale actoren te vergeten, waarmee hij

zowel de overheden als de burgers bedoelt. Tot slot van zijn inleiding verzekert hij nog dat de afspraken uit het regeerakkoord van kracht blijven. Zij zullen elk jaar geconcretiseerd worden in een beleidsbrief.

Vervolgens geeft de minister een overzicht van de uitdagingen. Om te beginnen wil hij de lokale besturen als volwaardige partner erkennen. Voor de Vlaamse administratie ziet hij een coachende en ondersteunende rol. Hij wil ook het bestaande overleg op ambtelijk niveau structureel maken. Het is de bedoeling om de lokale beleidsverantwoordelijken daarbij meer te betrekken. De stedelijkheid versterken is absoluut noodzakelijk. Een stedelijke reflex ingang doen vinden in Vlaanderen, dat wordt de grote uitdaging. Daarvoor is een andere mentaliteit nodig, want op dit moment is de Vlaming in de eerste plaats een gemeentenaar, waarmee bedoeld wordt dat hij sterk staat op de lokale autonomie. De minister vindt dat stedelijkheid meer op de politieke agenda moet gaan wegen.

Wat de inbreng van lokale actoren en burgers betreft, wil de minister van een representatieve naar een participatieve democratie. Het middenveld en de geïnteresseerde burger moeten meer betrokken worden bij het beleid. Hij pleit voor een 'bottom-up-' in de plaats van een 'top-down-benadering'. De lopende 'stadsgesprekken', een reeks forumgesprekken in diverse centrumsteden, vormen volgens hem een geslaagd voorbeeld.

De Vlaamse inbreng in het stedenbeleid ziet hij op het vlak van informatie, middelen en communicatie. Het Stedenfonds krijgt 107 miljoen euro. Daar is ook de vaste groeivoet in begrepen die geldt voor het gemeentedecreet, met name 3,5 procent. Het Stedenfonds en het Gemeentefonds zijn twee van de weinige fondsen met een dergelijke omvangrijke groeivoet. Dat die vastligt, verschaft duidelijkheid aan zowel het Vlaamse Gewest als de gemeenten. Het Gewest weet van tevoren hoeveel geld het moet reserveren en de gemeenten weten wat ze mogen verwachten voor hun meerjarenplannen. Het Stadsvernieuwingsfonds wordt van middelen voorzien door het FFEU (Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven). In 2001, 2003 en 2004 samen leverde dat 1,8 miljard BEF op. De minister pleit voor overleg en afstemming tussen de centra-

le en de lokale actoren. Het overleg met de twee grootsteden, de elf centrumsteden en de Brusselse VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie) moet verder gestructureerd worden. De VVSG (Vereniging van Steden en Gemeenten) is daarbij uiteraard de bevoorrechte partner.

2. *Achtergestelde en kwetsbare buurten*

Vervolgens gaat de minister in op de leefbaarheid en de samenlevingsproblemen in achtergestelde en kwetsbare buurten. Die problemen komt men vooral tegen in de steden en zij worden daar ook voor een stuk uitvergroot. Samenleven in diversiteit krijgt vooral daar vorm, wat soms een verrijking is, maar soms ook tegelijk de sociale samenhang in de wijken zwaar op de proef stelt. De minister wil de inspanningen van steden en gemeenten op dat vlak niet minimaliseren en hij ontkent niet dat er positieve tendensen zijn. Maar hij wil evenmin de problemen weg relativiseren.

Het Stadsvernieuwingsfonds noemt de minister hier prioritair, al mag het niet uitsluitend voor achtergestelde en kwetsbare buurten aangewend worden. De minister benadrukt dat de sociale en de geografische mix heel erg belangrijk is in de sociale huisvesting. Dat blijkt vandaag vooral in de stedelijke context. Zo bedraagt het aandeel van de sociale huisvesting in Antwerpen-Noord en in Mechelen respectievelijk 25 procent en 15 procent, terwijl het Vlaamse gemiddelde 6 procent is. Men krijgt daardoor een concentratie van mensen met een zwakker inkomensprofiel in een bepaalde buurt of wijk.

De minister wil daar ook eigendomsverwerving stimuleren, om te vermijden dat de zich stilaan vormende middenklasse weer wegtrekt, wat de concentratie verhoogt van mensen die het financieel moeilijk hebben. Hij wijst op de aanpak van de huisjesmelkerij. De boete werd opgetrokken tot 50.000 euro. In Gent werd zij inmiddels reeds als straf gehanteerd in een vonnis. Een andere te overwegen aanpassing is de mogelijkheid om de onroerende voorheffing te differentiëren. Door het mogelijk te maken dat de onroerende voorheffing wordt gemodulleerd – wat zal neerkomen op een verlaging – kunnen steden en gemeenten de herwaardering in bepaalde wijken in de hand werken. Ook wooninitiatieven en een inburgeringbe-

leid kunnen een rol spelen in het verzachten van samenlevingsproblemen.

3. *Stadsvlucht keren*

De volgende doelstelling waar de minister op ingaat, is het remmen van de stadsvlucht door het aantrekkelijk maken van het woonklimaat. Hij wil daartoe in het bijzonder jonge gezinnen met kinderen aantrekken. Men stelt vandaag al vast dat zowel klassieke autochtone als allochtone gezinnen naar de stad komen, maar het valt niet meteen mee om het profiel van die dubbele instroom te bepalen. Het kan in beide gevallen gaan om tweeverdieners met kinderen, maar het kan ook gaan om mensen met problemen die juist naar de stad worden gelokt door de diensten waarvan zij daar kunnen genieten. Dat is niet altijd erg duidelijk.

De fiscale stimuli en de – vooral lokale en provinciale, want Vlaamse zijn er nog maar heel weinig – premies moeten beter op elkaar afgestemd worden. Zo is er een klein en onbekend programma van de federale overheid ten gunste van wie renoveert in een bepaalde stedelijke context (de zgn. zones voor positief grootstedelijk beleid). De minister wil dat soort informatie eenvormig maken en centraliseren in een databank.

Er is ook een actief gronden- en pandenbeleid nodig. In de loop van de geschiedenis is in bepaalde stedelijke wijken zowel lichte als zware nijverheid terechtgekomen, wat de klassieke kleine arbeiderswoningen heeft opgeleverd. Men probeerde er zoveel mogelijk mensen op een beperkte oppervlakte samen te brengen in vaak abominabele omstandigheden. Vandaag bestaat dat soort woningpatrimonium voor een deel nog steeds. Dat moet gerenoveerd en aangepast worden met het oog op meer open ruimte, groen en ontspanningsmogelijkheden, kortom een hogere leefkwaliteit. Dat bedoelt de minister met een actief beleid inzake ruimtelijke ordening en urbanisatie.

De minister wil ook privé-financiering betrekken in de renovatieprojecten. Maar de privé wil wel mee investeren, maar niet zonder rendement. Soms is men niet geïnteresseerd in een bepaalde buurt of wijk, omdat er bijvoorbeeld oplopende bodemsaneringskosten wachten. Dat is dan een opdracht van de overheid, vindt de minister.

Want na een saneringsoperatie zal de privé wel een deel van de andere investeringen op zich willen nemen, wat weer overheidsgeld vrijmaakt voor andere projecten. Inzake betaalbaar huren kan het patrimonium mee uitgebreid worden door de sociale verhuurkantoren. De minister herinner aan de woon-bevaks uit de beleidnota Wonen. Ook die vormen een middel om het aanbod op de privé-huurmarkt te vergroten. Investeerders leggen geld samen op basis van een zeker rendement dat hun door de overheid wordt beloofd. De verhuring kan verlopen via verhuurkantoren of huisvestingsmaatschappijen.

De minister is sterk voorstander van de verwevenheid van stedelijke functies. De stad moet een plaats blijven van wonen, leven en werken. Een stuk handel en lichte nijverheid blijft daar op zijn plaats. Hij ziet liefst zo veel mogelijk functies zonder dat de leefbaarheid erdoor bezwaard wordt.

4. *Ontgrenzend werken*

De minister wil ontgrenzend werken en pleit voor partnerschap, overleg en afstemming op Vlaams niveau. Misschien is nog meer ontkokering nodig tussen de betrokken ministers en de administratie. Men moet over de grenzen heen kijken. Stedenbeleid is een zaak van alle ministers, terwijl nu vaak iedereen op zijn eigen terrein werkt. De minister geeft de verbreding van de Leie in Kortrijk als voorbeeld, waar de ene bezig blijkt te zijn met de sanering van een vuilnisbelt op een Leieoever, een andere instantie met zware infrastructuur en nog anderen met verkeersveiligheid of cultuur. Men moet naar een grotere afstemming gaan.

Wat Europa betreft is een pro-actiever beleid nodig ten aanzien van zowel de Urban- als de Doelstelling II-fondsen. Het lukte nog niet om die fondsen op een lijn te brengen in de begroting met een horizontaal begrotingsartikel, al wordt dat wel gepoogd. In de eerste helft van de vorige beleidsperiode bestond dat wel, maar toen vroegen de ministers om elk hun eigen kredieten te krijgen, met het risico dat het geld voor andere – weliswaar zinvolle - dingen wordt gebruikt dan voor stadsvernieuwing. De minister wijst erop dat men moet bedenken dat het na de uitbreiding met 10 nieuwe lidstaten niet evident is dat er op dat vlak nog veel geld naar ons deel van het oude continent zal komen.

Om het Stedenfonds te evalueren en bij te sturen, zijn er visitaties aan de gang. Die zijn nu driejaarlijks in plaats van jaarlijks en dat beperkt de administratieve rompslomp. Nogal wat geld wordt besteed aan communicatie, ook dat moet beoordeeld worden, aldus de minister.

In Brussel is de VGC de bevoorrechte partner voor stedenbeleid dat onder de gemeenschapsbevoegdheden valt. Vlaanderen beschikt daar immers niet over gewestbevoegdheden. In Brussel zal vooral iets gedaan worden voor de werkzoekenden, bijvoorbeeld de organisatie van taalcurssen. De kennis van het Nederlands geeft toch extra kansen op de arbeidsmarkt. De minister denkt onder meer aan werkvloergerichte taalcurssen voor allochtonen via de BGDA, de Brusselsese tegenhanger van de VDAB.

5. *Initiatieven op kruissnelheid*

Burgerschap staat centraal voor de minister. De burger is de coproducent van het stedenbeleid en wordt dus betrokken bij het vormgeven ervan. De minister gelooft in wijkmanagement, zoals het in Genk uitgewerkt is. Dat vergt tijd om het goed te organiseren, maar werpt nadien vruchten af voor de leefkwaliteit. Daarom zijn er ook wijkbudgetten.

De minister wijst erop dat stadsbesturen nu ook al worden ondersteund en gecoacht. Capaciteitsontwikkeling zal onder meer gebeuren via ‘masterclass’-stadsprojecten. Door die projecten zullen de steden kunnen leren van elkaars ervaringen.

Wat stedenbeleid betreft wordt visie reeds met kennis onderbouwd, en dan wijst de minister op de stadsmonografieën en de stadsmonitor van het Project Stedenbeleid. Voorts wil hij verder de negatieve beeldvorming over de steden wegwerken. Dat is onder meer het doel van de ‘Thuis in de Stad-prijs’ waarmee gepoogd wordt de positieve aspecten van de stad en het stedelijk beleid te benadrukken. Er zijn problemen in steden, maar er is ook een kentering. Die is visueel merkbaar, want sinds tien jaar wordt er zwaar geïnvesteerd in ruimtelijk structurele ingrepen.

De minister concludeert dat een reeks initiatieven uit de vorige regeerperiode thans op kruissnelheid

zijn. In 2005 wordt derhalve een reflexief moment ingelast om het beleid te evalueren. Voorts streeft de minister naar stedelijke leefbaarheid en een verbetering van de sociale mix. Ook moet de synergie met andere beleidsdomeinen, zoals binnenlands beleid, wonen, inburgering, cultuur, gelijke kansen, economie, mobiliteit, enzovoort bevorderd worden. De basis van een goed beleid zijn objectieve gegevens. Zo kan de knowhow gevalideerd worden. De kennis uit de monografieën en de monitor moet voortaan in de praktijk toegepast worden. Actief burgerschap versterkt de participatie aan de stedelijke samenleving en werkt tegen de verzuring, aldus de minister.

6. *Begroting Stedenbeleid 2005*

De minister vestigt in de begroting 2005 de aandacht op het programma 53.2 dat een totaal bedrag van 109.036.000 euro aan beleidskredieten bevat. Het overgrote deel ervan gaat naar het Stedenfonds. Dat krediet groeit, evenals het Gemeentefonds met 3,5 procent ten opzichte van 2004. Het Stedenfonds richt zich tot de grootsteden Antwerpen en Gent, de regionale steden Aalst, Brugge, Hasselt, Genk, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, die optreedt als bevoegde instelling voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De rest van de uitgaven op dat programma, 1.571.000 euro, omvat vooreerst de werkingsuitgaven stedenbeleid, zijnde 122.000 euro. De werkingskosten zijn bestemd voor de dagelijkse werking van de administratie voor de uitvoering van het stedenbeleid. Zij worden gebruikt voor de beleidsondersteuning. Het gaat hier vooral om kosten voor vergaderingen, de aanmaak van documenten, de druk van rapporten, enzovoort. Voorts omvat dat ook 307.000 euro studiekosten stedenbeleid. Het krediet zal aangewend worden voor een onderzoeksprogramma rond verdere uitdieping van de behoeften van het Stedenbeleid.

De uitgaven in verband met communicatie bedragen 129.000 en 700.000 euro. Die dienen vooral voor de communicatiecampagnes, de aankoop van mediaruimte, het onderhoud van de website, informatiebrochures en vormingsinitiatieven. De subsidies voor innoverende projecten met inbe-

grip van de 'Thuis in de Stad-prijs' zijn goed voor 226.000 euro.

Tot slot zijn er nog subsidies in het kader van het Sociaal Impulsfonds. Een aantal aspecten daarvan zijn geïntegreerd. Er is een gesplitst vastlegingskrediet van 87.000 euro. Door een administratieve vergissing werd de indexatie van het SIF-convenant van de gemeente Sint-Niklaas voor 2002 niet vastgelegd. Dat gebeurt in dit krediet. Het gesplitst ordonnanceringskrediet van 10.372.000 euro heeft te maken met het opgedoekte Sociaal Impulsfonds. Vanaf 1 januari 2003 is het Sociaal Impulsfonds volledig geïntegreerd in het nieuwe Gemeentefonds. Een aantal convenants 2000-2002 werden in 2004 nog uitgevoerd. Bijgevolg kunnen de laatste saldi nog opgevraagd worden in 2005. Om die engagementen te betalen dient dan ook nog in een beperkt ordonnanceringskrediet te worden voorzien in de begroting 2005, aldus de minister.

II. Algemene bespreking

Algemene opmerkingen

Alle sprekers kunnen zich vinden in de optie van de minister om 2005 inzake stedenbeleid te beschouwen als een evaluatiejaar. Zo ook mevrouw *Cathy Berx*, die evenwel meent dat de minister een te somber beeld schetst van de steden. Zij kent Antwerpen en wil de samenlevingsproblemen daar zeker niet wegcijferen. De minister moet zeker de steden helpen bij het aanpakken van stadskankers, verloedering, sluikstorten, verkommerde en haast onleefbare sociale wijken, onveiligheid, overlast, en overbevolking, soms door gedumpte asielzoekers. Toch pleit mevrouw Berx voor een positiever perspectief. Steden hebben ook troeven. Men vindt er diverse functies bijeen, zoals wonen, werken en ontspannen, culturele en artistieke creativiteit. Daarover heeft mevrouw Cathy Berx niet veel gehoord. Dat is allicht meer de bevoegdheid van Vlaams minister Bert Anciaux, maar ook minister Keulen moet daarop blijven hameren.

Mevrouw Berx vindt het goed dat de minister benadrukt dat heel Vlaanderen baat heeft bij sterke steden. Uit het witboek blijkt trouwens ook

dat steden, stadsrand en platteland beter op elkaar moeten aansluiten. De vraag is alleen hoe de minister het imago van de steden en voor-noemde afstemming kan verbeteren. Mevrouw Berx heeft ook verwijzingen naar de internationale troeven en ambities van steden gemist. De grootste en prioritaire uitdagingen zijn natuurlijk wel de samenlevingsproblemen. Ze steunt die keuze van de minister op voorwaarde dat die keuze ingebed is in een ruimere visie.

De heer *Marcel Logist* stelt dat de beleidsnota Stedenbeleid nogal minimaal uitgevallen is, zowel naar omvang als naar inhoud. Maar hij begrijpt dat de beleidslijnen voor 2005, die werden uitgetekend tijdens de vorige regeerperiode, reeds grotendeels vastlagen. Het beleid zal samen met de betrokkenen worden geëvalueerd. Daarbij zal de in het verleden opgebouwde expertise worden gevalideerd. Daarom kijkt hij uit naar de komende beleidsbrieven. Hij betreurt evenwel dat de nota onvoldoende uitgaat van de mogelijke kracht van de steden als motor van sociaal-economische en culturele ontwikkelingen. De steden kunnen deze rol spelen mits ze daarvoor de nodige middelen krijgen. Hij zegt dat de Vlaamse overheid daarbij een ondersteunende en minder een betuttelende rol moet spelen, zoals de minister trouwens in navolging van het regeerakkoord heeft bevestigd. Hij meent dat men moet uitgaan van de positieve mogelijkheden van de steden. Dat betekent echter nog niet dat men moet blind zijn voor de reële problemen in de steden. Daarom is hij blij met de aandacht voor deze problemen in de nota, zij het dat die vooral beschrijvend is.

De heer Logist meent anderzijds dat er rekening moet worden gehouden met de diversiteit in grootte en verstedelijking. Hij is voorstander van differentiatie en maatwerk t.o.v. de gemeentebesturen. Het zou volgens hem verkeerd zijn de grote en de centrumsteden als toetssteen te gebruiken om het beleid van de andere en kleinere steden te bepalen. Daarom pleit hij voor het opstellen van een monografie voor alle kleinere Vlaamse steden, zodat het beleid beter kan afgestemd worden op de reële noden die ook die besturen kennen. Maatwerk betekent dat de Vlaamse en de federale overheid de lokale besturen voldoende vrijheid laten om zelf te bepalen hoe ze een aantal doelstellingen invullen.

De heer *Sven Gatz* stelt dat men de beleidsnota op twee verschillende manieren kan bekijken. Men kan de nadruk leggen op het feit dat ze te vaag is, maar men kan dat ook zien als een kans. De minister heeft zelf enkele redenen aangegeven waarom zijn beleidsnota minder in detail is uitgewerkt. De heer Gatz meent dat de parlementsleden de nota moeten aangrijpen als een kans om het beleid mee vorm te geven. Ook professor Filip Derynck stelde enkele weken geleden in een interview aan *De Morgen* dat het legitiem kan zijn als een minister kiest voor continuïteit van bestuur en daarbij de tijd neemt om een aantal zaken te evalueren en bij te sturen. Dat is te verkiezen boven een beleidsnota die afgeschoten kan worden omdat ze onvoldoende onderbouwd is.

De heer Gatz is het ermee eens dat de problemen van een stad niet onder de mat mogen worden geveegd. Volgens hem komen de negatieve elementen echter op een aantal punten iets te sterk aan bod in de beleidsnota. De laatste jaren is er een bescheiden terugkeer naar de stad. Een generatie Vlamingen leert de positieve kanten van de stad te waarderen. Hij meent dat het beleid daarop moet gebaseerd worden, zo niet dreigt deze tendens niet meer te zijn dan een kortstondig conjunctureel gegeven. Noch de positieve, noch de negatieve elementen mogen worden overgeaccentueerd. De spreker vindt beeldvorming even belangrijk als de minister. Hij suggereert daarom een stadsvriendelijke mentaliteit te kweken door middel van kleine initiatieven. De VZW JES (Jeugd en Stad) organiseert bijvoorbeeld stadsklassen naar analogie met de bos- of zeeklassen. Wat jongeren tijdens zulke stadsklassen opsteken, dragen ze mee voor de rest van hun dagen. Ook de minister van Onderwijs en de minister van Jeugd kunnen bijdragen aan een stadsvriendelijke mentaliteit.

De heer Gatz vraagt aandacht voor de 'paradox van de arbeidsmarkt'. Hoewel de steden de grootste aanbieders zijn van werkplaatsen, vindt men er ook een hogere werkloosheidsgraad dan het gemiddelde. Die paradox geldt zeker voor Brussel waar er een werkloosheid is van 22 procent. De heer Gatz stelt zijn hoop op de nieuwe Brusselse minister voor Werk en Tewerkstelling. Hij meent dat de situatie in andere steden vergelijkbaar is, als men rekening houdt met hun schaalgrootte. Hij denkt dat er een correlatie is tussen de schaal-

grootte en de paradox op de arbeidsmarkt. Daarom meent hij dat men zich niet zozeer moet vastpinnen op het hoge werkloosheidscijfer in Brussel, maar dat men de arbeidsmarktparadox in elke stad zou moeten proberen te overstijgen.

De heer *Jan Penris* beschrijft de beleidsnota als een overgangsnota. Volgens de spreker bevat deze overgangsnota echter al meer informatie dan de eerdere beleidsbrieven. Hij neemt akte van de uitnodiging van de minister om het debat voort te zetten bij de bespreking van de jaarlijkse beleidsbrieven, die hopelijk concreter zullen zijn. Volgens de heer Penris kan niemand zich verzetten tegen stedelijkheid en de versterking ervan. Wonen, werken, onderwijs en cultuur in de steden concentreren, spaart Vlaanderens schaarse open ruimte. De voorbije decennia is meer open ruimte verloren gegaan door de stadsvlucht dan door industriële ontwikkelingen. Voorts kampt Vlaanderen met een mobiliteitsprobleem. Door een aantal functies opnieuw in de steden te concentreren, wordt het mobiliteitsprobleem aangepakt. Als dit de uitgangspunten zijn, kan niemand zich verzetten tegen een stedelijk beleid.

Volgens de heer Penris heeft de minister een kans gemist om vooral de stedelijke middenstand verder te promoten. De Franse regering, met name de heer Nicolas Sarkozy, minister van Economie en Financiën, heeft ter zake een voorbeeldig programma: hij heeft 'zones franches' ingevoerd, vrijzones waar bepaalde fiscale gunstmaatregelen gelden en zeer gericht een stedenbeleid wordt gevoerd. De heer Penris hoopt dat de minister even over de grens zal hebben gekeken wanneer hij zijn beleidsbrieven komt voorstellen.

In zijn antwoord wijst *de minister* erop dat zijn beleidsnota Stedenbeleid onder tijdsdruk tot stand is gekomen en dat 2005 inderdaad een overgangsjaar is. De grootste handicap van het Vlaamse stedenbeleid is volgens de minister de Vlaamse mentaliteit. Vlaanderen moet een stedelijke reflex kweken, in zijn eigen belang. De stad is altijd een laboratorium geweest van alle mogelijke maatschappelijke vernieuwingen. Bovendien heeft de bevolking vaak een somber beeld omdat ze bepaalde facetten van bepaalde stedelijke wijken veralgemeent over een hele regio. Problemen moeten eerlijk benoemd worden. Maar om de burger

het geloof in de politiek terug te geven, zijn sterke lokale actoren nodig en moet het stedelijk weefsel versterkt worden.

Mevrouw Berx vond dat de minister een somber en negatief beeld ophing van de stad. Hij excuuseert zich voor die indruk, want dat was niet direct de bedoeling. Hij wou net dat beeld bij-schaven en bijdragen aan een meer positieve beeldvorming. Daar wordt in de nota ook bij herhaling naar verwezen. Hij erkent dat de stad als motor alle functies heeft, ook de internationale. Bij stadspromotie is het belangrijk dat er nog meer gewezen wordt op de voordelen: een sterke beperking van het woon-werkverkeer, de nabijheid van cultureel aanbod, alle voorzieningen op wandelafstand.

De minister komt al 18 jaar dagelijks in Brussel en heeft op die tijd een metamorfose vastgesteld. De Dansaertstraat van vandaag verschilt met die van 1986 als dag en nacht. Datzelfde kan men inmiddels over heel veel buurten zeggen. De stad heeft een totaal ander uitzicht gekregen. In Antwerpen-Noord kan men merken dat honderden miljoenen frank zijn geïnvesteerd in het patrimonium, de wegen, de bermen en de stoepen. Zo liggen ze er in veel Vlaamse gemeenten niet bij. Het is nu nog zorgen voor een meer gemengd publiek. Het komt erop aan mensen aan te trekken bij het begin van hun carrière, die daar kinderen gaan krijgen en hun toekomst uitbouwen. Zij hebben koopwoningen nodig, gaan daar zorgen voor aanvullend personenbelastinggeld voor de stad en voor opcentiemen. Als eigenaars zullen zij ook meer betrokken zijn bij de buurt en zich verantwoordelijk voelen. De overheid heeft in Antwerpen-Noord niet stilgezeten, benadrukt de minister, evenmin als de andere partners trouwens. Als De Lijn nieuwe tramsporen legde, werden de straten meteen heraangelegd, om de aantrekkelijkheid van de stad te promoten.

Er is inderdaad een arbeidsmarktparadox: in de stad is niet alleen de vraag naar arbeidskrachten maar ook de werkloosheid groot. De stad biedt veel kansen. Iedereen weet dat er voor mensen met een normale intelligentie en discipline werk is bij de Brusselse politie. De werklozen in de steden vinden vaak geen werk door een gebrekkige opleiding en hun sociale achtergrond.

De minister wil de bedrijvigheid en de middenstand in de stad mee promoten. De stad moet alle vormen van bedrijvigheid kunnen herbergen, met uitzondering van de zware industrie. Dat is de historische functie van de stad. Een groot winkelcomplex zoals in Wijnegem heeft tal van negatieve gevolgen voor de omgeving. Bepaalde activiteiten zoals nieuwe supermarkten kunnen niet meer omdat de stad volgebouwd is. Er is echter wel behoefte aan. Men wijkt dus noodgedwongen uit naar de rand van de stad. Tegelijkertijd moeten dergelijke activiteiten ook in de stad mogelijk blijven en moet de middenstand gesteund worden.

De minister vindt dat de problemen van de steden benoemd moeten worden. Het heeft geen zin om alleen maar in positieve termen te spreken over de stad. Er zijn geen toverformules. Maar niet iedereen erkent de positieve evoluties die er eveneens zijn. Zwerfvuil is bijvoorbeeld ook een verantwoordelijkheid van de bewoners zelf. Stadsdiensten doen heel veel inspanningen om de huisvuilomhaling zo gestroomlijnd en regelmatig mogelijk te laten verlopen. Ze zijn niet altijd superkritisch over het gebruik van de juiste zak. Ze spreken echter ook mensen aan en wijzen hen op hun verantwoordelijkheid. De leefbaarheid van de buurt is niet alleen de zaak van de autoriteiten, zoals de districtraden, maar op de eerste plaats ook van de bewoners zelf. Daarop wijzen heeft niets te maken met racisme of xenofobie. Zo neemt men bewoners ernstig: niet alleen daar hen te wijzen op hun rechten maar ook hen te confronteren met hun plichten. Zo werkt de samenleving en zelfs microkosmosen zoals het gezin.

De minister stelt in het algemeen vast dat de parlementsleden met een hart voor de stad een minderheid vormen in het Vlaams Parlement. De meerderheid vertegenwoordigt landelijk Vlaanderen, dat zijn deel wil voor zijn behoeften en uitdagingen. De stedelingen trekken vaak aan het kortste eind, ook al kwam er de laatste jaren een kentering. De minister denkt dat de leden van de commissie voor de steden willen ijveren. Hij benadrukt dat het belangrijk is dat zij in hun eigen fractie de belangen van steden blijven verdedigen. Een horizontale bevoegdheid zoals het stedenbeleid is zonder voldoende steun kwetsbaar.

Stadsvlucht en sociale mix

De heer *Marcel Logist* stelt dat de stadsvlucht op het eerste gezicht gekeerd lijkt, dankzij initiatieven van stedelijk beleid. Tegelijk blijven de steden de armoede aantrekken. Er is een continue stroom van nieuwkomers met weinig middelen en met weinig onmiddellijk bruikbaar menselijk kapitaal. Dat probleem wordt volgens hem schromelijk onderschat door diegenen die alleen naar de stad komen om er te werken of die er alleen in de hippe buurten komen. Volgens hem bestaat de grote uitdaging erin de sociale verdringing tegen te gaan.

Hij stelt dat men een sociale mix moet nastreven, onder meer via kleinschalige projecten in de huur- en koopsector. Hij denkt aan een vermenging op het vlak van inkomen, verhouding actieven en niet-actieven, sociale positie, opleidingsniveau, leeftijd, grootte en samenstelling van de huishoudens, etnische afkomst en nationaliteit. Deze vermenging moet overal worden nagestreefd, niet alleen binnen buurten en straten, maar ook tussen gegoede en volkse buurten en tussen de steden en hun rand. Het verheugt hem dat de minister overtuigd is van de noodzaak van een sociale mix. Hij mist in de beleidsnota de nodige maatregelen opdat ook de rijkere residentiële gemeenten in Vlaanderen terzake hun verantwoordelijkheid zouden opnemen en dus meer zouden gaan investeren in sociale en betaalbare woningen. Nochtans zou de minister dit sterker kunnen stimuleren, bijvoorbeeld via het Gemeentefonds.

De heer *Sven Gatz* stelt een bescheiden terugkeer naar de stad vast en meent dat die evolutie moet gestimuleerd worden. Een goed voorbeeld is de discussie over de verdringing. Wanneer een buurt een aantrekkingskracht heeft op jonge en kapitaalkrachtige bewoners, dan wordt een deel van de oorspronkelijke bevolking verdrongen. Daarom proberen sommige Brusselse burgemeesters de komst van kapitaalkrachtige jongeren tegen te houden. Hij is het daar niet mee eens. Hij verkiest de toestroom van een aantal nieuwe mensen met een, zo mogelijk, minimale verdringing boven een stand still waarbij het miserabilisme wordt gekoesterd. Hij denkt dat men zo een vooruitgang kan realiseren voor het overgrote deel van de bevolking.

De heer *Jan Penris* constateert echter dat Vlaanderen nog steeds met stadsvlucht te kampen heeft, ondanks de cijfers die op het tegendeel zouden kunnen wijzen. De spreker kan zich voorstellen dat Antwerpen een batig migratiesaldo vertoont, maar hij heeft zo zijn bedenkingen bij dat cijfer. De heer Penris stelt immers vast dat bepaalde bevolkingsgroepen het centrum verlaten en naar de stadsrand vertrekken. Deze vlucht wordt gecompenseerd door een toename van allochtonen en nieuwkomers, wat niet zonder gevolgen is voor de financiële draagkracht van de grootsteden. De spreker ziet een zevental oorzaken.

Heel wat stedelingen verlaten de stad omdat ze de stad onveilig vinden. De spreker geeft toe dat onveiligheid een gevoel is, maar voegt eraan toe dat veel mensen geconfronteerd worden met concrete onveiligheid. Het veiligheidsbeleid valt echter niet onder de bevoegdheden van de minister. Een volmaakt stedelijk beleid is onmogelijk zo lang Vlaanderen niet bevoegd is voor veiligheid. Een andere reden is de onbereikbaarheid, de parkeerproblemen en de vele openbare werken, die vaak ongecoördineerd en gelijktijdig worden uitgevoerd. De oude binnenstad van Antwerpen is op dit ogenblik vrijwel onbereikbaar. De hoge belastingdruk is een andere reden om de stad te ontvluchten. Als de belastingdruk in rand lager is dan in het centrum, besluiten de meer gegoeden de stad te verlaten.

Veel jonge gezinnen vertrekken uit de stad omdat er in de onmiddellijke omgeving geen goede scholen meer zijn. Voor onderwijs is Vlaanderen wel verantwoordelijk. In Antwerpen zijn nog enkele katholieke kwaliteitscolleges. Het officiële neutrale onderwijs laat het echter afweten. De athenea worden niet langer bezocht door de Antwerpse kinderen. Zij vluchten naar de rand waar wel nog kwalitatief hoogstaande athenea zijn. Antwerpen-Noord zou erop vooruitgaan met een sterke neutrale onderwijsinstelling. Volgens de heer Penris voelen heel wat mensen zich niet meer thuis in hun eigen wijk. Hij verwijst naar Antwerpen-Noord, Luchtbal, bepaalde wijken in Hoboken en op het Antwerpse Kiel, met een overconcentratie aan sociale woningen. Maar dertig jaar geleden vormde die concentratie geen enkel probleem. Integendeel, de stedelingen waren toen blij dat ze er terecht konden en de oprichting van dat soort woningen droeg bij tot de versterking van het stedelijk weefsel. Nu zijn die sociale wooneenheden

echter voor 80 tot 90 procent bevolkt door autochtonen, die de eigenheid van de wijk aantasten.

Dan is er ook het probleem van de verloedering in bepaalde wijken. De aanwezigheid van hopen vuilnis is er de dagelijkse realiteit. Verloedering doet heel wat mensen die het kunnen, de wijk, de stad ontvluchten. Ten slotte is er de absolute teloorgang van een stedelijk middenstandswaefsel, een probleem dat in de beleidsnota onderbelicht is. De stedelijke middenstand krimpt van jaar tot jaar in, ten voordele van megacomplexen in de rand, wat het mobiliteitsprobleem alleen maar helpt versterken, aldus de heer Penris.

Terugblikkend in de geschiedenis wijst de *minister* erop dat in Antwerpen de sociale huurwoningen in eerste instantie opgericht werden voor de huisvesting van de eigen ambtenaren, als een soort extralegaal voordeel. Bovendien zorgde de doorwerking van de hiërarchie in de woongebieden voor sociale controle. Dergelijke mensen met een redelijk arbeidsinkomen, die een goede huur betalen, zijn te zeldzaam geworden voor de sociale-huisvestingsmaatschappijen, waardoor een aantal van die maatschappijen het heel moeilijk hebben. Op een bepaald ogenblik heeft men ervoor gekozen om de schaarse sociale woningen te reserveren voor de allerzwaksten, wat vanuit het standpunt van het sociaal beleid verdedigbaar is. Het is evenwel niet ideaal gebleken voor de leefbaarheid van de buurten en de maatschappijen.

De minister is het eens met de heer Gatz dat er sprake is van een terugkeer naar de stad. Men merkt inderdaad bij een aantal mensen dat het weer trendy is om te zeggen dat men een stedeling is. Dat is een goede beweging, al is het niet altijd heel duidelijk wat het profiel is van die mensen. Zowel autochtone als allochtone gezinnen trekken naar de stad en dat zegt nog niets over hun achtergrond. Hebben zij werk? Zijn ze op zoek naar nabijheid voor verschillende functies of naar een oplossing voor de mobiliteitsproblemen?

De minister erkent de feitelijke segregatie die in steden bestaat. Hij verwijst naar zijn andere beleidsnota's. Het opbouwwerk moet mee betrokken worden, vooral gericht op kansarmoede en welzijn, naast de integratiesector die zich richt op de inburgering van etnisch-culturele minderheden. Die overlappen elkaar voor een deel, wat

samenwerking aangewezen maakt. Er zijn inderdaad buurten waar andere stadsbewoners niet meer komen. Er moeten opnieuw contactpunten worden gerealiseerd.

Maatregelen

Mevrouw *Cathy Berx* is verheugd dat de minister spreekt van wijkbudgetten, maar vindt het jammer dat hij daarbij niet verwijst naar districtwerking. Daarover is er een studie van de UA en een advies van de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur. Er zijn een aantal bedenkingen gemaakt bij de uitwerking van de districtwerking in Antwerpen, maar er is ook gebleken dat structurele en procesmatige vormen van wijkgerichte werking belangrijk zijn voor een responsief stadsbeleid. Hoe zal dat zich verhouden tot de wijkbudgetten? Mevrouw Berx denkt dat er nog iets meer klemtoon moet gelegd worden op de districtwerking. Niet om de andere steden aan te zetten om daarvoor te kiezen, maar wel om de huidige werking in Antwerpen te optimaliseren en te beoordelen wat de beste werkwijze voor een wijkgerichte werking is.

Wat de bestrijding van overlast betreft denkt mevrouw Berx dat niet alleen de federale overheid een rol kan spelen bij de handhaving van rechtsregels. Volgens haar moet Vlaanderen op dat vlak ambitieuzer zijn. Er is onder meer de toepassing van de autonome afhandeling op gemeentelijk niveau. Ondanks het uitstel van de uitvoering van die wetgeving, denkt zij dat Vlaanderen over meer mogelijkheden beschikt op het vlak van handhaving van decreetgeving of regelgeving en ondersteuning van steden en gemeenten op dat vlak.

Mevrouw Berx ziet dat ook het federale niveau een aantal initiatieven neemt op het vlak van het stedenbeleid. Hoe ziet de minister de coördinatie? Het is cruciaal dat de Vlaamse visie op steden daarbij primeert. Terecht beklemtoont de minister dat de volledige Vlaamse Regering de idee van stedelijkheid ondersteunt. Hoe zal de minister ingrijpen als er beslissingen zijn die afwijken van de visie op stadsontwikkeling, bijvoorbeeld ingrepen in de ruimtelijke ordening zoals grote handelsvestigingen die een invloed hebben op de stadsontwikkeling? Mevrouw Berx denkt aan het geplande commerciële centrum in de Kievitwijk in Antwerpen waar er nog een aan-

tal vergunningen afgeleverd moeten worden. Dat heeft een weerslag op de hele stadsontwikkeling. Zullen de steden daarover zelf een advies kunnen uitbrengen en betrokken worden bij de besluitvorming?

De heer *Marcel Logist* is verheugd dat de minister het burgerschap wil versterken. Hij meent evenwel dat dit vooral zal moeten gebeuren via participatie in het buurt- en verenigingsleven. In de steden staat de sociale cohesie immers onder druk, niet alleen omwille van de segregatie, maar ook door de groeiende individualisering. Dat komt in de beleidsnota echter nauwelijks aan bod. Toch hoopt hij dat de minister er in zijn beleid rekening zal mee houden.

De heer Logist stipt ook de moeilijke verhouding aan tussen de stad en de aanpalende gemeenten. De meerkost van de centrumfunctie wordt slechts in beperkte mate gecompenseerd. Daarom meent hij dat men in de toekomst regionale afspraken zou moeten maken. Gebiedsgerichte werking is volgens hem een instrument om de discussie over de meerkost van de centrumfunctie te doen weggebben. Door de samenvoeging van streekplatformen en subregionale tewerkstellingscomité's moeten er sowieso streekbeleidsplannen worden opgesteld die kunnen worden aangewend om een gebiedsgerichte werking vorm te geven.

Hij vraagt zich eveneens af of het wel mogelijk is het Stadsvernieuwingsfonds bij prioriteit in te zetten in de kwetsbare buurten, gezien de verplichting van publiek-private samenwerking en gezien de moeilijkheid om privé-investeerdere te vinden voor sociale renovatieprojecten in verkommerde buurten.

De heer *Sven Gatz* besteedt aandacht aan een aantal fiscale mechanismen, bijvoorbeeld de differentiatie van de onroerende voorheffing. Hij noemt dat een belangrijk punt. Met bepaalde fiscale maatregelen zou men volgens hem het klimaat van terugkeer naar de stad structureel kunnen ondersteunen. De heer Gatz wil de differentiatie van de onroerende voorheffing, het kadastraal inkomen en de renovatie van woningen nader te bestuderen. Een beperkt aantal maatregelen uitvoeren levert meer op dan alle mogelijke maatregelen proberen te verwezenlijken. Bovendien dient rekening gehouden te worden met de financiële kosten.

Burgerschap staat centraal in de beleidsnota. De heer Gatz is er echter van overtuigd dat dit item nog dieper uitgewerkt dient te worden. Het onderwijs zal moeten investeren in burgerschapsvorming van jongeren. Steden zullen hun buurtbewoners verantwoordelijkheid moeten geven. De spreker is het volkomen eens met de uitgangspunten. Hij wil niet dat dit onderdeel van de nota dode letter blijft. De spreker is ingenomen met de vrijheid die de steden in het nieuwe gemeentedecreet zullen krijgen om hun middelen ook op wijkniveau in te zetten. Uit de ervaring opgedaan in Nederland blijkt dat het burgerschap toeneemt als bewoners verantwoordelijkheid krijgen. Burgers voelen zich betrokken. Het doorbreekt de anonimiteit.

De heer *Jan Penris* wijst erop dat het kadastraal inkomen in bepaalde wijken in de grootstad abnormaal hoog is. Er zijn traditionele winkelbuurten die inmiddels helemaal ontvolkt zijn, maar waar de eigenaars van de panden nog altijd belastingen betalen op basis van een kadastraal inkomen dat meer dan dertig jaar geleden is vastgesteld. De federale overheid moet hoogdringend de kadastrale inkomens in de grootstedelijke gebieden herzien.

De heer Penris stelt vast dat Vlaanderen niet alle bevoegdheden heeft wat stedenbeleid betreft: naast de Vlaamse bevoegdheden zijn andere federaal, en nog andere stedelijk. Hij blijft voorstander van het subsidiariteitsbeginsel maar hij vindt dat het tijd is voor een duidelijke bevoegdheidsafbakening. Het debat rond stedenbeleid kan enkel uitgeklaard worden als het kerntakendebat is afgerond. De heer Penris pleit er dan ook voor dat het kerntakendebat zo snel mogelijk wordt gevoerd. Hij is blij dat het Vlaams Gewest heel wat centen veil heeft voor de steden en de grootsteden maar hij hoopt op voldoende politieke moed om aan dat geld resultaatsverbintenissen te knopen. Een resultaatsverbintenis bij uitstek zou kunnen zijn dat de stadsvlucht eindelijk definitief gekeerd wordt.

De *minister* bevestigt zijn geloof in de wijkbudgetten en de districtwerking. Hij noemt het natuurlijk een verhaal van vallen en opstaan; misschien zijn nog duidelijker afgelijnde bevoegdheden en budgetten nodig. Men is halverwege blijven steken. Wie praat over decentralisering en subsidiariteit, moet ook de districtwerking een

warm hart toedragen. De districten moeten natuurlijk wel goed werken. Als ze voldoende autonoom zijn, kunnen ze een daadwerkelijk aanspreekpunt worden, besluit de minister. De minister is voorstander van wijkmanagement en –budgetten. In het gemeentedecreet moeten daarvoor mogelijkheden geschapen worden. Met de modulering van het gemeentedecreet bedoelt de minister dat de gemeenten de autonomie moeten krijgen om een en ander zelf te regelen. De democratische controle gebeurt door de gemeenteraad. Tegenover autonomie staat immers verantwoordelijkheid.

Het is waar dat afstemming met het federale niveau nodig is. Federaal is onder meer het grootstedenfonds. De minister wil er geen communautaire kwestie van maken, maar een zaak van goed bestuur. Op dit ogenblik moet men vaststellen dat het federale impulsfonds, dat zich richt op de verbetering van de lokale samenleving, geld geeft aan de uitbouw van sportinfrastructuur en de werking van bepaalde organisaties en dat de federale overheid dat gewoon meedeelt aan de regionale. Die mag advies geven, meer niet. De minister erkent dat dit moet bekeken worden in het perspectief van homogene bevoegdheidspakketten op één bepaald niveau. Stedenbeleid is een typisch horizontale bevoegdheid. Minister Keulen heeft een coördinerende opdracht voor alles wat met het stedenbeleid te maken heeft. Het overleg met de federale beleidsniveau gebeurt in een interministeriële conferentie.

Wat de handhaving betreft, verwijst de minister naar de administratieve sancties. Wie moedwillig overlast of schade veroorzaakt, krijgt lik op stuk. Men weet immers dat parketten oeverloos lang doen over de vervolging daarvan en zelfs dan nog vaak seponeren omdat de schade relatief klein is in verhouding tot de andere dossiers. Maar daarmee zijn de slachtoffers natuurlijk niet geholpen. Tijdens de vorige beleidsperiode werden een paar doorbraken gerealiseerd, maar niet zonder moeite. Hij herinnert eraan hoe snel de critici ten aanzien van het beleid van Bart Somers in Mechelen vervielen in clichés over *law and order*.

Het beleid op het vlak van het Stedenfonds en het Stadsvernieuwingsfonds is volgens de minister nog jong en sterk gericht op ruimtelijke ordening. Vandaag gaat het vooral om infrastructuurprojec-

ten. De minister zou willen dat het beleid zich meer zou richten op de samenlevingsproblemen in de wijken. Nu worden de gelden van de fondsen vaak aangewend om de buitengewone dienst, dus de investeringen, van de stad te verlichten. De keuze van de steden is gebaseerd op het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat uitkwam op 2 grootsteden, 11 centrumsteden en Brussel. De minister vindt die methode op zich niet slecht. Ruimtelijke ordening en urbanisatie vormen een erg horizontaal departement.

Wat de inkomensvermenging van stad en randgemeenten betreft, is de minister voorstander van een verdeling van lasten en lusten. Het ergert hem dat 12 gemeenten nog steeds geen enkele sociale woning hebben, zelfs geen koopwoning. Er bestaan nochtans geen plaatsen waar niemand woonbehoefte is, dat wil zeggen op zoek naar een betaalbare woning. De minister wijst er wel op dat die discussie binnen alle politieke fracties moet beslecht worden.

De minister erkent dat het makkelijker is om in een lezing de weldaden van PPS te bewieroken dan om werkelijk privé-investeerders aan te trekken. Zij zijn vaak nog argwanend. De overheid zal mee moeten doen, minstens om een aantal onrendabele facetten aan te pakken. Hij geeft de sanering van historische bodemverontreiniging als voorbeeld.

Ook het overleg op alle niveaus om de centrumfunctie en de centrumsteden te versterken is een onderdeel van het stedenbeleid. Dat is trouwens evenzeer een debat dat in alle fracties zal moeten gevoerd worden. Er wordt nogal veel hoop gesteld op het Lambermontgeld om het stedenbeleid meer financiële armslag te geven. De minister is evenwel voorzichtig: het Lambermontgeld ziet hij de weg opgaan van PPS in de vorige beleidsperiode. Dat was toen de toverformule om alle tekorten te doen verdwijnen, waar dan ook, in onderwijs, sociale huisvesting, infrastructuur, mobiliteit, noem maar op. Vandaag moeten alle branden met Lambermont geblust worden. De minister is er veeleer van overtuigd dat, in de plaats daarvan, op het vlak van het stedenbeleid synergie nodig is met de lokale besturen als men politiek wil overleven. Het is in het belang van elke politieke fractie dat zij inziet dat het lokale niveau niet mag vergeten worden, want het is altijd het meest concrete;

denk maar aan verkeersveiligheid of jeugdaccommodatie of kinderopvang.

III. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005 (bevoegdheid Stedelijk Beleid van minister Keulen) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

DEEL 3: Inburgering

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

1. Een trendbreuk

De minister steekt van wal met de vaststelling dat de realiteit vandaag de diversiteit is. De Vlaamse samenleving verkleurt en deze evolutie zal in de toekomst wellicht nog sterker worden. Het is een mondiaal fenomeen. Het komt er volgens de minister op aan dat gegeven onder ogen te zien en het beleid erop af te stemmen. De sociale samenhang wordt hierdoor op de proef gesteld. De minister stelt dat men moet werken zonder taboes. Het is een verhaal van rechten en van plichten. De positieve dingen moeten worden vermeld, maar de pijnpunten mogen niet onbesproken blijven.

Tijdens de vier maanden, die hij reeds in functie is, heeft de minister met veel mensen gesproken en veel werkbezoeken afgelegd. Uit dergelijke ontmoetingen leert men volgens hem meer dan uit de best gestileerde nota. Het valt hem op dat het geduld op is, zowel bij autochtonen als bij allochtonen. De veertig jaar van multicultureel samenleven kan in verschillende fasen worden onderverdeeld. De eerste tien jaar ging men ervan uit dat de migratie een tijdelijk gegeven was. Toen men vaststelde dat het een structureel gegeven was, hebben de mensen van de integratiesector zich ermee bezig gehouden. Men doet daar nu soms

kritisch over, maar destijds waren dat vaak de enigen die zich om het multicultureel samenleven hebben bekommerd, soms nogal eenzijdig gericht op de allochtone medeburger die men probeerde de weg te wijzen en te helpen. De laatste tien of vijftien jaar is het thema volgens de minister niet bespreekbaar geweest. Uit die patsituatie wil hij nu geraken.

Het doel van het inburgeringbeleid is een actieve participatie van eenieder. Ieder moet zijn rol opnemen in de samenleving. Het verhaal van rechten en plichten moet steeds de leidraad zijn. Mensen mogen niet worden opgesloten in hun cultuur of worden uitgesloten uit de samenleving. Men moet op een respectvolle manier over mensen praten. Men moet hen perspectief geven en op een volwassen manier met hen omgaan. Men mag niet bang zijn om hen voor de eigen verantwoordelijkheid te plaatsen.

Een trendbreuk is volgens de minister dat er voor het eerst een minister bevoegd is voor de materie Inburgering of Integratie. Dat omvat ook een coördinerende rol die erop gericht is het etnisch-culturele een plaats te geven binnen de andere beleidsdomeinen. Dat hoeft niet altijd te gebeuren met specifieke acties. Indien er een genderbeleid wordt gevoerd, dan moet men erop letten dat men daarmee ook de allochtone bevolkingsgroepen bereikt. Het gaat dus om een inclusief beleid.

Er is een dwingende noodzaak tot participatie. Het beleid is niet langer vrijblijvend. De overheid zet middelen in, bijvoorbeeld voor het organiseren van cursussen Nederlands Tweede Taal en Maatschappelijke Oriëntatie of voor de inspanningen van de VDAB. Dan kan men vanuit de allochtone gemeenschappen niet zeggen dat men geen belangstelling heeft. Iedereen moet deelnemen aan onze samenleving, al was het maar omdat men een verantwoordelijkheid heeft tegenover zijn kinderen.

De minister benadrukt dat er ook een mentaliteitswijziging nodig is. De term allochtoon is niet altijd synoniem is met kansarm of achtergesteld. Mensen uit allochtone gemeenschappen spreken over hun problemen met discriminatie, maar voegen eraan toe dat diegenen die zich over hen bekommeren doen alsof allochtonen niets zelfstandig kunnen. De minister benadrukt dat

men op een volwassen manier met de betrokkenen moet omgaan en dat men hen op de eigen verantwoordelijkheid moet wijzen.

Het uitgangspunt is dus een emancipatorisch model dat gericht is op het verhogen van de zelfredzaamheid van de betrokkenen. Men moet komen tot een actief en gedeeld burgerschap. Mensen moeten op een actieve manier deelnemen aan de samenleving. De term gedeeld verwijst naar een gemeenschappelijke sokkel van waarden en normen zoals de gelijkheid van ieder mens, de vrijheid van meningsuiting, de scheiding van religie en staat en de beginselen van onze rechtstaat. Deze beginselen moeten door eenieder gekend en geaccepteerd zijn om de samenleving leefbaar en beheersbaar te houden.

Hij stelt dat de mentaliteitswijziging zich ook op semantisch vlak zal uiten. Men zal het niet langer hebben over onthaalbureaus, maar over inburgeringsdiensten. De term inburgering verwijst naar het actief burger zijn.

2. *Efficiënter en doeltreffender*

De inburgering moet efficiënt en doeltreffend zijn. Er is een recht op en een plicht tot inburgering. De primaire trajecten bestaan al, de secundaire trajecten zijn in uitvoering. Het is de bedoeling een grotere zelfredzaamheid te promoten. Het streefdoel is een volwaardige participatie in de Vlaamse samenleving. Het verhaal van rechten en plichten geldt ook voor de overheid. Deze moet zorgen voor een voldoende aanbod van verplichte inburgeringstrajecten.

Er is een heroriëntering van de doelgroep. De ontvankelijk verklaarde asielzoekers zijn niet langer verplicht, maar rechthebbend. Acht op de tien van de ontvankelijk verklaarde asielzoekers worden namelijk afgewezen. De minister is voorstander van aangepaste cursussen maatschappelijke oriëntatie. Voor de tijd dat deze asielzoekers hier verblijven moeten ze weten hoe onze samenleving praktisch en formeel is georganiseerd. De termen gezinsvormers en de gezinsherenigers verwijzen naar de allochtone landgenoot die trouwt met iemand van het voormalige land van oorsprong, maar ook naar de Belg die trouwt met een Filippijnse of Thaise vrouw.

Oudkomers die aangewezen zijn op een leefloon of een werkloosheidsuitkering, die hier geen onderwijs genoten hebben en geen Nederland spreken, vergroten hun kansen op werk door een inburgeringstraject te volgen. Door een protocol af te sluiten met de VVSG, krijgen de OCMW's de kans zo'n traject aan te bieden. Met de VDAB zal een vergelijkbaar protocol moeten worden afgesloten. Door onze taal te leren en door te verneemen hoe onze samenleving werkt, vergroot men zijn kans op werk.

Oudkomers die hier geen onderwijs gevolgd hebben, geen Nederlands spreken maar wel schoolgaande kinderen hebben, zijn een andere belangrijke categorie. Het aantal allochtone kinderen in het beroepsonderwijs of in het bijzonder onderwijs is overmatig groot. Dat cijfer kwelt de minister omdat het een hypotheek legt op de toekomst. De oorzaak ligt vaak in het feit dat allochtonen niet altijd beseffen hoe belangrijk een degelijke opleiding is in onze maatschappij.

In een vrije school in het Mechelse viel het de leerkrachten op dat allochtone ouders niet naar oudercontacten kwamen. Men heeft de allochtone ouders uiteindelijk afzonderlijk uitgenodigd op een rondleiding. De meeste ouders wisten niet eens in welke afdeling hun kinderen zaten. Een vader kon amper geloven dat zijn dochter met een computer leerde werken. Hij was niet weinig trots en besloot haar minder in te spannen in het huishouden zodat ze meer tijd kreeg om te studeren. De minister benadrukt dat het belang van goed en degelijk onderwijs steeds herhaald moet worden omdat het de toekomstkansen van de allochtone jongeren vergroot.

Ook wie tijdelijk naar Vlaanderen komt als bedienaar van een levensbeschouwelijke eredienst wordt verplicht het inburgeringstraject te volgen omdat ze hier een voorbeeldfunctie vervullen en als aanspreekpunt fungeren. Die groep zal een aangepaste maatschappelijke oriëntatie krijgen, met de nadruk op de 3 basisbeginselen: de gelijkheid van iedere mens, de scheiding van kerk en staat en de vrijheid van meningsuiting. Daarnaast zal onze rechtstaat uitgelegd moeten worden. Men zal die groep moeten duidelijk maken dat ze niet kunnen oproepen tegen het homohuwelijk,

euthanasie en abortus omdat die maatregelen op een wettelijke basis zijn gebaseerd.

Wie werkt, is niet verplicht een inburgeringstraject te volgen maar behoudt wel zijn recht erop. Men gaat ervan uit dat iedereen die werkt, spontaan inburgert. De grote behoeften nopen de Vlaamse overheid ook om bepaalde prioriteiten naar voren te schuiven.

In de belangrijke cursus Maatschappelijke Oriëntatie wordt niet alleen praktische informatie gegeven over bijvoorbeeld het OCMW, maar wordt ook sterk de nadruk gelegd op de geldende waarden en normen die iedereen deelt. Zowel allochtonen als autochtonen moeten bepaalde principes aanvaarden omdat samenleven in diversiteit anders onmogelijk is. Als iedereen dezelfde regels aanvaardt, vallen alle bedreigingen weg.

Maatschappelijke oriëntatie vergroot de zelfstandigheid. De praktische informatie helpt overlast tegen te gaan. Men krijgt er uitleg over de afvalophaling en men verneemt dat kinderen hier om negen uur 's avonds niet meer op straat horen rond te hangen, enzovoort. Belangrijk is dat men aanwezig is tijdens deze cursussen. Door het contact met de andere cursisten ervaren ze al wat samenleven in diversiteit is.

Maatschappelijke oriëntatie is verplicht voor de ontvankelijk verklaarde asielzoekers en voor de andere verplichte categorieën. De bedieners van een levensbeschouwelijke opdracht krijgen uitgebreider maatschappelijke oriëntatie opdat ze er niet tegenin zouden gaan.

De Huizen van het Nederlands moeten zoals bepaald in het decreet bijdragen tot de integratie van de anderstalige volwassenen en de inburgering van de anderstalige nieuwkomers. Minister Frank Vandenbroucke is bevoegd voor de Centra voor Basiseducatie. Het wegwerken van de wachtlijst voor NT2 is een prioriteit. De totale wachtlijst bevat 3.366 personen. Twintig procent daarvan behoort tot de verplichte categorieën. De anderen zijn oudkomers of Vlaamse analfabeten. De helft van de personen op de lijst verblijft in Antwerpen. De overige in Mechelen en Leuven. Op veel plaatsen is er geen wachtlijst. De analfa-

bete anderstalige nieuwkomers volgen nu een primair traject van 240 uur. Een verlenging dient overwogen te worden.

De minister benadrukt dat dit systeem nog in zijn kinderschoenen staat. Sedert 1 april 2004 wordt met verplichte categorieën gewerkt. Vrijwilligheid dient nu aan een versneld tempo plaats te maken voor professionalisme. Er zal onderzocht worden of vrijwilligers met bewezen vaardigheden ingezet kunnen worden. Elke gepensioneerde leerkracht die bereid is mee te werken, zal echter een opleiding moeten volgen. Er is een verschil tussen het reguliere onderwijs en onderwijs aan volwassenen afkomstig uit een andere cultuur.

Loopbaanoriëntatie is nieuwkomers begeleiden in het verdere traject. Belangrijk is de erkenning van buitenlandse diploma's. Het valt al eens voor dat een nieuwkomer ingenieur of dokter is, maar hier niet aan de slag kan omdat zijn diploma niet erkend wordt. Mogelijke oplossingen zijn vergelijkende examens, bijkomende opleidingen of het diploma aanpassen. Bovendien wijst de minister erop dat Vlaanderen bijvoorbeeld kampt met een gebrek aan verplegers, exacte wetenschappers, enzovoort.

De onthaalbureaus, VDAB, Huizen van het Nederlands moeten hun werking beter op elkaar afstemmen. Het is de bedoeling om tot één loket te komen. In Antwerpen zijn al deze diensten gevestigd in hetzelfde gebouw. Samenwerking kan tot schaalvoordeel leiden zodat medewerkers tijd krijgen om andere opdrachten te vervullen. De inspanningen van de overheid zijn niet vrijblijvend. Deelnemers moeten daarom op hun verantwoordelijkheid gewezen worden. Straffen zijn legitiem omdat inburgering niet vrijblijvend is. Straffen zijn geen machtsmiddel. Straffen zijn belangrijk omdat inburgering belangrijk is voor de toekomst van de deelnemers en van hun gezin.

Het verplichte karakter moet gehandhaafd en afgedwongen kunnen worden. Een mogelijkheid is het leefloon of de werkloosheidsuitkering koppelen aan de werkbereidheid. Wie een cursus zonder geldige reden voortijdig stopzet, zou bestraft moeten kunnen worden. Wie niet gaat stempelen, verliest zijn RVA-uitkering ook. Wie zijn kinderen van school thuis houdt, verliest ook zijn kinderbijslag.

De valorisering van het inburgeringattest bij de sollicitatie zal met de VDAB en het patronaat moeten overlegd worden. Er wordt overwogen om van een inspanningsverbintenis naar een resultaatverbintenis te gaan. De minister vindt het nog te vroeg om examens te organiseren omdat nu in de cursussen vaak mensen met een zeer heterogene achtergrond samen zitten. Als het aanbod groter is en gedifferentieerder in functie van de achtergrond van het doelpubliek, wordt dat wel mogelijk. Wel rijst het gevaar dat mensen vooral in functie van het examen gaan werken, terwijl het ook belangrijk is dat ze bij de cursus zelf aanwezig zijn. Vraag is ook wat er moet gebeuren met de mensen die niet slagen. Dat alles moet op voorhand goed overdacht worden.

Voor de gemeenten is een actieve rol weggelegd. Ze ontvangen mensen, wijzen hen door, wijzen hen op hun plicht tot en hun recht op inburgering. Ze moeten daarin versterkt worden door ondersteuning vanuit de integratiesector. Het secundaire traject wordt vandaag onvoldoende benut. Het primaire traject moet verder gezet worden, bijvoorbeeld om mensen echt te activeren in de richting van een beroeps carrière. Belangrijk daarbij is de doelstelling, duurzaam participeren aan de samenleving, dat een wederzijds proces is op alle domeinen

De minister heeft ook specifieke aandacht voor de minderjarigen. De beste manier voor een jongere om in te burgeren is het volgen van onderwijs. In de onthaalklas neemt men de jongeren gedurende één schooljaar apart om ze de taal te leren en eventuele achterstand op andere vakken in te halen. Als de kinderen jong genoeg zijn, kunnen ze gemakkelijk de stap zetten naar het reguliere onderwijs. Als ze iets ouder zijn, wordt dat gecompliceerder. Vanaf een bepaalde leeftijd duiken die mensen vaak in het deeltijds onderwijs op. De onthaalbureaus worden versterkt in het aanbod aan begeleiding van schoolgaande kinderen wiens ouders kunnen rekenen op trajectbegeleiding. Er wordt ook onderzocht hoe minderjarige nieuwkomers kunnen geregistreerd en geïnformeerd worden, om de doorverwijzing naar het leerplichtonderwijs verder te stroomlijnen.

Het inburgeringbeleid in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is uiteraard geen Vlaamse gewestbevoegdheid. Toch is Vlaanderen daar aanwezig

omdat in de decreten ingeschreven staat dat 15 procent van de middelen voor de onthaalbureaus en de Huizen van het Nederlands naar Brussel moeten gaan. De nieuwkomers worden geïnformeerd over de meerwaarde van het volgen van een Nederlandstalig traject in Brussel: het verhoogt de kansen op tewerkstelling. Via een voortraject, dat elders niet bestaat, probeert men de mensen in die richting te sensibiliseren. Dat alles staat nog maar in de kinderschoenen. Er moet bovendien rekening worden gehouden met het meertalige karakter van de hoofdstad en de vrije keuze tot het volgen van een inburgeringstraject.

3. *Managen van diversiteit*

De veelkleurige samenleving moet leefbaar en beheersbaar zijn. Na het werken aan de verwerking van de zelfredzaamheid, moet gewerkt worden aan het managen van de diversiteit. De minister pleit voor een actief burgerschap. Burgers moeten hun individuele verantwoordelijkheid opnemen en betrokken zijn bij de samenleving. De minister pleit voor onderling begrip en interactie. Kennis van het Nederlands is belangrijk en vooroordelen moeten bestreden worden. Er is de belangrijke rol van de media op dat vlak. Zij hebben het nu al te vaak enkel over incidenten of laten een allochtone redacteur opdraven als woordvoerder van alle samenlevingsproblemen. De minister geeft het positieve voorbeeld van de serie 'Thuis', waarin duidelijk werd gemaakt hoe de ramadan beleefd wordt. Discriminatie, racisme en xenofobie kunnen in geen enkele samenleving geduld worden.

De diversiteitssector is alles wat met het etnisch-culturele te maken heeft. De minister wil initiatieven ontwikkelen waar alle burgers met hun samenlevingsproblemen terecht kunnen.

Een aandachtspunt is de coördinatie, opvolging en evaluatie van het beleid inzake etnisch-culturele minderheden. De sector moet hervormd worden in één loket. De planlast van de lokale besturen moet worden verminderd. Overlast moet worden bestreden, een federale materie, en voorkomen, een gewestmaterie. De minister pleit voor een effectief veiligheids- en handhavingsbeleid. Prioriteit is het preventief bestrijden van verscheidene overlastfenomenen. De minister wijst ook op het belang van verantwoordelijkheid van de

ouders. Bij het minste probleem wordt al te vaak naar de overheid gekeken. Doordat men van elk probleem een politiek probleem maakt, heeft de politiek vandaag een negatieve perceptie. Men heeft nagelaten mensen zelf te responsabiliseren en de ouders op hun verantwoordelijkheid te wijzen. De minister wil initiatieven ondersteunen waarbij men de groepen zelf verantwoordelijkheid laat opnemen, zeker in die culturen waar de vader een belangrijke rol wordt toebedeeld. Hij gelooft in bijvoorbeeld buurtvaderprojecten, op voorwaarde dat die goed gestructureerd worden en de mensen niet aan hun lot overgelaten worden.

De zelfredzaamheid kan vergroot worden door actief te zijn in het verenigingsleven. Het verenigingsleven speelt dus een cruciale rol. Het versterkt de sociale integratie en kan optreden als belangenbehartiger en beleidsadviseur van de overheid waarbij het de achterban sensibiliseert en emancipeert.

De trekkende bevolkingsgroepen zijn de woonwagewoners: voyageurs en zigeuners. De minister heeft aandacht voor de onderwijsparticipatie van de kinderen, de verhoging van hun kansen op de arbeidsmarkt en voor de realisatie van voldoende degelijke woonwagenterreinen. Dat laatste blijft een heikel punt. De Vlaamse overheid subsidieert voor negentig procent de aanleg en de uitrusting van die terreinen maar de lokale entiteiten willen vaak niet mee. De minister zal ook aandacht hebben voor specifieke ondersteunende werking.

Dan is er ook nog het beleid inzake mensen zonder wettig verblijfsstatuut die wegens hun noodsituatie om opvang of bijstand vragen. Daar wil de minister vooral zorgen dat noodhulp wordt geboden en dat kinderen onderwijs kunnen volgen. Hij wil er wel over waken dat het Vlaamse beleid het federale uitwijzingsbeleid niet doorkruist. De kordate aanpak van huisjesmelkers en mensenhandelaars staat buiten kijf. De boetes zijn inmiddels fors verhoogd.

4. *Samenleven in diversiteit*

De minister moet de bevoegdheden van de andere ministers mee bewaken wat inburgering betreft. In het onderwijs acht de minister de verplichte

inschrijving vanaf vijf jaar belangrijk om achterstanden in de schoolcarrière af te blokken. De eindtermen gelden voor alle leerlingen, daarop kunnen geen uitzonderingen toegelaten worden. Ook de Vlaamse opleiding voor imams en islamleraars is een belangrijke blikvanger. Hardnekkig spijbelgedrag moet aangepakt worden.

In het beleidsdomein Tewerkstelling en ondernemen moet er aandacht zijn voor de vraag- en aanbodzijde. Acties moeten zowel voor ondernemingen als voor allochtonen gelden. Discriminatie op de arbeidsmarkt moet worden bestreden. De overheid heeft zelf een voorbeeldfunctie en moet zorgen dat ze de mensen bereikt als er vacatures zijn. Ze schiet in haar communicatiebeleid vaak nog te kort. Op dat vlak kunnen de integratiediensten soelaas bieden. De minister is geen voorstander van quota.

Ook privé-bedrijven hebben de maatschappelijke verantwoordelijkheid om allochtone jongeren een kans te geven. Zij moeten daarop aangesproken worden. Als men permanent weigert hen uit te nodigen op een sollicitatiegesprek, kweekt men huizenhoge frustraties en dat is op geen enkele manier goed te praten. Men neemt uiteraard in dienst wie men wil, maar als men mensen zelfs geen kans geeft om hun competenties te demonstreren, dan is men niet goed bezig. Ook het ondernemerspotentieel bij allochtonen moet verder ondersteund en versterkt worden. Het is heel mooi om te vernemen hoe allochtone ondernemers met dezelfde klachten komen als autochtone, met name over de belastingen, de papierberg en de controles. Zij vertellen hetzelfde verhaal. Er is dus al een stuk allochtoon middenstands- en bedrijfsleven, waar mensen een toekomst kunnen uitbouwen. De overheid moet via de VDAB zorgen voor passende inwerktrajecten. Zo kunnen zij zich voorbereiden op een actief beroepsleven. Ook in die jonge materie is nog veel werk aan de winkel.

Voor wat betreft huisvesting, stedenbeleid en welzijn verwijst de minister naar het schema. Er moeten verbanden tot stand gebracht worden met het opbouwwerk, met ervaring op het vlak van de kansarmoede, en met de inburgering, met het etnisch-culturele, dit alles met het oog op de ver-

hoging van de leefbaarheid en de versterking van de buurtwerking.

De minister weet dat de massacommunicatie onze beeldvorming bepaalt. Informatie en beeldvorming moeten evenwichtig zijn. Het is hem opgevallen hoe weinig allochtonen nooit meedoen aan Blokken of in het publiek van De Zevende Dag zitten. Hij heeft het dan niet eens over wie nieuwslezer of presentator is. Nochtans is de straat inmiddels gekleurd en onze samenleving zal nog gekleurder worden. Men zegt dat men daarvoor aandacht wil hebben, maar het blijft nodig daar geregeld op te wijzen. De commissie Media kan op dat vlak meehelpen door mee als woordvoerder hiervan op te treden.

Wat het verenigingsleven betreft, is het emancipatorische erg belangrijk. De minister vindt dat ze zich moeten inschrijven in de doelstellingen van emancipatie en actieve deelname. Hij wijst nog op de sokkel van vier basiswaarden waaraan niet mag getornd worden.

5. Samenwerking met andere bevoegdheidsniveaus

Inzake samenwerking met andere beleidsniveaus, is de rol van het federale niveau erg duidelijk. Minister Patrick Dewael is verantwoordelijk voor toegang, verblijf en uitwijzing op het grondgebied, Vlaanderen voor inburgering en integratie. In Nederland zit dat bij één minister van Vreemdelingenzaken en Integratie, thans Rita Verdonk. De Integratie kan daar voor een deel gebruikt worden om het vreemdelingenbeleid vorm te geven, als sturend en belonend element. Vlaanderen heeft dat niet, en is dus verplicht om geregeld met de federale overheid rond de tafel te gaan zitten en af te stemmen. Internationaal wordt er gepraat met immigratieland Québec en uitgewisseld met Nederland.

Tot slot zegt de minister nogmaals dat hij streeft naar een coherent, inclusief gecoördineerd beleid, dat de stroomlijning van de diverse decreten aangewezen is, dat hij de één-loketfunctie wil realiseren en dat hij de versnipperde organisatie en expertise wil tegengaan door de diverse actoren te stroomlijnen.

6. Begroting 2005

Voor 2005 bedraagt het budget 32.903.000 euro, wat 5.331.000 euro meer is dan in de begroting van 2004 na de tweede aanpassing. Voor Nederlands Tweede Taal is een krediet ingeschreven van 9.377.000 euro, wat 4.667.000 euro meer is dan in 2004.

In de begroting zit 499.000 euro voor ondersteunende projecten gericht op de kwalitatieve verbetering van het aanbod. Het gaat onder meer om het uitwerken van *intaketoetsen*, de automatisering van het registratiesysteem bij de huizen van het Nederlands – met het oog op uniformiteit – en de afstemming van de gegevensuitwisseling tussen de diverse actoren in het inburgeringsbeleid. Er wordt ook 6.278.000 euro uitgetrokken voor de aankoop van extra lesuren Nederlands tweede tal bij de centra voor basiseducatie en volwassene-nonderwijs. Dat is een verhoging van 3 miljoen euro ten opzichte van vorige jaar, of bijna een verdubbeling. Op die manier levert de minister een inspanning om de wachtlijsten weg te werken, die vooral lang zijn in Antwerpen, Mechelen en Leuven. Op die wachtlijsten wordt overigens weinig onderscheid gemaakt tussen onze doelpublieken en de andere. Er zitten bijvoorbeeld ook anal-fabete autochtone Vlamingen in en oudkomers die hier al heel lang verblijven. Voorts werd 2,5 miljoen euro ingeschreven voor de werking van de huizen van het Nederlands. Er is ook nog eens 100.000 euro extra uitgetrokken voor het aanbod van taalcursussen aan de universitaire talencentra.

Binnen programma 41.7 – de diversiteitsector – wordt 22.532.000 euro uitgetrokken voor inburgering. Daarin zit 11.906.000 euro voor de subsidiëring van de centra en de diensten in het kader van het diversiteitsbeleid. Ook de subsidies voor het forum en de vzw De Schroef, dat bezig is met de binnenschippers, worden hierop aangerekend. Voor de werking van de onthaalbureaus gaat het om 9.376.000 euro, voor experimentele projecten wordt het krediet terug opgetrokken en wel tot 485.000 euro. Voor algemene ondersteunende projecten is er 405.000 euro en voor de subsidiëring van de lagere overheden bij de aankoop en aanleg van terreinen voor woonwagenbewoners 994.000 euro. Als de gemeenten een dergelijk initiatief nemen, kan het geweest dus voor 90 procent de kosten mee financieren.

De hele begroting voor inburgering stijgt met 20 procent, wat de minister gezien de behoeften heel normaal vindt. Het komt er nu op aan een aantal dingen te herorganiseren, te herstructureren, in kaart te brengen. Data daarover krijgen is vandaag aartsmoeilijk. De sector, die voor een deel gegroeid is uit vrijwilligheid, is nog erg jong en de professionalisering is nog volop bezig. De minister wil de werking optimaliseren om een zo groot mogelijk resultaat op het terrein te krijgen.

II. Algemene bespreking

Algemene opmerkingen

De heer *Rob Verreycken* verklaart dat de bevolking op 13 juni massaler dan ooit duidelijk heeft gemaakt absoluut niet tevreden te zijn met het vreemdelingenbeleid. Voor heel veel Vlamingen is de zogeheten multiculturele samenleving in hun eigen straat, wijk en stad, volgens de spreker, uitgedraaid op een multiculturele nachtmerrie. Als antwoord op het signaal van de kiezer schiet de beleidsnota volgens hem tekort.

Mevrouw *Cathy Berx* zegt dat haar fractie zeer tevreden is over de beleidsnota die een aantal aandachtspunten uit het regeerakkoord versterkt. Ze denkt dat er juiste klemtonen worden gelegd. Er wordt bijvoorbeeld nadruk gelegd op het belang van participatie en op normen en waarden. Die normen en waarden omvatten ook pluralisme, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst. Ze neemt aan dat de heer Verreycken ook het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) kent, dat zijn partij heeft opgenomen in de nieuwe beginselverklaring. Ze raadt hem aan die tekst ook eens te lezen, samen met de arresten van het Europees Hof voor de Bescherming van de Rechten van de Mens. De overlast en de problemen die te maken hebben met de diversiteit moeten worden bestreden. Tegelijk moeten er kansen worden gegeven aan mensen die behoren tot minderheidsgroepen. Dat is immers de enige mogelijkheid om te participeren.

Ook de heer *Sven Gatz* komt terug op de inleiding van de heer Verreycken. Zijn stelling dat op 13 juni 1 miljoen Vlamingen inburgering op de poli-

tieke agenda geplaatst hebben, kan weerlegd worden met de bewering dat 3 miljoen andere Vlamingen wel het nut van praktische en pragmatische oplossingen inzien. De beleidsnota reikt die praktische en pragmatische oplossingen aan. De beleidsnota is bruikbaar en verdienstelijk omdat er geredeneerd wordt vanuit een praktische invalshoek. De nota is in een duidelijker taal geschreven dan de vorige. De beleidsnota is minder vrijblijvend voor alle burgers, zowel de allochtonen als de autochtonen. De nota bevat een beleidsconcept voor de hele bevolking, ongeacht haar oorsprong.

De heer Gatz besluit dat de beleidsnota een visie bevat. De noden zijn bekend en becijferd, de intenties zijn helder geformuleerd. Nu komt het erop aan om te organiseren, te coördineren, te rationaliseren en de zaak binnen één tot twee jaar op het terrein operationeel te maken. Als de minister daarin slaagt, zal hij een heel belangrijk werk voor Vlaanderen gedaan hebben.

De heer *Chokri Mahassine* feliciteert de minister met zijn beleidsnota. Er is goed werk geleverd en zeker op het vlak van de globale visieontwikkeling sluit de nota direct aan bij hetgeen hijzelf en zijn partij al jaren ter zake verdedigen. Toch zal veel afhangen van de concrete uitvoering. De heer Mahassine hoopt in elk geval dat de recente polarisatie plaats zal ruimen voor het gedeelde burgerschap waarover de nota het heeft.

De heer *Bart De Wever* vindt de beleidsnota zeker niet slecht. De minister erkent immers diversiteit als een feit zonder te dramatiseren of te romantisieren. Diversiteit is feit dat net zoals ieder ander feit risico's met zich meebrengt maar ook kansen. Vandaag ligt de klemtoon wel op de risico's, omdat een beleid ter zake te lang achterwege is gebleven. Er werd een ondoordacht migratiebeleid gevoerd zonder dat daar een inburgeringbeleid werd aan gekoppeld. Als men dat veertig jaar volhoudt, wordt men op den duur met een sociale realiteit geconfronteerd, die maakt dat risico's en bedreigingen vandaag in de etalage liggen en dat zij politiek kunnen worden gekapitaliseerd. De nota heeft de verdienste daaraan niet mee te doen en tegelijk af te stappen van de goedbedoelde naïviteit waarmee die bedreigingen werden vergoelijkt of weggewuifd. Het signaal is evenwichtig. Sommigen hebben liever een eenduidig signaal, in de richting van de bedreigingen of in de richting

van de kansen. In die context getuigt een evenwichtig signaal van politieke moed. De nota vertelt een verhaal van rechten en plichten.

In zijn antwoord benadrukt *de minister* benadrukt dat de integratiesector een heel jonge sector is. In een jonge sector is er weinig om op terug te vallen. Bovendien is het een materie met veel raakpunten met andere beleidsniveaus, onder meer het federale. Hij gaat ervan uit dat men de staatsstructuren moet respecteren, al is er in dit land geen hiërarchie der normen. Men kan zeggen dat bepaalde beleidsdomeinen moeten worden gedefederaliseerd. Vandaag is alles wat te maken heeft met de toegang, het verblijf en de uitwijzing van het grondgebied een bevoegdheid van de federale overheid.

Hij is verantwoordelijk voor de onthaalbureaus, voor de huizen van het Nederlands en voor alles wat ressorteert onder de sector van de etnisch-culturele minderheden. Voor het overige is dat vooral een horizontale bevoegdheid. Ook andere ministers zijn uitdrukkelijk verantwoordelijk, bijvoorbeeld de minister van Onderwijs voor de CBE's, de CVO's en de universitaire talencentra of de minister van Werk voor de VDAB en voor andere instanties. Hij citeert mevrouw Paula D'hondt die indertijd al zegde dat er drie heel belangrijke W's zijn, namelijk wonen, werken en weten. Volgens hem is dat nog steeds even actueel. Hij benadrukt dat hij nog maar vier maanden met deze materie bezig is en dat hij nog vijf jaar heeft om er werk van te maken. Hij weet dat er geen toverformules zijn om het probleem om te lossen. Jarenlang heeft men geprobeerd dit probleem niet te benoemen. Nu probeert men de achterstand in te lopen. Wat zich gedurende veertig jaar op een bepaalde manier heeft kunnen ontwikkelen, kan men niet op enkele jaren helemaal recht trekken. Hij meent dat men de problemen niet mag ontkennen, maar dat men ze evenmin mag overroepen.

Hij is ervan overtuigd dat de monocultuur nooit meer terugkomt. De verkleuring zal zich voortzetten. Dat is geen Vlaams fenomeen. Het doet zich voor in heel West-Europa en ook in Amerika en Australië. De mensen trekken naar die streken waar ze denken hun lot te kunnen verbeteren. Door de toegenomen mobiliteit en door de massacommunicatie zal die beweging veeleer toenemen. Dat betekent volgens de minister dat men

zich hierop moet organiseren in het beleid als men de samenleving wil beheersbaar houden.

Hij stelt vast dat de bekommernissen van de mensen vaak universeel zijn, wat ook hun origine is. Ouders hebben allen dezelfde bekommernis, namelijk dat hun kinderen het beter krijgen dan zijzelf. Ze zijn met afschuw vervuld als er iets tragisch gebeurt zoals de moord op Theo van Gogh. Ze weten dat een dergelijk voorval afstraalt op de hele gemeenschap en vragen zich af hoe ze dit kunnen rechtekken. Hij denkt aan het initiatief van de Unie van Turkse Verenigingen die de raden van bestuur van de moskeeën openstellen voor geïnteresseerde autochtonen en die de preken van de imams in het Nederlands beschikbaar willen stellen en die afstand nemen van geweld, extremisme en fundamentalisme. Hij stelt vast dat er in twee richtingen dingen gebeuren die de mensen traumatiseren. Hij denkt daarbij aan een voorval op een bus van De Lijn waarbij aan een tienjarige jongen de toegang werd geweigerd omdat er volgens de chauffeur al genoeg van zijn soort op de bus zaten. De minister beseft dat dergelijke dingen ook in de andere richting gebeuren.

Inzake verplichtingen en sancties verloopt het gesprek met de allochtonen soms makkelijker dan met de autochtonen. Ze stellen dat discriminatie voor hen niet kan. Tegelijk benadrukken ze dat ze niet van suiker zijn en dat ze geen problemen hebben met een verplichting, aldus de minister.

Normen en waarden

De heer *Rob Verreycken* acht het normen- en waardendiscours een belangrijk element in het betoog van de minister. In de voorbije decennia stonden, volgens de spreker, twee visies lijnrecht tegenover elkaar. Enerzijds is er een diversiteitsvisie die zegt dat de samenleving het recht niet heeft om bepaalde normen en waarden aan vreemdelingen op te leggen. De vreemdeling heeft een eigen identiteit, eigen normen en waarden. Hij is divers en die diversiteit moet zich vertalen in een minderheid met een eigen identiteit. Een andere, meer rechtse visie zegt dat vreemdelingen die zich hier komen vestigen, bereid moeten zijn om een deel van hun eigen waarden en normen op te geven ten voordele van de normen en waarden die in het land van bestemming gelden.

De spreker stelt vast dat de beleidsnota geen keuze kan maken. De minister spreekt van gemeenschappelijke waarden en normen, die een democratische samenleving kenmerken en die door iedereen, ongeacht zijn herkomst, dienen erkend, gerespecteerd en uitgedragen te worden. Maar verderop staat de keuze voor diversiteit. Diversiteit is geen neutrale term zonder inhoud, maar betekent dat de vreemdeling zijn eigen normen en waarden kan behouden. Wat gebeurt er echter als de waarden en normen van de vreemdeling botsen met die zogenaamde gemeenschappelijke waarden? Hoe lost de minister dat probleem op? De heer Verreycken stelt vast dat de Vlaamse normen en waarden vaak moeten wijken voor die van de vreemdelingen. De voorbeelden daarvan zijn legio. In tal van zwembaden zijn er, onder druk van de islam, aparte uren voor vrouwen. De wetgeving over het welzijn van dieren wordt buitenspel gezet voor het ritueel slachten. Welke normen hebben voorrang? Zal de minister maatregelen nemen om de aparte zwembaden af te schaffen? Maakt hij de gemeenten duidelijk dat de Vlaamse normen en waarden voorrang hebben? Een aantal steden plaatsen zelfs containers voor het afval van illegale thuisslachtingen. Ook daar wordt geen enkele hinderpaal gesteld aan praktijken die strijdig zijn met de wet. Die concrete maatregelen mist de spreker in de beleidsnota, die te vaag en te algemeen blijft.

De minister heeft, volgens de heer Verreycken, terecht gezegd dat er heel veel geld vloeit naar de uitvoering van het decreet over de etnisch-culturele minderheden, ongeveer een half miljard Belgische frank. In de beleidsnota wijst de minister ook op de problemen met de controle, coördinatie en samenwerking. De minister zal een aantal maatregelen nemen. De naam wordt gewijzigd: van integratie- naar diversiteitssector. Een naamswijziging zal volgens de spreker niet veel veranderen. Na zoveel jaar moet men durven vaststellen dat de resultaten niet bevredigend zijn. Bij elke nieuwe dienstverlening moet men, bij goed bestuur, na verloop van tijd nagaan of de doelstellingen bereikt zijn. Een klassiek en algemeen bestudeerd fenomeen is het feit dat een bureaucratie zichzelf wil bestendigen en nog meer middelen wil verwerven. De heer Rob Verreycken denkt dat het geld dat nu naar de diversiteitsbureaucratie gaat beter besteed kan worden. Het zou logisch zijn om het decreet af te schaffen.

De naam zelf, decreet over de etnisch-culturele minderheden, is strijdig met de inburgering. Inburgering betekent dat vreemdelingen, op een individuele basis en tot op zekere hoogte, zich moeten inpassen in onze samenleving. Een decreet over de minderheden en de daaraan verbonden bureaucratie bevestigt dat individuen opgedeeld kunnen worden in aparte etnische categorieën die dan zagezegd een minderheid vormen en moeten blijven bestaan op basis van hun eigen kenmerken. Hij wil er ook op wijzen dat het juridisch ongerijmd is om, zoals de Vlaamse Regering, het minderhedenverdrag niet te willen ratificeren omdat er geen minderheden zijn in Vlaanderen en anderzijds een decreet over de etnisch-culturele minderheden te hebben waarin dezelfde term in de titel staat. Voor de spreker is het duidelijk dat het decreet best tenietgedaan wordt.

De heer *Sven Gatz* meent dat het spanningsveld tussen cultuurrelativisme en het behoud van de culturele identiteit zal blijven. Door het cultuurrelativisme te verlaten geeft men aan dat er uniforme waarden en grenzen zijn waar het gros van de bevolking zich achter moet scharen. Tegelijk neemt men aan dat zowel het individu als de groep hun culturele identiteit gedeeltelijk kunnen bewaren. Dat spanningsveld zal maar stap voor stap en in concrete dossiers verlicht worden.

De heer *Chokri Mahassine* waarschuwt tegen een naïef geloof in lessen over waarden en normen en in de cursussen maatschappelijke oriëntatie. Hij gelooft meer in werk en taal. Men moet niet denken dat al de problemen van de multiculturele samenleving zullen opgelost zijn eenmaal de allochtonen de universele waarden onderschrijven. Wat baat een cursus maatschappelijke oriëntatie als men achteraf ongelijke kansen krijgt? Een cursus normen en waarden op zich heeft ook weinig invloed als er geen verdere participatie in de samenleving op volgt. Allochtonen en nieuwkomers zullen zich vooral waarden en normen eigen maken door evenwaardig te participeren, niet door een korte cursus, die hoogstens een initiëring zal zijn. Voor velen kan, in afwachting van een toeleiding naar de NT2-cursus een korte cursus maatschappelijke oriëntatie in eigen taal een meerwaarde betekenen, maar voor anderen kan dat in de NT2 cursus gevat worden. Deze cursussen mogen dus zeker de taal- en opleidingstrajecten niet in de weg staan of doorkruisen.

De *minister* stelt dat de monocultuur niet meer terugkomt. De vraag is wat de doelstelling van het inburgeringsbeleid moet zijn: assimilatie of integratie? De minister streeft naar integratie, terwijl de heer Verreycken voorstander is van assimilatie. De minister benadrukt dat iedereen de volgende basisprincipes moet erkennen en naleven: de scheiding tussen kerk en staat, de gelijkheid tussen man en vrouw, de vrijheid van meningsuiting en de beginselen van de rechtstaat. Niemand kan zich op basis van zijn geloof onttrekken aan deze principes. Hetzelfde moet gezegd over de eindtermen en het schoolcurriculum. Ook die gelden voor iedereen. Dankzij deze basisregels krijgen mensen het recht anders te zijn. Tegen iedereen die deze principes niet aanvaardt, kunnen de ordediensten of de gerechtelijke autoriteiten optreden omdat die mensen het bestel zelf in vraag stellen.

De minister begrijpt dat verenigingen een zwembad afhuren om er in groep te zwemmen. Het zwembad kan evenwel niet gehuurd worden door een gesubsidieerde vereniging omdat die vereniging van oordeel is dat mannen en vrouwen niet samen mogen zwemmen. De overheid mag de gelijkheid van man en vrouw niet zelf ondermijnen. De convenants kunnen afspraken bevatten over de basisprincipes.

Wat het decreet inzake etnisch-culturele minderheden en de werking van de integratiesector betreft, herinnert de minister eraan dat de integratiesector zich aanvankelijk als enige het lot aantrok van de allochtonen. Bovendien klagen allochtonen zelf over het te vrijblijvende karakter van de integratiesector. Men moet resultaatgericht werken en streven naar emancipatie en zelfredzaamheid. De minister ziet de integratiesector als het aanspreekpunt van iedereen die in dezelfde wijk woont, want zowel autochtonen als allochtonen worden met samenlevingsproblemen geconfronteerd. De integratiesector kan tegelijk de gemeenten steunen, die een cruciale rol spelen in de doorverwijzing naar de inburgeringscursussen ook al hebben ze daar niet altijd de expertise voor. De minister wijst erop dat de onthaal bureaus hem gevraagd hebben het systeem niet onmiddellijk te veranderen. Zonder voldoende uitleg volgen nieuwkomers het systeem niet. Ze komen bijvoorbeeld vaak uit een land waar de

overheid gelijkstaat met repressie. Inburgering is erop gericht nieuwkomers te wapenen voor de toekomst.

Het inburgeringsdecreet

Het decreet op de inburgering en het daaruit voortvloeiende beleid ziet de heer *Rob Verreycken* als het koninginnestuk van deze regering. Uit de cijfers trekt de heer Verreycken een aantal conclusies. In december 2002 kondigden de meerderheidspartijen een akkoord over de inburgering aan. Ze spraken van een systeem waarbij inburgering verplicht werd en uitgebreid tot alle nieuwkomers buiten de Europese Unie. Het ging over 15.000 mensen per jaar. Bij de uitvoeringsbesluiten zijn er een aantal beperkingen ingeslopen. Daardoor werden net die mensen, die als eersten in aanmerking kwamen en waarvoor de verplichte inburgering belangrijk was, namelijk de mannen of vrouwen die door gezinshereniging naar hier kwamen, uitgesloten. Daardoor werd de doelgroep beperkt tot 5.000 mensen. Uit de cijfers van de minister blijkt dat op een half jaar amper 726 mensen zijn opgeroepen voor zo'n cursus. Op een jaar betekent dit weer een daling van de doelgroep van 5.000 naar 1.500. De minister meldt daarenboven dat van de 726 opgeroepen personen zeker 200 niet komen opdagen. Het verplichte inburgeringbeleid bereikt dus momenteel slechts 6 procent van de oorspronkelijke doelgroep. Grondige veranderingen zijn dus nodig.

De spreker stelt vast dat de beleidsnota geen wijzigingen aanbrengt. Er zal enkel onderzocht worden of de doelgroep zal uitgebreid worden. De tijd van onderzoek is voorbij; volgens de spreker moet men onmiddellijk terug de oorspronkelijke doelgroep in ere herstellen. Daarenboven moeten oudkomers die de voorbije vijf jaar in Vlaanderen gearriveerd zijn, ook verplicht worden in te burgeren.

Ook de huidige sanctieregeling vindt de heer Verreycken ontoereikend. Er wordt gewerkt met strafsancities. Destijds was al voorspeld dat de parketten er geen prioriteit zouden van maken. Totnogtoe is er inderdaad nog geen enkel geval bekend van iemand die een strafrechterlijke boete moet betalen omdat hij niet is komen opdagen. Nochtans hebben al zeker 200 mensen het decreet

overtreden. Dat moet snel hervormd worden tot een systeem van effectief geïnde administratieve sancties. Nu is men alleen verplicht om zich in te schrijven voor dergelijke cursussen. Een aantal deelnemers volgen niet de volledige cursus, daarenboven wordt het resultaat niet getest. Een examen moet bepalen of de deelnemers een aantal verworvenheden rijker zijn. Hoe ver staat het met de onderzoeken? Wanneer zullen er voorstellen voor sancties en uitbreiding van de doelgroep geformuleerd worden?

Zelfs als er straffen zijn, zal de Vlaamse Regering met de federale overheid snel en duidelijk afspraken moeten maken over een koppeling aan de verblijfsvergunning. Voor nieuwkomers die de regels negeren en duidelijk blijken geven van desinteresse voor die materie, moet er een stok achter de deur zijn. Uiteraard moet de intrekking van de verblijfsvergunning geschieden na een individuele procedure met alle mogelijke juridische waarborgen. De boodschap aan de nieuwkomers moet voor de spreker zijn: aanpassen en inburgeren of terugkeren, aldus de heer Verreycken.

Volgens de heer *Sven Gatz* dienen op korte termijn twee zaken te gebeuren wat de uitvoering van het inburgeringsdecreet betreft: zowel de lokale overheden als de beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs moeten hun opdrachten ter zake uitvoeren. Tijdens de vorige regeerperiode was inburgering vooral gebaseerd op het middenveld. Nu gaat het beleid uit van het gemeentelijke niveau, en dat verloopt moeilijker dan aanvankelijk gedacht. Niet alle gemeenten slagen erin het inburgeringstraject te organiseren. Afspraken maken met het middenveld in convenants, verloopt in veel gevallen niet vanzelfsprekend. De spreker roept de minister op daarop nauwlettend toe te zien.

De spreker verneemt dat de minister van Welzijn en de minister van Onderwijs er niet uitgeraken hoe ze hun beleid op het inburgeringbeleid kunnen afstemmen. Het is een discussie over middelen en over het praktische trajectverloop. In elk geval vindt de heer Gatz het belangrijk dat er juridisch onderzocht wordt hoe ver Vlaanderen kan gaan om een zo ruim mogelijke doelgroep te bereiken. Op die manier wordt inburgering niet beperkt tot een kleine groep van mensen. De spreker is in zijn nopjes met de aanzienlijke verhoging

van het budget ondanks de algemene budgettaire problemen. Een verhoging is nodig om het beleid te realiseren.

De heer *Chokri Mahassine* ondersteunt het pleidooi van de minister voor een minder vrijblijvend inburgeringbeleid en vindt zelfs dat het best nog verder kan gaan, niet alleen ten aanzien van de nieuwkomer of allochtoon, maar ook ten aanzien van de overheid en de samenleving. De heer Mahassine heeft niets tegen plichten maar hoe zit het met de rechten? Net zoals integratie moet inburgering immers van twee kanten komen. Inburgering heeft pas zin als ze leidt tot een grotere en evenwaardige participatie aan de samenleving. Initiërende cursussen taal en maatschappelijke oriëntatie hebben weinig zin indien ze niet gevolgd worden door vervolgcursussen of werk. Alleen als de nieuwkomers of allochtonen merken dat de inburgeringstrajecten echt tot voor hen tastbare resultaten leiden, zullen ze gemotiveerd deelnemen. Zoniet nemen ze in het beste geval pro forma deel aan de cursussen en trekken ze zich achteraf terug in hun familie en gemeenschap. Nog te veel mensen die taallessen hebben gevolgd, en een door de VDAB aanbevolen beroepsopleiding, komen vanwege hun afkomst niet of moeilijk aan de bak. Het gaat dus niet alleen over gelijke startkansen, maar ook over gelijke kansen onderweg.

De link naar evenredige participatie op de arbeidsmarkt, moet sterker. En de Vlaamse overheid moet als werkgever hier zeker het voorbeeld geven. De eerste vereiste blijft dus een werkelijk behoeftedekkend aanbod inzake taal- en opleidingstrajecten. Dat moet er in de praktijk ook zijn en niet louter pro forma gehanteerd worden om te kunnen sanctioneren. Het moet niet enkel gaan om het te beperkt aantal beginuren NT2 maar ook om vervolgtrajecten op maat. De heer Mahassine stelt trouwens vragen bij het onderscheid tussen primaire en secundaire trajecten, aangezien ook sommige oudkomers zullen aangezet worden tot het volgen van primaire trajecten.

De heer Mahassine blijft waarschuwen voor het verdringingseffect. Het kan niet dat vanuit de terechte wil om zo snel mogelijk tot een behoeftedekkend aanbod te komen en om meer doelgroepen met drang aan te zetten tot inburgeringstrajecten, anderen, die uit vrije wil Nederlands willen leren, nog langer op een wachtlijst moeten blijven

staan of na een korte startcursus onvoldoende kansen krijgen om een vervolgcursus te volgen.

Inzake de prioritaire doelgroepen moet men niet stoerder doen dan nodig is, zeker als men onvoldoende aanbod kan garanderen. De heer Mahassine schuift drie prioritaire doelgroepen naar voren. De eerste doelgroep zijn de nieuwkomers, met zeker alle gezinsherenigers, dus ook zij die met een al dan niet genaturaliseerde Belg huwen. Dan zijn er de uitkeringsgerechtigde oudkomers. Hen moet indien nodig een combinatie NT2-beroepsopleiding aangeboden worden, waarbij, zoals voor autochtonen, weigeren gelijk staat aan het weigeren van een passende betrekking. Dat betekent dat een weigering tot schorsing kan leiden. Zo staat het trouwens al in het inwerkingsdecreet, het is dus enkel zaak om voldoende trajecten aan te bieden. De derde prioritaire doelgroep zijn de ouders – vooral moeders – van schoolgaande kinderen. Voor hen zou een groter aanbod NT2-cursussen in functie van het schoolleven moeten gerealiseerd worden. De heer Mahassine ziet wel niet in hoe de Vlaamse overheid die laatste categorie kan verplichten. Het regeerakkoord spreekt ook enkel van stimuleren. De vraag zal trouwens het aanbod overstijgen.

De heer Mahassine vraagt ook nadrukkelijk aandacht voor die nieuwkomers die vrij snel werk vinden en hun inburgeringstraject niet vervolledigen. Spijtig genoeg leren ze met het soort van werk dat ze vinden weinig Nederlands. Er is dus behoefte aan meer trajecten op maat, combineerbaar met werk en dus langer gespreid in de tijd, of met functionele taallessen zoals Nederlands op de werkvloer.

Inzake sanctionering zegt de nota dat het huidige stelsel van penale boetes – naar analogie met die op de leerplicht – niet volstaat. De heer Mahassine vindt dat vreemd. Hij vraagt of dat al geëvalueerd is. Het is trouwens nog maar net in voege en het aanbod is daarenboven ook nog steeds ontoereikend. Inzake uitkeringstrekkers zegt de nota dat zal onderzocht worden welke sancties mogelijk zijn. Ook dit is eigenaardig, omdat dat al in het decreet op inwerkingsbeleid zit. Opleiding is volgens de spreker een vorm van werkbereidheid: dat hoeft niet onderzocht te worden. Er moeten gewoon genoeg opleidingen voorzien worden, en de RVA moet dan ook willen schorsen. De nota

zegt ook, conform aan het regeerakkoord, dat administratieve boetes en eigen bijdragen in de kosten zullen onderzocht worden alsook de mogelijkheid tot toegang tot de sociale huisvesting. Het blijft de vraag of dat rendabel en effectief is en voor wat dat laatste betreft of het überhaupt juridisch mogelijk is. Gezien de ongelijke startkwalificaties vindt de spreker een inspanningsverbintenis ten aanzien van de cursist belangrijker en eerlijker dan een resultaatverbintenis.

Het inschakelen van vrijwilligers lijkt de heer Mahassine wel nuttig voor georganiseerde contacten tussen nieuwe en oude Vlamingen tijdens de cursussen maatschappelijke oriëntatie. Hier is een rol weggelegd voor het allochtone en autochtone verenigingsleven en de zelforganisaties. Maar vrijwilligers inzetten in lessen Nederlands vindt de spreker onhaalbaar en zelfs niet wenselijk. Dat vereist vaardigheden waarvoor specifieke opleidingen bestaan.

De heer *Bart De Wever* leest graag dat de minister de doelgroep voor verplichte inburgering wil uitbreiden. De cijfers die hij als antwoord op een schriftelijke vraag kreeg van de minister en zijn eigen bevraging van de sector leerden dat van de laaggeschoolde cursisten in de centra voor basis-educatie vandaag hooguit 10 procent onder de verplichte inburgering valt. Negentig procent zit er dus vrijwillig, wat betekent dat daar in elk geval zeker nog ruimte is voor uitbreiding.

In de nota worden vragen gesteld bij de verplichte inburgering voor ontvankelijk verklaarde asielzoekers. Ten onrechte, vindt de heer De Wever. Hij zou die verplichting handhaven. De minister erkent zelf dat het grootste deel zich hier uiteindelijk niet legaal zal mogen vestigen. Het gebruik van het woord legaal bewijst dat de minister weet dat de realiteit vaak is dat ze hier toch blijven, zij het dan niet legaal. Tot nu toe is de federale wil om die realiteit te veranderen, niet sterk. Ook in Antwerpen bijvoorbeeld blijkt de politieke wil om daar werkelijk tegen op te treden, niet groot te zijn. Zolang de realiteit zo blijft, mag het inburgeringsbeleid zich niet onttrekken aan die zeer zwakke bevolkingsgroep.

Over de gezinsherenigers en –vormers zegt de nota dat zij idealiter verplicht zouden moeten

worden. Het woord idealiter is er voor de heer De Wever te veel aan. Het gaat immers om een belangrijke groep. In Antwerpen stelt men bijvoorbeeld vast dat Berbers en Turken een sterke traditie van uithuwelijking hebben. Men mag hopen dat die culturele patronen veranderen onder de invloed van inburgering, maar dat is als nog niet het geval. Uithuwelijking blijft tot nader order een belangrijke vorm van legale inwijking. Juist daarom moet dat zeker aan verplichte inburgering onderhevig gemaakt worden. Het gaat immers om mensen die hier gezinnen stichten. Zij hebben dikwijls geen notie van onze taal of zijn analfabeten. Men kan zich dan afvragen welke normen en waarden zij aan hun kinderen gaan meegeven, welke opvolging zij kunnen geven aan het onderwijs van hun kinderen. Op die manier veroorzaakt men een keten van kansarmoede, ongepast gedrag, samenlevingsproblemen. Die herhalen zich van generatie tot generatie, tenzij met het signaal geeft met verplichte inburgering dat men daarin een kentering wil teweegbrengen.

Vervolgens gaat de heer De Wever in op het plan om wie werk vindt tijdens zijn traject, te onttrekken aan de verplichting. Dat vindt hij geen gelukkige gedachte. Wat in de praktijk immers vaak gebeurt, bijvoorbeeld in Limburg, is dat ze weg zijn tijdens het fruitplukseizoen. Spreker zou liever een resultaatverbintenis zien. Zo behoudt men de band met de betrokken persoon, maar de overheid moet dan wel een veel flexibeler aanbod organiseren dan vandaag het geval is. Hij verwijst hier naar de wenselijkheid van een modulaire aanpak. Wie werk vindt, voleindigt daarmee niet spontaan zijn inburgering in de samenleving. Daarbij komt trouwens nog de weinig fraaie realiteit van het zwartwerk, dat mensen uit cursussen doet verdwijnen. Als iemand door werk de taal heeft geleerd, moet hij de gelegenheid krijgen dat te bewijzen, bijvoorbeeld in het kader van de invoering van eindtermen. Maar de resultaatverbintenis moet blijven.

De heer De Wever merkt op dat de minister voor de maatschappelijke oriëntatie denkt aan een vorm van eindtermen. In de nota staat dat de overheid zelf zal bepalen wat er allemaal in hoort. Daarna volgt een opsomming. Dat is een goede gedachte, maar de spreker suggereert om de bestaande expertise aan te wenden om dat dege-

lijk in te vullen. Een belangrijk detail is bijvoorbeeld kennis over seksueel overdraagbare aandoeningen. Op de wereldaids-dag bleek immers dat deze groep zeer kwetsbaar is. Aids is vaak een probleem van onwetendheid. De sector kan tal van andere tips geven.

De heer De Wever wil de vrijstelling van hooggeschoolde nieuwkomers voor maatschappelijke oriëntatie afschaffen. Die groep wordt nu naar het volwassenenonderwijs gestuurd om Nederlands tweede taal (NT2) te volgen. De keuze is ingegeven door een gebrek aan middelen. De extra middelen kunnen dan ook daaraan besteed worden.

De minister engageert zich om de wachtlijsten voor de opleiding NT2 in de centra voor basiseducatie te beperken. Het is niet zo gemakkelijk om een duidelijk beeld te krijgen. Er zijn immers niet alleen de wachtlijsten van de onthaalbureaus maar ook de spontane inschrijvers. De spreker komt tot ongeveer 4.000 mensen die wachten op een opleiding in de centra voor basiseducatie. De spreker heeft zelf, met de natte vinger, becijferd dat anderhalf miljoen euro nodig is om de bestaande wachtlijsten weg te werken. De minister heeft meer middelen ter beschikking gesteld. Dat moet het mogelijk maken om de doelgroep uit te breiden.

De heer De Wever vraagt de aandacht van de minister voor de verdoken wachtlijsten. Zeker in rurale gebieden zijn er veel mensen die wel les zouden moeten volgen maar waarvoor er geen aanbod is. Die mensen moeten zich verplaatsen naar een stedelijk centrum, maar men gaat voorbij aan de hun vervoersarmoede. Er zijn ook verdoken wachtlijsten bij oudkomers, die, als ze de lengte van de wachtlijsten vernemen, zelfs de moeite niet doen om zich in te schrijven. Uit een telefonische enquête besluit spreker dat de centra weet hebben van ongeveer 400 gevallen. Hij vermoedt dat het aantal veel groter is. Zij moeten ook bij de wachtenden gerekend worden.

De modules NT2 worden nu geëvalueerd en allicht zal een bijsturing nodig zijn. Een verhoging van het aantal uren van 60 naar minimum 80 uur is zeker nodig. Nu start men in module vier. Dat geeft bijvoorbeeld werkgevers de verkeerde indruk dat die cursisten al over een grondige kennis van het Nederlands beschikken.

Er zijn niet alleen veel analfabeten maar ook anders-alfabeten, bijvoorbeeld Chinezen, die wel kunnen lezen en schrijven, maar geen enkele notie hebben van westers schrift. Ook zij komen in de alfagroepen terecht. De heer De Wever vindt het goed dat de minister het traject wil verlengen, maar er is onvoldoende aanbod. Op de wachtlijst van circa 4.000 personen zijn er ongeveer 1.000 alfa's. Dat is een groot probleem. Het is onaanvaardbaar dat bijvoorbeeld analfabetische berbers op de wachtlijsten terecht komen. Ook daar moet bijgestuurd worden.

Van de 1.000 alfa's op de wachtlijsten woont 70 procent in Antwerpen. Dat wijst op de rol van Antwerpen, dat een bepaald soort migratie aantrekt of waarop die migratie wordt afgeschoven. De heer De Wever doelt vooral op asielzoekers maar ook op Berbers, die door gezinshereniging nog bijkomende mensen aantrekken. Het is verontrustend dat deze mensen een leven kunnen leiden zonder het Nederlands te kennen. Ze beschikken immers over een heel netwerk van winkels en dergelijke. Dan evolueert die groep van inwijkelingen naar een echte minderheid. Die evolutie is al te ver gegaan. De minister moet dat afblokken. Vlaanderen kent geen minderheden maar wel inwijkelingen. Als men echter talrijke inwijkelingen zonder meer laat komen en ervoor zorgt dat ze op dezelfde plaatsen terechtkomen, dan creëert men minderheden en de eis naar een minderhedenbeleid. Dat moet vermeden worden. Het is verkeerd om te spreken over een minderhedenbeleid, het gaat over een inburgeringsbeleid voor inwijkelingen, aldus de heer De Wever.

De heer De Wever vindt het niet nodig om sceptisch te doen over vrijwilligers in de inburgeringscursussen. De lesgevers hebben niet altijd de nodige pedagogische bekwaamheden, maar leveren wel goed werk. In Vlaanderen is er anders allicht te weinig personeel te vinden om in die sector te werken. In het regeerakkoord staat dat er stimuli gegeven zullen worden aan zelforganisaties en initiatieven die zich inzetten voor het Nederlands. Het spijt de spreker dat die passus niet in de beleidsnota staat.

De spreker heeft de centra in de provincie Antwerpen allemaal opgebeld en heeft gevraagd of de inburgeringsverplichting voor problemen zorgt. Tot zijn aangename verrassing was er maar één geval van balorig gedrag omwille van die

verplichting. Daaruit concludeert hij dat sancties, hoewel nodig, niet in de eerste plaats bedoeld zijn om een gebrek aan inburgeringwil te bestrijden. Het probleem mag niet overschat worden. Het is nodig om de motieven van de afhakers in ogenschouw te nemen: gaat het om gebrek aan inburgeringwil of zijn er andere, meer praktische redenen. De heer De Wever vindt het denkspoor van een resultaatsverbintenis belangrijker dan eventuele bestraffing. Het is goed dat de minister elementen van sociale wetgeving inschakelt bij de bestraffing. Een consequenter en logischer beleid op dat vlak is mogelijk als de minister meer bevoegdheden zou hebben.

Anderzijds moet voor mensen die zich niet wensen te integreren een andere logica gelden. Een nieuwkomer die niet wil inburgeren verliest zijn ticket tot onze samenleving. Het is vreemd dat dergelijke nieuwkomer geen leefloon of sociale woning krijgt en sociaalrechtelijk aangepakt wordt. Op die manier creëert men een paria die hier wel lijfelijk aanwezig mag zijn, maar geen kansen meer krijgt. De gevolgen daarvan laten zich raden. Kortom, de spreker pleit voor een juiste inschatting van het probleem en een bestraffingwijze die de problemen niet vergroot.

Het is de indruk van de spreker dat de loopbaanoriëntatie het minst geslaagde onderdeel van het primaire inburgeringstraject is. Er wordt een te theoretisch en te rigide onderscheid gemaakt tussen educatieve, professionele en sociale doelstellingen. Het is moeilijk om op voorhand de levensloopbaan van een nieuwkomer te bepalen. De heer De Wever vermoedt dat de doelstellingen ingegeven zijn door een gebrek aan middelen. Ook daaraan kan geremedieerd worden. Ook de afstemming van het primaire op het secundaire inburgeringstraject deugt niet. Men stuurt onvoldoende voorbereide cursisten naar VDAB-cursussen. Daardoor stevenen zij af op een mislukking die nefast is voor hun zelfvertrouwen en motivatie. Dergelijke doorverwijzing leidt niet tot tewerkstelling, maar eerder tot een uitval die moeilijk te corrigeren is.

De heer De Wever vindt het goed dat de minister extra aandacht besteedt aan minderjarigen. In het regeerakkoord staat dat het aantal onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers uitgebreid zullen worden, zowel qua doelgroep als qua aanbod. Dat betekent dat het taalbad ook mogelijk wordt

voor kinderen met de Belgische nationaliteit. Dat staat niet in deze beleidsnota maar het verheugt de spreker dat het wel in de beleidsnota Onderwijs vermeld is.

De *minister* benadrukt t.o.v. de heer Verreycken dat niet alle 15.000 nieuwkomers verplicht zijn inburgering te volgen. Het grootste deel van die 15.000 mensen zijn EU-burgers, en de meeste EU-burgers zijn bovendien Nederlanders. Men is voorzichtig van start gegaan met het decreet om budgettaire redenen. Maatschappelijke oriëntatie en taallessen zijn belangrijk voor asielzoekers.

Het getal 726 slaat op het aantal verplichte in de huidige groep. Het kleine groepje dat niet komt, doet dat vaak omdat ze te laat zijn. Het duurt soms vijf maanden vooraleer ze ingeschreven geraken in een gemeente, maar ze worden wel retroactief ingeschreven op datum van de eerste aanmelding. Op die manier is de termijn van drie maanden vlug overschreden.

De minister wil de penale sancties behouden. De onthaalbureaus melden, via de administratie de parketten wie zich niet aan de voorwaarden houdt. Door de scheiding van machten beslissen de parketten autonoom om te vervolgen. In die zin kunnen administratieve straffen doeltreffender zijn. De minister herhaalt dat straffen niet bedoeld zijn om mensen te pesten, wel omdat inburgering te belangrijk is.

De minister wil een inburgeringsexamen niet op voorhand uitsluiten omdat dit beleid nog in zijn kinderschoenen staat. Nu is het inburgeringstraject uniform ongeacht het opleidingsniveau van de deelnemers. Pas na een eventuele diversificatie kan geopteerd worden voor een resultaatgericht beleid met examens. Het gevaar van examens is dat cursisten zich zullen beperken tot studeren. Wie niet naar de cursus komt, bouwt geen netwerk op en legt geen contacten met anderen.

Tegenover de heer Gatz beaamt de minister dat de onthaalbureaus het kloppende hart van de inburgering zijn. Er is wel wat geduld nodig. Ze leggen zeer veel goede wil aan de dag maar hebben soms niet voldoende expertise. Daarom zouden mensen uit de integratiesector voor de gemeenten beschikbaar moeten kunnen gemaakt worden. Met de ministers van Gelijke Kansen en Onderwijs heeft de minister samenwerkingsprotocollen afgesloten,

ook om de bevoegdheden af te bakenen, maar er zijn tevens werkgroepen rond concrete thema's. De sector moet geherstructureerd worden. Het decreet etnisch-culturele minderheden, het inburgeringdecreet en het decreet op de Huizen van het Nederlands staan nu wat naast elkaar. Na de herstructurering moet er gepoogd worden met een verhoging van de budgetten de wachtlijsten weg te werken. Het budget is nu al met 18 procent gestegen.

Antwoordend op de vragen van de heer Mahassine erkent de minister dat in de praktijk wat de vervolgotrajecten en het onderscheid tussen primaire en secundaire trajecten betreft, daar nog maar heel weinig van bestaat. Er wordt veel over gepraat, maar echt opvolgen en in kaart brengen gebeurt vandaag zeer weinig. Om het inburgeringstest echt waarde te geven moet dat dringend geregeld worden. De doelgroepen zijn een kwestie van budget. De regering probeert prioriteiten vast te leggen en speelt daarbij heel erg in op absolute noden. Het gaat thans om gezinsvormers, gezinsherenigers en twee soorten oudkomers. De eerste soort oudkomers wordt gevormd door diegenen die van een leefloon of werkloosheidsuitkering leven, maar hier geen onderwijs hebben gevolgd en dus door het aanleren van de taal hun kansen op werk kunnen vergroten. De andere soort oudkomers betreft de mensen die evenmin Nederlandstalig onderwijs hebben gevolgd, maar wel schoolgaande kinderen hebben. Voor die mensen is een gemoduleerd, aangepast traject nodig dat bijvoorbeeld kan beginnen met een rondleiding in een school. Ten slotte zijn ook de imams prioritair. De minister zou verder willen gaan, maar wijst op de beperkingen inzake middelen en organisatie. Men is ook nog maar bezig sinds 1 april. Voor die tijd was er geen verplichting.

Wie werkt moet inderdaad het inburgeringstrajecten niet volgen, maar de minister erkent dat de heer De Wever misschien gelijk heeft met zijn suggestie van gemoduleerde trajecten voor deze groep. Voor een deel werd voor hen geen verplichting opgenomen om te vermijden dat Vlaanderen door Europa op de vingers zou getikt worden. Men mag niets doen wat het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen kan hinderen. Er zijn ook bilaterale internationale akkoorden over de rechten van werknemers, waarmee men in aanvaring zou kunnen komen. De enige manier om de inburgering voor deze groep alsnog

te in te voeren is door protocollen met de VDAB en de VVSG, dat laatste voor wat de OCMW's betreft. Dat iemand die werkt zich al doende kan inburgeren, was dus niet het enige argument. De fruitplukkers opnieuw inschakelen na de seizoensarbeid, is een goed idee, maar minder prioritair in de volgorde van behoeften waarmee de minister geconfronteerd wordt. Eerst moeten een heleboel andere dingen gedaan worden, al is de minister het absoluut eens met het principe.

Het is volgens de minister de bedoeling om vrijwilligers een opleiding aan te bieden in samenwerking met het steunpunt NT2. De minister vindt het te simpel om iemand met jaren ervaring in de jeugdbeweging bijvoorbeeld plots te bombarderen tot leraar Nederlands. Hij wil ook vermijden dat enthousiaste vrijwilligers na enkele weken uit frustratie afhaken, omdat ze onvoldoende gewaard zijn of achtergrond hebben.

Ook ten aanzien van de heer De Wever wijst de minister op de budgettaire noodzaak van het werken met doelgroepen. Er moeten prioriteiten worden gekozen. Daarom wordt de nadruk gelegd op wie hier permanent komt wonen, de Nederlandse taal niet spreekt en geen werk heeft. Ten aanzien van de niet-ontvankelijk verklaarde asielzoekers blijft de minister wel bij zijn standpunt dat voor hen maatschappelijke oriëntatie wordt verplicht maar niet taal. Zij moeten vooral geheroriënteerd worden, ofwel naar hun land van oorsprong, ofwel naar derde landen, afhankelijk waar voor hen een toekomst ligt. Vlaanderen kan niet aan alle economische vluchtelingen een toekomst bieden. Asiel moet wel blijven bestaan voor wie op de vlucht is voor oorlog of voor wie vervolgd wordt voor zijn geloof, politieke overtuiging of geslacht. Maar als men het leefbaar en beheersbaar wil houden, kan men niet zeggen dat iedereen welkom is.

De minister vindt er geen doekjes om dat de vorige regering uit geldgebrek besliste om de hoogopgeleiden vrij te stellen van maatschappelijke oriëntatie.

Onthaalbureaus proberen een haalbaar traject aan te bieden, tot en met het zoeken van passende buslijnen. De minister waarschuwt ervoor om niet-deelname te billijken met argumenten zoals de moeilijke bereikbaarheid van de plaats van de cursussen.

De evaluatie van de modules NT2 is thans bezig in opdracht van minister Frank Vandenbroucke. Het kabinet van minister Keulen volgt mee op. Vervolgens gaat hij in op het verhaal van de anders-alfabeten, dus de mensen die een ander schrift leerden, bijvoorbeeld Chinees. Voor hen is een modulaire oplossing nodig, want hun probleem is anders dan dat van de klassieke analfabeten. De minister probeert de uren voor die module op te trekken.

Wat de loopbaanoriëntatie betreft is de nota genuanceerder dan wat de heer De Wever suggereert. Zij is wel degelijk gericht op een arbeidscarrière en niet op het doorbrengen van de tijd of de inrichting van het leven. De loopbaanoriëntatie wordt gedefinieerd als de begeleiding en de ondersteuning van een individueel proces waarbij de persoon van de doelgroep de eigen levensloopbaan uittekent en daarbij onder meer inzicht verwerft in de arbeidsmarkt waarbij de reeds aanwezige competenties worden vertaald naar onze samenleving. Dat is dus niet zo vrijblijvend.

Het secundair traject is inderdaad onvoldoende afgestemd op het primaire. De minister is bezig met de onthaalklassen voor de minderjarigen. Dat valt echter ook onder de bevoegdheid Onderwijs. Het is geen gemakkelijk probleem omwille van de diversiteit van de doelgroep op vlak van leeftijd en achtergrond.

Geen taboes

De heer *Rob Verreycken* heeft de beleidsnota getoetst aan twee begrippen van de minister zelf, namelijk 'trendbreuk' en 'geen taboes'. Hij stelt daarbij vast dat de nota op de vlakte blijft over een aantal thema's die op het federale niveau zitten. Voor hem is het nochtans duidelijk dat een Vlaams inburgeringsbeleid alleen kan slagen als het een onderdeel is van een omvattend immigratiebeleid. Als men geen impact heeft op het aantal vreemdelingen dat het grondgebied betreedt, en zelfs geen poging doet om daarop invloed uit te oefenen, blijft inburgering dweilen met de kraan open. Pas helemaal achteraan wordt een alinea gewijd aan overleg met de federale overheid, met het oog op een coherent beleid. Overleg alleen lijkt de heer Verreycken wat weinig. Wat de beleidsnota daarover zegt, is te vrijblijvend. De regering moet naar de federale regering stappen

met de eis dat een aantal maatregelen worden genomen. De afschaffing van de snel-Belgwet moet er daar een van zijn, de terugschroefing van de gezinshereniging een andere.

Daarbij komt nog dat de nota flexibiliteit vraagt van de autochtone Vlaming om vertrouwd te raken met de diversiteit in de samenleving. Volgens de minister moeten er een aantal initiatieven ontwikkeld worden om de autochtone Vlaming meer vertrouwd te maken met de diversiteit in de samenleving. De media zouden daarbij een grote rol spelen; er moeten meer allochtonen op de televisie getoond worden. De heer Verreycken noemt dat overheidspropaganda van een bepaalde ideologie. De *minister* reageert dat het gaat over de samenstelling van het publiek in de Zevende Dag en de deelnemers aan Blokken. De televisie moet een representatief staal van de bevolking in beeld brengen. Dat dient geen ideologie, aldus de minister.

Tenslotte staat er in de nota dat er geen taboes mogen zijn. Gezien de internationale evolutie, maar ook de gebeurtenissen in onze buurlanden, verwondert het de heer Verreycken dan ook dat er in de nota slechts twee maal gesproken wordt over de Islam. Het vreemdelingenprobleem is niet uitsluitend te wijten aan de Islam – er zijn de asielzoekers en de komst van Oost-Europese arbeiders door de eenmaking van Europa – maar het is wel een onderdeel ervan. De heer Verreycken vindt het dan ook verkeerd om daarover te zwijgen.

Op het einde van de vorige regeerperiode werd het vernieuwd decreet op de erediensten goedgekeurd, wat de heer Verreycken het 'moskeedecreet' noemt. Met dit decreet zal de historische vergissing van de Belgische staat van 1974 om de islam te erkennen, voor het eerst gevolgen hebben op het terrein. De Belgische staat had de islam dan wel erkend, maar had daar geen enkele subsidiëring aan gekoppeld. Bij de voorbereiding van het 'moskeedecreet' is volgens hem duidelijk gebleken dat het de wens was van de vorige Vlaamse regering de islam in Vlaanderen een historische sprong voorwaarts te laten maken. Het zou de bedoeling zijn moskeeën te erkennen, te financieren en de tekorten ervan te laten bijpassen, vooral ten laste van de provinciale begrotingen. Op termijn zal men dus evolueren naar nog meer moskeeën en nog hogere minaretten in het straatbeeld. De heer Verreycken meent dat hierover een debat moet worden gevoerd. Hij denkt dat

men er niet mag vanuit gaan dat de islam een godsdienst als een ander is. Hij meent dat men niet mag denken dat men automatisch een vreedelievende en Europese islam zal realiseren indien men zonder enige controle grote bedragen aan belastinggeld toevertrouwt aan moskeeën en imams. Hij vraagt zich af wat men zal doen met de moslimexecutieve die op dit ogenblik op basis van het moskeedecreet moet beslissen over de voor te dragen moskeeën. Nochtans meent hij te weten dat de moslimexecutieve verlamd is door de fundamentalisten.

De heer Verreycken stelt vast dat grote bedragen voor Inburgering zich niet op het budget van de minister voor Inburgering bevinden, maar op dat van de minister voor Onderwijs. Hij verwijst daarbij naar de extra middelen voor de centra voor basiseducatie en naar de 9 miljoen euro voor de onthaalbureaus. Hij wil binnen de 32 miljoen euro een opdeling van de bedragen die rechtstreeks onder het gezag van de minister van Inburgering vallen en de bedragen waarvoor een andere minister bevoegd is.

De *minister* preciseert aanstonds dat de verantwoordelijkheid voor de centra voor basiseducatie bij de minister van Onderwijs ligt. Er is een aanbod vanuit Onderwijs. Wat daarbovenop moet gebeuren om de wachtlijsten weg te werken of te verkorten, wordt door het bevoegdheidsdomein Inburgering ingekocht, waardoor er een bijkomende capaciteit kan worden geboden. De stijging van de begroting met een kleine twintig procent tot ongeveer 32 miljoen euro behoort tot de verantwoordelijkheid van de minister van Inburgering, dus van hemzelf.

De heer *Rob Verreycken* ziet een verschil in de houding van de minister naargelang hij in de media optreedt of in het parlement. Volgens hem trekt de minister in de media de stoere kaart inzake een aantal samenlevingsproblematieken, maar in de commissie slaat hij een andere toon aan. De heer Verreycken geeft het voorbeeld van de boerka. De minister heeft publiekelijk verklaard de boerka te willen verbieden, maar in de beleidsnota is daar niets over terug te vinden.

De *minister* reageert onmiddellijk en zegt dat er een reglement hierover wordt verstuurd naar de gemeenten. Hij doet dit vanuit zijn bevoegdheid voor Binnenlands Bestuur omdat een aantal bur-

gemeesters hem hierover aanspraken. Hij heeft aan de administratie de opdracht gegeven om een modelpolitiereglement op te stellen. Het eerste ontwerp was dermate streng geformuleerd dat ook Sinterklaas en de Kerstman niet meer konden en dat was niet de bedoeling. Nu is men klaar met de aanpassingen. De tekst wordt dus deze week overgemaakt aan de gemeentebesturen. De minister benadrukt dat de boerka geen enkele religieuze dimensie heeft. De moslimexecutieve – hoeveel kritiek men op deze instelling ook kan hebben – heeft meteen gezegd dat de boerka niets meer is dan klederdracht uit Afghanistan en Pakistan. Er is een federale rondzendbrief van 1993 die bepaalt dat iedereen moet identificeerbaar zijn. Een boerka kan dus onder geen beding. De federale rondzendbrieven moeten worden toegepast en moeten voor iedereen gelden die hier vertoeft. Dat is een volgens hem een vorm van handhavingsbeleid. Voor de minister is er ook een moreel aspect. Een vrouw die de boerka moet dragen is meteen veroordeeld tot een isolement van de samenleving. Daarvoor is in de Vlaamse samenleving geen enkele plaats. Op dit standpunt heeft hij niets dan positieve reacties gekregen. Hij stelt dat hij veel respect heeft voor cultuur, tradities en geloof. Toch moet men volgens hem bepaalde lijnen durven trekken.

De heer *Rob Verreycken* stelt vast dat de minister de boerka in heel Vlaanderen had kunnen verbieden. Nu schuift hij die verantwoordelijkheid via een reglement door naar de gemeenten. Sommige gemeentebesturen moeten echter rekening houden met de gevoelige reacties van de islamitische gemeenschap op hun grondgebied. Hij geeft het voorbeeld van Maaseik. Na de ervaring van mevrouw Boussakla en na de ervaringen in Nederland, waarbij mensen bedreigd worden omwille van standpunten over de boerka, zullen sommige gemeenten volgens hem wel twee keer nadenken vóór ze een reglement over de boerka goedkeuren. De heer Verreycken is voorstander van een decreet dat het dragen van de boerka in heel Vlaanderen verbiedt. Hij kondigt aan dat zijn fractie een voorstel van decreet zal indienen waarbij de boerka in heel Vlaanderen wordt verboden. Dan zal duidelijk worden of er inderdaad een consensus is onder alle Vlamingen over deze zaak.

In de beleidsnota wordt volgens de heer Verreycken geen duidelijk signaal gegeven naar nieuwko-

mers. Hij besluit dat de nota op een aantal punten een stap in de goede richting zet, vooral inzake het versterken van het Inburgeringdecreet. Zijn fractie kijkt met veel belangstelling uit naar de timing, want die is volgens hem cruciaal. Als antwoord op het signaal van de kiezer van 13 juni schiet deze nota volgens hem echter tekort. Er is immers geen eenduidig signaal door de innerlijke tegenstrijdigheid in de nota tussen het concept inburgering en het concept diversiteit. Volgens zijn fractie zijn die twee begrippen niet met elkaar te verzoenen.

De *minister* vindt dat er een duidelijk verschil bestaat tussen de heer Verreycken en de andere commissieleden. De heer Verreycken erkent, volgens hem, de structuur van ons land niet en dat is ook logisch vermits hij uitgaat van een separatistisch model. Voor de samenwerking met het federale niveau zijn er de interministeriële conferenties en andere contacten. Er zijn ook werkgroepen over specifieke onderwerpen. Vlaanderen is verantwoordelijk voor inburgering en integratie. De federale overheid is verantwoordelijk voor de toegang tot, het verblijf op en de uitwijzing uit het grondgebied.

Het decreet op de erediensten treedt op 1 maart 2005 in werking. Het decreet verleent de Vlaamse overheid controle over de zes erkende erediensten. De overheid kan bijvoorbeeld bepalen dat moskeeën pas erkend worden als de imam een inburgeringscursus wil volgen. De imams worden door het federale niveau betaald. Het federale niveau bepaalt ook hoeveel imams betaald worden. De minister stelt vast dat heel wat imams voorstander zijn van een verplichte inburgering of van een Vlaamse imamopleiding. Imams moeten Nederlands spreken en de Vlaamse samenleving kennen.

In antwoord op de vragen over de boerka, merkt de minister op dat een federale circulaire bepaalt dat iedereen identificeerbaar moet zijn. Bovendien is de minister van oordeel dat het moreel onaanvaardbaar is een vrouw te verplichten onder een burka te leven. Hij wil het verbod niet veralgemenen omdat het probleem te lokaal is. Bovendien zijn de burgemeesters als hoofd van de politie zelf verantwoordelijk voor de ordehandhaving op hun grondgebied.

Een van de steunpunten van de Vlaamse samenleving is het pluralisme. De vraag aan welke criteria iemand moet voldoen om Vlaming te zijn, zou tot provincialisme kunnen leiden. De minister wil de zaken absoluut niet laten betijen. Tegenover rechten staan plichten. Verscheidenheid maakt samenleven boeiend en uitdagend, mits er een aantal basisregels zijn waaraan niet wordt getornd.

Resultaatsverbintenissen

Mevrouw *Cathy Berx* hoopt dat de minister zijn beleidsnota goed vertaalt in een aantal concrete operationele doelstellingen. Terecht wil hij de integratiesector onderwerpen aan een aantal resultaatsverbintenissen. Dat geldt echter ook voor de minister zelf. Hij moet het beleid laten aftoetsen aan een aantal concrete resultaatsverbintenissen op het vlak van werkloosheid bij allochtonen, de doorstroming van allochtonen naar het hoger onderwijs en de verdeling van allochtonen over ASO, TSO en BSO. Het moet duidelijk zijn tot welke effecten de inzet van middelen leidt. Het beleid moet doelmatig zijn, het moet tot resultaten leiden. Voor de kennis van het Nederlands betekent het dat nieuwkomers verplicht worden tot het volgen van een inburgeringstraject. Ze vindt het goed dat het toepassingsgebied sterk wordt uitgebreid. Ze meent dat het duidelijk moet zijn binnen welke termijn de mensen die cursus effectief kunnen volgen, wat daarvan de resultaten zijn, dus binnen welke termijn ze min of meer Nederlands spreken of voldoende Nederlands spreken om volop kansen te hebben op tewerkstelling, en of er doorstroming is naar de arbeidsmarkt. Op dat vlak acht ze een sterke monitoring noodzakelijk. Dat kan de geloofwaardigheid van het beleid alleen verhogen. Er wordt gezegd dat er weinig cijfermateriaal aanwezig is. Zij meent dat het een van de uitdagingen moet zijn voor het beleid om daarvoor goed cijfermateriaal te ontwikkelen.

Mevrouw Berx mist een coherente onderbouw voor een goed gecoördineerd beleid. De minister zegt dat hij verantwoordelijk is voor de coördinatie met andere beleidsdomeinen. Dat betekent volgens haar dat hij een soort van strategisch plan Diversiteit nodig heeft om zijn collega's binnen de regering aan te spreken op de te behalen resulta-

ten. Uit het HIVA-onderzoek over de resultaten van de VDAB blijkt dat er te weinig aandacht is voor moeilijk bemiddelbare doelgroepen. Dat betekent dat de minister een instrument moet hebben om erover te waken dat allochtonen goed kunnen worden toegeleid naar de arbeidsmarkt.

Mevrouw Berx vindt ook dat de nota te vrijblijvend en algemeen is over de samenwerking tussen Vlaanderen en de federale overheid. Omdat overleg niet zal volstaan, moet de interministeriële conferentie voor het minderhedenbeleid intenser verlopen. De agenda moet openbaar gemaakt worden. Op die manier kan Vlaanderen duidelijke standpunten innemen over gezinshereniging en gezinsvorming, de snel-Belgwet, het niet afmaken van het inburgeringstraject, enzovoort. De spreker vraagt een kopie van de lijst van problemen tussen Vlaanderen en de federale overheid, die werd samengesteld door het Vlaamse minderhedencentrum. Zij vermoedt dat daar meer punten van overeenstemming zijn dan problemen.

Mevrouw Berx is net zoals de minister van oordeel dat het verenigingsleven emancipatie en empowerment moet stimuleren. Ze dringt erop aan de positieve rol van het verenigingsleven te erkennen. In Genk, dat een levendig verenigingsleven heeft, is het aantal huwelijken met een partner uit het land van herkomst lager. Uit wetenschappelijke studies blijkt eveneens dat jongeren die deelnemen aan het verenigingsleven een kleinere kans lopen in de criminaliteit terecht te komen.

De spreker beaamt de cruciale rol van de lokale besturen. Omdat de samenleving moet worden uitgebouwd door de lokale gemeenschap, moeten de lokale besturen over een grote hefboom beschikken. Tegelijk moeten de lokale besturen ook over hefboomen beschikken om asielzoekers te spreiden. De OCMW's moeten asielzoekers opvangen op het grondgebied van de gemeente waaraan ze zijn toegewezen. Omdat diversiteit onze samenleving ook op de proef stelt, is asielzoekers in grote steden dumpen een probleem. De Vlaamse OCMW's moeten daarover onderling afspraken maken.

De spreker merkt op dat de inwerkingtreding van het decreet op de Huizen van het Nederlands is uitgesteld. Het is aan de minister om te bepalen wanneer het in werking zal treden. De SERV

vraagt waarom het decreet daarover geen bepaling bevat. Waarom niet 1 januari 2005 als 1 september 2004 te ambitieus is? Bovendien zijn de middelen voorhanden.

De resultaatsverbintenis met de integratiesector zal in overleg met de sector zelf worden opgesteld. De spreker wijst de heer Verreycken erop dat 90 procent van de doelstellingen wel gehaald worden. De vraag is echter of de indicatoren juist zijn. Moeten de doelstellingen niet gericht zijn op meer en betere kansen voor de verschillende groepen in de samenleving?

In zijn antwoord verklaart de *minister* zich bereid om het debat over het vastleggen van doelstellingen mee te voeren. Hij wijst er evenwel op dat de sector nog in de kinderschoenen zit. De administratie van Inburgering bestaat vandaag uit zes personeelsleden. Er zal onderzocht worden of medewerkers van het Minderhedencentrum naar die administratie kunnen worden overgeheveld. Vandaag is de betoelaagde sector gigantisch veel groter en sterker dan de overheid zelf.

In samenwerking met minister Frank Vandenbroucke loopt het Viona-project, dat de effecten van de inburgering op het terrein nagaat. De minister wijst erop dat CBE en de cursussen Nederlands tweede taal tot de bevoegdheid van de minister van Onderwijs behoren. Voor de VDAB is de minister van Werk bevoegd. Minister Keulen wil dat wel coördineren. Hij heeft recent een samenwerkingsprotocol gesloten met de ministers Vandenbroucke en Van Brempt. Men moet altijd goed weten waar de bevoegdheden liggen. Van de 3362 mensen op de wachtlijsten, is slechts een vijfde verplicht tot een traject. De rest zijn oudkomers. De minister wil dat de verplichte doelgroepen bij voorbaat een plaats krijgen in de CBE.

Met de federale overheid wordt samengewerkt in de interministeriële conferentie, in werkgroepen en via persoonlijk contact. De minister wijst op de moeilijke context: de bevoegdheidsverdeling is nu eenmaal wat ongelukkig. Maar ook het federale niveau is bereid het debat te voeren. Zo hebben bijvoorbeeld nagenoeg alle federale kabinetten de beleidsnota van de minister gevraagd.

De minister is het er volledig mee eens dat een sterk verenigingsleven een emancipatorisch ka-

rakter heeft. Dat emancipatorisch aspect moet wel het uitgangspunt van de zelforganisaties zijn. De minister gaat ook akkoord met de opmerking van mevrouw Berx inzake het spreidingsbeleid maar wijst er wel op dat dit een federale materie is. Het kan niet dat gemeenten systematisch mensen naar de grootstad stuurt en hun problemen letterlijk naar Antwerpen draineren.

Het Vlaams Parlement moet de structuuraanpassing van de Huizen van het Nederlands, van een Vlaamse openbare instelling naar een vzw-structuur, goedkeuren. De regering moet die aanpassing daarna in voege late treden. De minister hoopt dat het vanaf 1 januari 2005 kan, maar vreest dat het later wordt..

Mevrouw *Cathy Berx* vindt dat de minister te gemakkelijk over de resultaatsverbintenissen heengaait. Het is inderdaad een jonge sector, maar het doel is iedereen aan de actieve kant te krijgen. Het moet dus mogelijk zijn om te beoordelen of en in welke mate dat lukt. Dat zal trouwens de steun voor het beleid en de inzet van middelen vergroten. Ook allochtonen vragen een resultaatsgerichte werking en een aantal doelstellingen. Een aantal voorbeelden van te behalen resultaten zijn de daling van de allochtone werkloosheid, de doorstroming naar hoger onderwijs, de verdeling over ASO, TSO en BSO. Er zijn veel goede indicatoren om het beleid te beoordelen. Ook in deze sector geldt dat meten weten is. Hoewel het inburgeringdecreet zelf vrij nieuw is, was daarvoor ook al een en ander bezig. Zo nieuw is alles dus niet.

Mevrouw Berx vraagt ook een goede basis voor de coördinerende bevoegdheid van de minister inzake inburgering. Ook in de vorige regeerperiode is er een strategisch plan etnisch-culturele minderheden opgesteld. Daarin staan verschillende doelstellingen, onder meer overleg met de verschillende beleidsdomeinen. Misschien is het nuttig om dat strategisch plan aan te passen aan de huidige visie over diversiteit en inburgering en niet meer zo te focussen op etnisch-culturele minderheden. Het is een nuttig werkstuk, ook om de andere ministers te beoordelen en te wijzen op de doelstellingen.

De *minister* antwoordt dat meten inderdaad belangrijk is. Het is belangrijk dat de overheid

over eigen meetinstrumenten beschikt. Zo wordt vermeden dat alle verwezenlijkingen discutabel zijn. Dat komt de geloofwaardigheid van het beleid ten goede. De minister denkt dan ook dat er eerst degelijke meetinstrumenten moeten komen. Hij gaat ermee akkoord dat het strategisch plan minderheden moet aangepast worden. De minister wil dat samen met de commissieleden doen. De andere ministers willen graag samenwerken, maar het is misschien niet hun hoofdbekommernis. Daarom is het niet slecht om een en ander beter te structureren. Zo worden mislukkingen vermeden.

Discriminerende toestanden

De heer *Sven Gatz* merkt op dat er al heel lang gedebatteerd wordt over inburgering. Hij vindt dat het stilaan tijd is om over te gaan tot daden. Nadat tijdens de vorige regeerperiode voor een kader werd gezorgd, moet het beleid nu geoperationaliseerd worden.

De heer Gatz vindt de gelijkschakeling van de diploma's een belangrijk thema dat uitgeklaard moet worden. De spreker beweert niet dat hoger opgeleide allochtonen met hun diploma onmiddellijk op de arbeidsmarkt terecht moeten kunnen, maar de onzekerheid op dit vlak is nefast. Tijdens de vorige regeerperiode zijn daar heel wat vragen over gesteld, maar de antwoorden waren niet bijzonder duidelijk. De spreker benadrukt dat de situatie tot op vandaag nog steeds niet duidelijk is. Uiteindelijk betreft dit probleem maar een kleine groep allochtonen, maar deze groep zou kunnen worden ingezet om de welvaartsstaat draaiende te houden. Hij vraagt naar een oplossing in overleg met de administratie.

Wat Brussel betreft benadrukt de heer Gatz dat inburgering een gemeenschapsbevoegdheid is en bijgevolg niet verplicht kan worden in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. Aangezien er geen subnationaliteit is, kiezen Brusselaars zelf tot welke gemeenschap ze zich richten. In sommige dossiers leidt dat tot problemen, maar tegelijk is het de beste manier om twee gemeenschappen te laten samenleven in Brussel. Voor de heer Gatz is het belangrijk dat het inburgeringsbeleid naar Brussel wordt doorgetrokken. Het creëert net

zoals in Vlaanderen kansen voor de allochtonen, en betreft in Brussel bovendien een deel van de allochtonen bij de Vlaamse Gemeenschap.

De minister wil lokale besturen stimuleren hun personeelsbestand meer te laten overeenstemmen met de sociologische realiteit op hun grondgebied. De heer Gatz heeft echter niet gehoord welke rol het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap daarin kan spelen. Dat heeft hij ook niet in de beleidsnota van minister Geert Bourgeois teruggevonden. Maar een en ander behoort tot de coördinerende bevoegdheid van minister Keulen.

De overheid hamert erop dat migranten, in hun eigen belang, een inburgeringstraject moeten volgen, maar die migranten worden in de privé-sector soms nog geconfronteerd met een aantal discriminerende toestanden. De heer Gatz ziet niet direct in wat de minister daaraan kan doen. De overheid zou bedrijfsleiders er toch moeten van overtuigen dat het niet goed is dat bedrijven voor 90 tot 95 procent wit zijn in omgevingen waar de bevolkingssamenstelling helemaal anders is. Een opener personeelspolitiek stimuleren, is op termijn ook op economisch vlak van het grootste belang.

De *minister* preciseert zijn voornemen om de inburgeringssector te operationaliseren. De hervorming van de integratiesector gebeurt in overleg met de sector zelf. Structuren moeten zich nu eenmaal aanpassen aan een veranderende samenleving. De minister wijst er op dat het vooral allochtone groeperingen zelf zijn die ervoor pleiten daar op een andere manier mee om te gaan.

De gelijkschakeling van de diploma's is ook voor de minister een bezorgdheid. Nu worden talenten verkwist. Het probleem is dat het buitenland niet homogeen is. Bovendien: waar men moet beginnen? Maar ook dit is een verantwoordelijkheid van Onderwijs. Vandaag is de gelijkschakeling van een diploma in de verpleegkunde behaald in Maastricht al een probleem.

In Brussel is de inburgering niet verplicht wegens het tweetalige karakter van dat gewest. Vlaanderen probeert via een voortraject mensen te stimuleren om er de Vlaamse opleidingen te volgen omdat de kennis van het Nederlands hen extra kansen biedt op de arbeidsmarkt.

Wat de tewerkstelling van allochtonen bij de overheid betreft, zegt de minister dat de integratiesector

erover moet waken om het doelpubliek te sensibiliseren om deel te nemen aan examens voor de lokale besturen en te wijzen op het feit dat er examens zijn.

De minister beaamt dat discriminatie bij de aanwervingen in de private sector een belangrijk punt is. De minister heeft daarover al met de SERV aan tafel gezeten maar heeft ter zake hulp nodig van zijn collega's van Werk en Economie. Hij wil komen tot een soort van sectorale non-discriminatiecodes en van non-discriminatieclausules in ondernemingen, instellingen en lokale besturen. De bedrijfsleiders hebben hier een belangrijke verantwoordelijkheid: het talent van duizenden mensen – overigens potentiële consumenten – wordt niet aangesproken. Het probleem rijst vooral bij de mannelijke allochtonen.

Sociale mix

Voor de heer *Chokri Mahassine* blijft de rol van de lokale besturen te vaag. Ze moeten aangezet worden tot actieve samenwerking met inburgeringdiensten en de daarbij betrokken reguliere voorzieningen.

Inzake diversiteit, vindt de heer Mahassine het idee om van de integratiesector een diversiteitssector te maken goed maar vaag in zijn uitwerking. Maar dat mag niet beperkt worden tot een andere naam. De tijd dat een integratieambtenaar, het integratiecentrum of de integratiedienst als aparte eilandjes de problemen van de 'andere' medeburgers moesten oplossen, is voorbij. Het is aangewezen dat de sector niet als een aparte categoriale sector blijft bestaan. Alleen de diensten voor inburgering hebben een tijdelijke, korte categoriale opdracht. De sector moet deel uitmaken van de lokale besturen. Hij denkt daarom aan diversiteitsdiensten, met een tweeledige taak. Ze moeten de dialoog tussen de verschillende gemeenschappen of bewoners onderling en met het bestuur bevorderen. En ze moeten ervoor zorgen dat diensten en het verenigingsleven in de gemeente ook openstaan en kunnen omgaan met iedereen, dus kunnen omgaan met diversiteit.

Dat impliceert ook een divers personeelsbeleid, waarbij het gemeentepersoneel een afspiegeling van de bevolking vormt. Het lid hoopt daarom dat de minister zijn collega van Bestuurszaken kan overtuigen om samen te werken aan een evenredige participatie binnen het lokaal overheids-

personeel. Onderwijs en werk zijn zoals de minister het zelf aangeeft in zijn nota, cruciale beleidsterreinen voor inburgering en integratie. De heer Mahassine hoopt op een constructieve samenwerking tussen de betrokken ministers. En hij hoopt voorts dat het opnieuw overhevelen van een gedeelte van de NT2-middelen naar inburgering niet tot impasses zal leiden tussen de essentiële reguliere werking en de toeleidende inburgeringdiensten.

Inzake huisvesting is het streven naar een sociale mix essentieel en nodig. Een sociale mix moet nagestreefd worden, onder meer via kleinschalige projecten in de huur- en de koopsector. Deze vermenging geldt op vele vlakken: inkomen, verhouding actieven en niet-actieven, sociale positie, opleidingsniveau, leeftijd, grootte en samenstelling van de huishoudens, etnische afkomst en nationaliteit. Maar deze vermenging moet overal nagestreefd worden binnen buurten, straten en wooncomplexen, tussen meer gegoede buurten en volkse wijken, maar ook tussen de steden en hun rand. Bij de formulering in de nota “de nodige aandacht voor betere spreiding van sociale huisvesting over en binnen alle steden en gemeenten” blijft de heer Mahassine een beetje onbevredigd. Hij vindt dat het best wat explicieter en dwingender mag. Hij is blij dat de minister overtuigd is van de noodzaak van de sociale mix, maar het ontbreekt zowel in deze nota als de beleidsnota Woonbeleid aan meer dwingende maatregelen opdat ook de rijkere residentiële gemeentes in Vlaanderen hierbij hun verantwoordelijkheid nemen, en dus meer investeren in sociale en betaalbare woningen.

Als minister van Wonen en Binnenlands Bestuur heeft de minister nochtans instrumenten in handen om bijvoorbeeld via het Gemeentefonds te stimuleren of te bestraffen. Indien de rijkere gemeentes hun verantwoordelijkheid niet nemen, wordt een positief bedoeld spreidingsbeleid een negatief uitsluitingsbeleid.

De passage in de beleidsnota over de media vindt spreker nogal vrijblijvend. Iedereen is zich bewust van het belang van de media bij de beeldvorming. Hij wil daarom vragen of de minister geen inspanningsverbintenis voor zichtbaarheid van diversiteit in de audiovisuele media kan invoeren.

De *minister* is het niet eens met de opmerking van de heer Mahassine over de vage rol van de lokale overheid. Hij vindt die juist van cruciaal belang, maar erkent wel dat de beleidsnota een synthese is, die in korte tijd werd gemaakt. De minister is het wel eens met de opmerking dat de omvorming tot diversiteitssector niet louter semantisch mag zijn. Hij weet hoe gevoelig dat vaak ligt in Vlaanderen. Men krijgt snel de stempel: hij is de man die dat zo wou noemen maar ondertussen daardoor niet over de essentie wou praten. Juist die dooddooener wordt dan gebruikt om niet over de essentie te moeten praten. Voor de minister is het niet meer dan een woordkeuze die een richting aangeeft, maar zeker niet de oplossing zelf. De structurering houdt in dat alles wat met het etnisch-culturele te maken heeft, inclusief integratie, voortaan ressorteert onder de diversiteitssector.

Wat de aanwervingen bij de lokale overheid betreft, signaleert de minister dat in de recente convenants met Boom en Lier werd afgesproken dat men bij vacatures het lokale doelpubliek aanzet tot deelname aan de examens. In verband met onderwijs en werkgelegenheid herhaalt de minister dat hierover binnen de regering absoluut geen conflicten zijn. Elk lid van de regering beseft terdege dat niemand op dit thema kan winnen op de kap van een ander. Men slaagt of mislukt samen, wat niet overigens niet betekent dat men niet kritisch mag zijn in het parlement.

Over de sociale mix in de huisvesting verwijst de minister naar wat hij eerder zei in de commissie Wonen: alle gemeentes moeten deelnemen. Hij wil in dat verband de gigantische behoefte van jonge gezinnen aan koopwoningen nog meer uitspelen door bijvoorbeeld te onderzoeken hoe de maxima inzake inkomensvoorwaarden kunnen worden opgetrokken. Op die manier kan al een pak frustratie verdwijnen.

Er was ook kritiek op het feit dat de nota zich beperkt tot de vermelding van de media. De minister verdedigt dit met het argument dat de minister van Media daar functioneel bevoegd is. Bovendien moet men rekening houden met de autonomie van de mediabedrijven. Maar hij vindt zelf wel dat men niet kan blijven series opvoeren met uitsluitend witte mannen en vrouwen.

Bepaalde mensen herkennen zich daar niet in, terwijl zij toch potentiële kijkers zijn. Het is dus ook in het eigenbelang van de media.

Burgerschap

De heer *Bart De Wever* apprecieert dat de minister sterk het onderscheid wil maken tussen etniciteit en burgerschap, dat hij de grenzen tussen beide wil aflijnen. Dat is volgens hem ook het correcte uitgangspunt als men het 'wij-zij'-verhaal wil doorbreken. Daarvoor is volgehouden beleid nodig, want men moet de burger ook durven duidelijk maken dat de problemen niet op een twee drie op te lossen zijn. De sleutel van een succesvol inburgeringbeleid ligt daar. Een dergelijk beleid is geslaagd als men elkaar gaat bekijken als burgers van dezelfde gemeenschap ondanks de etnische verschillen. Pas op dat moment verhuizen de kansen die diversiteit biedt van achter in de winkel naar de etalage. De heer De Wever vindt het ook goed dat het niet gaat om vrome intenties zonder centen. De begroting koppelt ook middelen aan dit beleid.

De heer De Wever heeft ook wel enige kritiek. Aan inburgeringbeleid doen zonder vat te hebben op het migratiebeleid of op de sociale wetgeving is als lopen op één been. Verscheidene collega's pleitten daarom voor een duidelijke samenwerking met de federale overheid, maar de heer De Wever pleit voor een overheveling van de bevoegdheden. Hij gelooft niet in die samenwerking. Men wordt er immers geconfronteerd met een andere democratie, die een eigen en ander beleid wil voeren – waar zij recht op heeft. Maar de optelsom leidt altijd tot blokkering die het de Vlaamse samenleving moeilijk maakt om een beleid te voeren. Die situatie wordt vervolgens al te makkelijk in het stemhokje verzilverd door bepaalde groepen. Men moet elkaar niet beloeven, maar duidelijke conclusies trekken. Federaal beleid staat vaak gelijk aan geen beleid. Men legt deze bevoegdheden beter in één hand. Samenwerking is niet slecht, overheveling van bevoegdheden is beter. Spreker zou het waarderen mocht ook de minister dat signaal uitzenden. Ten aanzien van deel twee van de beleidsnota beperkt de heer De Wever zich tot één opmerking.

Als hij de minister was, zou hij opletten met semantiek. De minister wil een aantal dingen van naam doen veranderen en op zich is dat misschien goed, maar het creëert vaak ook veel verwarring. Zeker in een sector die nog in de kinderschoenen staat. Bovendien vormen de betrokkenen zelf een sociaal-economisch zwakkere groep, waarop het gooichelen met terminologie afketst en meer kwaad dan goed veroorzaakt.

Tot slot leest de heer De Wever in de inburgeringnota niets over de problemen in Vlaams-Brabant met de Franstalige inwijkeling. Dat is te vergelijken met de problemen van oudkomers, mensen die onze nationaliteit hebben maar onze taal niet spreken. Daardoor zijn ze gehandicapt in onze samenleving. De Franstaligen hebben een overwicht in de werkloosheidscijfers. Een huis van het Nederlands in Halle voor hen is volgens de spreker een goede suggestie.

De *minister* geeft de heer De Wever gelijk waar hij diversiteit een feit noemt. Het is de realiteit. De minister wil dat men ophoudt met de opdeling van die realiteit in wij en zij. Welke ook hun origine is, allen zijn burgers van dezelfde maatschappij, allen zijn Vlamingen. Maar hij benadrukt ook nogmaals dat dit geen blanco cheque is. Iedereen die hier vertoeft, heeft zich aan de spelregels te houden. Dat geldt voor iedereen.

Wat de opmerking over de Franstaligen in Vlaams-Brabant betreft, is het simpel: Belgen moeten niet inburgeren. Dat staat in de federale wet. Als de heer De Wever het anders wil, moet hij ijveren om die aan te passen. Een onthaalbureau in Halle is dus niet aan de orde, aldus de minister.

Binnenschippers

De heer *Jan Penris* heeft een concrete vraag over de trekkende beroepsgroepen. De minister had het over de binnenschippers die in het kader van het Minderhedendecreet bepaalde subsidies krijgen. De heer Penris veronderstelt dat het gaat om de subsidies voor vzw De Schroef. De minister wil deze regeling opentrekken naar andere trekkende beroepsgroepen. De heer Penris wil weten of dat

inhoudt dat de subsidies van vzw De Schroef verminderd zullen worden. Of zullen integendeel de subsidies voor de hele trekkende groep worden opgetrokken?

De *minister* antwoordt dat de subsidies voor vzw De Schroef niet verminderd worden.

III. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005 (bevoegdheid Inburgering van minister Keulen) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

DEEL 4 : Gelijke Kansen

I. Inleidende uiteenzetting door mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen

1. Visie op gelijke kansen

Mevrouw *Kathleen Van Brempt*, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen stelt dat het gelijkekansenbeleid bij uitstek een beleid is dat twee nogal moeilijk verenigbare doelstellingen met elkaar moet verenigen, met name realistische doelen formuleren maar dan wel voor een beleid dat aanzet tot durven dromen over doelen op lange termijn. Gelijkekansenbeleid droomt van een samenleving waarin men voor eenieder die gelijke kansen kan waarmaken. De minister spreekt tegen dat het niet de tijd is om te dromen. Zij verwijst naar dromen die vrouwen honderd jaar geleden hadden, namelijk de droom van gelijke rechten tussen mannen en vrouwen. De kans op succes van die droom werd toen niet realistisch geacht. Vandaag is een heel belangrijk deel van die droom gerealiseerd. De minister wil iedereen aansporen om samen met haar een aantal dromen te realiseren of verder te ontwikkelen.

Het gelijkekansenbeleid is een relatief jong Vlaams beleidsdomein. In 2005 wordt de tiende verjaardag gevierd. Sinds 1995 is Gelijke Kansen,

in belangrijke mate onder impuls van de vierde VN-Vrouwenconferentie in Peking, formeel erkend als Vlaams beleidsdomein. Van meet af aan speelde de genderproblematiek een essentiële rol in dat gelijkekansenbeleid. Daarnaast werden ook holebi's, allochtonen en mensen met een handicap als doelgroep beschouwd. Sindsdien werd ook een toegankelijkheidsbeleid ontwikkeld en werd het concept leeftijdsdiscriminatie toegevoegd. Maar naast de eigen bevoegdheden behoren veel concrete maatregelen vaak tot de bevoegdheid van andere Vlaamse ministers. In die zin wil het gelijkekansenbeleid ook een motor zijn van veranderingen op andere beleidsdomeinen.

De twee pijlers van het gelijkekansenbeleid zijn de coördinatiebevoegdheid en de eigen functionele bevoegdheid van de minister van Gelijke Kansen. Wat is de visie van de minister op gelijke kansen? Het is niet de bedoeling om (als dat al mogelijk zou zijn) iedereen precies dezelfde uitgangspositie te bezorgen of om voor iedereen precies hetzelfde eindresultaat te realiseren. De minister onderstreept dat het wel de bedoeling is dat iedereen kansen krijgt om zijn vaardigheden te ontwikkelen.

De beleidsnota bevat anekdotes, verhalen en vergelijkingen. Zo wordt het leven in het algemeen vergeleken met het leven van een wielrenner. Het leven is geen eendagskoers, maar een rittenkoers met hellingen, afdalingen en vals plat. Soms staat de wind van voren. Soms van achteren. De ene deelnemer heeft vaker een leuke band dan de andere. Het gelijkekansenbeleid wil niet dat iedereen gelijktijdig de aankomstlijn bereikt, wel dat iedereen de eindstreep haalt. Bovendien moet iedereen over de gepaste fiets beschikken.

Het gelijkekansenbeleid moet aandacht besteden aan de verschillen tussen de sociale groepen en aan de individuele ontplooiing en ontwikkeling binnen die groepen. Niemand wordt uitgesloten. Iedereen voelt zich verantwoordelijk voor de onderlinge samenhang. Vier begrippen staan centraal binnen deze visie: emancipatie, diversiteit, niet-discriminatie en solidariteit.

Emancipatie of empowerment is de individuele benadering bij uitstek, en bevrijdt van onrechtvaardige en historisch gegroeide beperkingen. De nadruk ligt op de individuele ontplooiing en op de erkenning van de persoonlijke autonomie. Het

gelijkekansenbeleid beoogt dat iedereen de vaardigheden aanleert nodig om op basis van individuele voorkeuren en behoeften tot bewuste ontplooiing te komen.

Diversiteit is de onderlinge verscheidenheid tussen groepen van mensen. Voorbeelden daarvan zijn mannen en vrouwen, hetero's en holebi's, allochtonen en autochtonen, mensen met en mensen zonder functioneringsbeperkingen, arm en rijk, enzovoort. Het gelijkekansenbeleid moet oog hebben voor verscheidenheid op groepsniveau. Verscheidenheid op groepsniveau is geen excuus om het individu binnen de groep te onderdrukken. Diversiteit en emancipatie zijn complementaire begrippen.

Niet-discriminatie betekent dat personen of groepen niet uitgesloten worden vanwege specifieke kenmerken of eigenschappen. Discriminatie is bij wet verboden. Niet elk verschil in behandeling is discriminatie. Enkel een niet te rechtvaardigen verschil in behandeling is verboden. Het gelijkekansenbeleid bestrijdt uiteraard discriminatie. Solidariteit is zich bewust zijn van samenhang en bereid zijn de gevolgen daarvan te dragen. Iedereen dient bereid te zijn solidair te zijn met de anderen.

2. *Ongelijkheid in beeld gebracht*

Vervolgens somt de minister de verschillende aandachtsgroepen op. Algemeen gezien is het gelijkekansenbeleid gericht op iedereen die niet beantwoordt aan de norm. De leefwereld is vaak onbewust afgestemd op de gemiddelde Vlaming. Die norm is zo vanzelfsprekend dat het een onzichtbare norm is geworden. Een vader die zijn kind wil verversen, kan daarvoor alleen in het vrouwentoilet terecht. Een zwarte vrouw ziet 's morgens een zwarte vrouw in de spiegel. Een blanke vrouw een vrouw. Een blanke man een mens. Hoe beter men voldoet aan de norm, hoe minder men stilstaat bij ras, geslacht of leeftijd.

Naast de doelgroepen, worden drie momenten uit het leven geselecteerd. De socialisatiefase houdt verband met opvoeding en onderwijs. Ongelijkheid in het onderwijs blijft een belangrijk aandachtspunt. De loopbaanontwikkeling slaat op de intrede in en de uittrede uit de arbeidsmarkt. Ten slotte zijn leefomgeving en deelname aan het soci-

ale leven van groot belang. De leefwereld en beleidsparticipatie worden als aandachtspunt naar voren geschoven.

3. *Uitdagingen*

Vervolgens licht de minister de aandachtspunten per doelgroep toe. Betreffende gender, wil de minister alle beperkende opvattingen over vrouwelijkheid of mannelijkheid doorbreken. Bijzondere aandacht zal daarbij uitgaan naar de politieke participatie van de vrouwen. Andere aandachtspunten zijn: identiteit, beeldvorming en arbeidsparticipatie van allochtone en laaggeschoolde vrouwen, naast identiteit en beeldvorming van mannenemancipatie.

Voorts wil de minister de beperkende opvattingen over hetero's en holebi's doorbreken. De 'heteronormativiteit' moet doorbroken worden. Bijzondere aandacht zal gaan naar identiteit en beeldvorming over holebi's thuis, op school en op het werk. Minderheden binnen deze minderheid zullen onder de aandacht gebracht worden: oudere en allochtone holebi's.

Op het vlak van leeftijd zal de beperkende opvatting over ouderen worden doorbroken. Bijzondere aandacht zal gaan naar de beeldvorming en het jeugdheidsideaal. De volgende groepen krijgen bijzondere aandacht: oudere vrouwen, oudere holebi's en oudere allochtonen.

Ten slotte is er de groep van mensen met functioneringsbeperkingen. Dat zijn mensen met een fysieke of een mentale handicap. Daarnaast nog de ouder wordende bevolking. In het kader van bereikbaarheid en mobiliteit, zal eveneens aandacht geschonken worden aan personen met een kinderwagen. Dat laatste punt betreft de fysieke en de niet-fysieke toegankelijkheid van de gebouwde omgeving. De niet-fysieke toegankelijkheid slaat op de signalisatie in en rond gebouwen.

4. *Instrumenten*

Van welke instrumenten kan het gelijkekansenbeleid gebruik maken? De instrumenten kunnen in twee grote groepen onderverdeeld worden: het coördinatiebeleid en de functionele bevoegdheid van de minister.

Coördinatiebeleid

Het coördinatiebeleid kent vier belangrijke invalshoeken of methodieken: de open coördinatie, het gericht ingang verlenen van specifieke gelijkekanseninitiatieven in de betrokken beleidsdomeinen, de creatie van een breed maatschappelijk draagvlak voor gelijke kansen, en de overheid het goede voorbeeld laten geven.

De opencoördinatiemethode is relatief nieuw. Uit de evaluatie van het coördinerende gelijkekansenbeleid bleek hoe moeilijk het voor de minister is om de overige regeringsleden taken op te leggen. Een beleid dat er alleen maar op gericht is subsidies te verstrekken, is geen gelijkekansenbeleid. De echte uitdagingen bevinden zich op het vlak van onderwijs, arbeid of huisvesting. De minister wil dat de juiste accenten worden gelegd binnen die beleidsdomeinen door middel van open coördinatie. Deze Europese methode zal op Vlaams niveau worden toegepast. Belangrijk is dat in samenspraak met de andere ministers een aantal meetbare en realiseerbare doelstellingen naar voren worden geschoven.

Nauw verbonden met dat alles is de ‘gender-mainstreaming’. Op dit ogenblik worden een aantal methodieken en expertises ontwikkeld binnen het gelijkekansenbeleid of binnen een ander betrokken beleid. Deze expertise moet ingang krijgen in de andere beleidsdomeinen. Als voorbeelden daarvan noemt de minister: het Introproject met betrekking tot de toegankelijkheid van culturele evenementen en het innoverende project ‘Ontwerpen voor iedereen’ (Universal Design).

Het maatschappelijk draagvlak voor gelijke kansen creëren is een hele uitdaging. Er zal aan gewerkt worden samen met de andere regeringsleden. De overheid dient tenslotte het goede voorbeeld te geven. De overheid heeft vaak de neiging anderen te vertellen hoe het moet, maar vergeet de doelgroepen in haar eigen personeelsbeleid.

Functioneel beleid

Het functionele beleid is de eigenlijke ontwikkeling van het gelijkekansenbeleid. Dat betekent concreet dat expertise wordt verzameld en een methodiek ontwikkeld. Daarnaast dient het middenveld te worden gecoördineerd en gemobili-

seerd. De samenwerking met de verschillende beleidsniveaus moet worden uitgebouwd.

Beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek is een cruciaal element in de verdere uitbouw van het gelijkekansenbeleid. Het moet de nodige kwantitatieve en kwalitatieve gegevens opleveren om een precies uitzicht te krijgen op de aard, de omvang en de oorzaken van achterstellers- en uitsluitingsmechanismen. Tijdens de vorige regeerperiodes werd het onderzoek op dat gebied terecht ruim gestimuleerd. Ook in de huidige regeerperiode blijven de ontwikkeling en de verspreiding van nieuwe en bestaande expertise en methodieken een prioriteit.

De minister wil daarbij een nieuwe klemtoon aanbrengen in de opdracht van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. Ze legt daarbij de nadruk op kortlopend beleidsvoorbereidend onderzoek en het ontwikkelen van databanken: een databank met vrouwelijke experts, allochtone experts en experts met een handicap en een databank met experts op het vlak van gender, holebi's en toegankelijkheid. Ze wil ook de bestaande databank ‘Toegankelijk Vlaanderen’ consolideren.

Het middenveld is voor de minister een belangrijke partner om het beleid uit te dragen, te ondersteunen en te coördineren. Een aantal organisaties worden daarom structureel gesubsidieerd. Jaarlijks worden met deze organisaties resultaatsverbintenissen afgesloten. De minister zal met deze organisaties, in onderling overleg, bekijken welke rol zij kunnen opnemen bij de realisatie van gelijke kansen in de praktijk. De beleidsnota is daar de leidraad voor. Als de minister het bijvoorbeeld erg belangrijk vindt dat de emancipatie van de klassieke vrouwenbeweging ook ingang vindt in de allochtone beweging, zal ze vragen dat de vrouwenbeweging resultaatsverbintenissen kan voorleggen wat betreft die doelstelling.

Uiteraard vindt de minister politieke en maatschappelijke participatie belangrijk. De jongste weken is er vooral een debat gevoerd over de politieke participatie van vrouwen op het gemeentelijk en het provinciaal niveau. De minister kijkt uit naar het debat over haar voorstellen hieromtrent in het parlement. Maar de minister wil veel verder gaan dan de politieke participatie van vrouwen bij de verkiezingen van 2006. De participatie van vrouwen op cruciale functies binnen de

administratie en de kabinetten moet hoger. Maar ook de politieke participatie van ouderen is voor de minister zeer belangrijk. Ze opteert daarbij evenwel niet voor quota.

5. Begroting 2005

Voor de begroting 2005, basisallocatie 12.01, uitgaven met betrekking tot emancipatie in het gelijkekansenbeleid, wordt een besparing gerealiseerd van 15.000 euro. Concreet betekent het dat er zuiniger zal worden omgesprongen met de uitgave van publicaties en brochures, het organiseren van studiedagen en dergelijke meer. Met basisallocatie 12.02, uitgaven met betrekking tot onderzoek, gebeurt er wat er met al dergelijke uitgavenposten is gebeurd, namelijk de halvering die in 2003 is beslist, is doorgevoerd in 2004 en 2005. Dat betekent dat het bedrag in 2004 en 2005 hetzelfde is, met name 124.000 euro.

De wijziging op basisallocatie 12.03, allerhande uitgaven met betrekking tot communicatie, betreft een stijging van het budget van 39.000 in 2004 naar 95.000 in 2005, dat is een stijging met 56.000 euro. Spijtig genoeg is dat slechts een rechtmatig terugkrijgen van de budgetten Communicatie Gelijke Kansen, die tijdens de vorige regeerperiode waren overgeheveld naar Welzijn. Aangezien er nu een andere bevoegdheidsverdeling is, is dat budget teruggekomen naar de rechtmatige eigenaar. Alle andere uitgaven van de begroting 2005 zijn ongewijzigd gebleven, aldus de minister.

II. Algemene bespreking

Algemene opmerkingen

Volgens mevrouw *Hilde Crevits* is de, overigens degelijke, beleidsnota veeleer theoretisch en abstract. Dat kan haar niet helemaal tevreden stellen. De waarden die naar voren worden geschoven om de visie op gelijke kansen uit te tekenen, vindt mevrouw Crevits goed. Door te spreken over emancipatie, non-discriminatie, diversiteit en solidariteit laat de minister op genuanceerde wijze de verschillende invalshoeken aan bod komen. Belangrijk is dat de verantwoorde-

lijkheid zowel bij de mensen als bij de overheid wordt gelegd.

Mevrouw Crevits noemt de beleidsnota geen grijze muis, mede doordat het spectrum van het gelijkekansenbeleid ruim wordt gesteld, maar wellicht te ruim. In die zin dreigt wel het gevaar dat het beleid een reus op lemen voeten wordt. Dat moet vermeden worden. Het is goed om prioriteiten te hebben. De vraag is wat de mensen binnen vijf jaar gaan voelen van het beleid. De minister is ambitieus in het terrein dat ze wil bestrijken, maar in het algemeen iets te voorzichtig in de engagementen en de doelstellingen van de coördinatieopdracht. Daarvoor is de minister natuurlijk afhankelijk van de goodwill van andere beleidsverantwoordelijken. De minister zal met sterke instrumenten uit de hoek moeten komen.

Mevrouw *Michèle Hostekint* is ervan overtuigd dat de nota een degelijk en vooral erg volledig werkstuk is geworden: structureel goed gefundeerd, met een termijnvisie en een duidelijk aangegeven methodiek in het beleid voor de komende jaren. Niettemin heeft de spreker zich zeker door de eerste hoofdstukken, die net iets te academisch zijn, heen moeten worstelen. Maar het kan ook geen kwaad dat begrippen worden gedefinieerd en benoemd, zeker niet in zo'n complexe materie.

Het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen is tien jaar oud. In die periode – ongetwijfeld een pioniersperiode – is er zonder meer een hele weg afgelegd. Het schetsen van het in die periode opgebouwde instrumentarium is verrijkend. Maar iedereen weet, de minister in de eerste plaats, dat de af te leggen weg nog heel lang is. De richting die de beleidsbrief daarvoor aangeeft, is duidelijk. Toch is het niet duidelijk hoe de integrale visie inzake gelijke kansen concreet vorm zal krijgen. Er is geen pasklaar antwoord. Spreker is ervan overtuigd dat de invulling in de loop van de regeerperiode wel zal volgen. Het gelijkekansenbeleid zal er over vijf jaar allicht anders en hopelijk ook fraaier uitzien, meent mevrouw Hostekint.

Mevrouw *Dominique Guns* noemt de beleidsnota een uitgebreide nota met een ruime visie. Ze vreest echter dat het gelijkekansen terrein zo ruim afgebakend is dat enkel vrouwen in specifieke groepen aan bod kunnen komen. Vrouwen, voor-

al in lagere sociale klassen, worden echter nog altijd achtergesteld.

De heer *Jan Penris* zegt dat de sprekers van de meerderheid een aantal opmerkingen hebben gemaakt waarmee hij het roerend eens is. Hij meende bijvoorbeeld dat de beleidsnota een beetje te academisch is. Hij heeft nu kunnen vaststellen dat die indruk de partijgrenzen overstijgt. Hij geeft wel toe dat de minister in haar mondelinge toelichting meer duidelijkheid probeerde te verschaffen.

Mevrouw *Veerle Heeren* vindt de beleidsnota ambitieus. Het zal er nu op aankomen de opties in de komende jaren concreet te maken in de beleidsbrieven.

De *minister* zegt de opmerking over het academische gehalte van de nota te ervaren als een compliment. Haar allereerste werkervaring bestond uit wetenschappelijk onderzoek en de medewerkster die haar bijstaat tijdens de bespreking is ook heel wetenschappelijk aangelegd. Het academische gehalte van de beleidsnota was een bewuste keuze. Ze begrijpt dat die daardoor relatief hoogdrempelig is, maar ze maakt zich geen illusie dat een dergelijke beleidsnota door veel mensen zal worden gelezen (alleen door de commissieleden en het middenveld). Ze is van mening dat de vervaldatum van de beleidsnota over dit en een paar jaar ligt, maar waarschijnlijk geen volledige vijf jaar meegaat. Het is een relatief theoretisch conceptueel kader, waaraan de kersverse minister van Gelijke Kansen behoefte had. Ze heeft een theoretisch kader willen schetsen dat een houvast biedt met betrekking tot diversiteit, emancipatie en non-discriminatie en de verhouding van deze begrippen tot elkaar. Dat zal de komende jaren een hulp zijn.

Uiteraard moet dat diepgaand worden geconcretiseerd in beleidsbrieven, in een werkprogramma voor volgend jaar en in alles wat er zal worden gedaan in de komende maanden en jaren. Ze wijst erop dat een aantal zaken nog niet klaar zijn en dat men die nog verder aan het analyseren is. Ook moeten er nog heel wat gesprekken met het middenveld worden gevoerd. De eerste gesprekken zijn gebeurd in voorbereiding van deze beleidsnota, maar er moeten er nog heel wat worden gevoerd. De minister gaat ruim de tijd nemen om over een aantal onderwerpen verder een licht

op te steken. Wat betreft de behoefte aan een overzicht, een organigram, een relevante regelgeving en dergelijke meer stelt ze dat men daar volop mee bezig is en dat dit iets is voor de komende maanden.

Achterstellingsfactoren

Mevrouw *Hilde Crevits* zou graag hebben dat de minister een inventaris maakt van de relevante specifieke regelgeving en daarbij ook de heikele, te remediëren punten aangeeft. Ze denkt bijvoorbeeld aan de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en aan de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

Onder het hoofdstuk 'socialisatie' stelt de minister dat allochtone jongeren minder kansen hebben in het onderwijs. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat ook bij de autochtone bevolking een groep uit de boot valt, namelijk de kansarmen. Ook bij de Vlaamse jongeren doen meisjes het beter in het onderwijs dan jongens. CD&V pleit daarom op het gebied van onderwijs voor een totaalbenadering van de kwetsbare groepen jongeren. Dit hoeft niet in tegenspraak te zijn met specifieke initiatieven op het gebied van opvoedingsondersteuning voor bijvoorbeeld de mannelijke allochtone bevolking. Recent heeft de minister een akkoord afgesloten met haar collega van Inburgering, Marino Keulen, over informatie-uitwisseling tussen de beide kabinetten. Mevrouw Crevits vraagt de minister ook van gedachten te wisselen met minister Vervotte rond bijvoorbeeld de noden van alleenstaande vrouwen en/of moeders. Zij behoren immers ook tot de risicogroepen wat betreft (kans)armoede.

Mevrouw Crevits heeft een opmerking bij de thematische reikwijdte van de nota. Uiteraard zijn er vele ongelijkheden in de samenleving en aantastingen van de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen. Al deze problemen verdienen een beleidsmatig antwoord. Bij het lezen van de nota rees bij mevrouw Crevits de vraag of het spectrum niet te ruim is genomen om werkbaar te zijn. Het verheugt haar dat de minister in de mondelinge toelichting wel prioriteiten, namelijk onderwijs, huisvesting en arbeid, naar voren heeft geschoven. Het is nuttig om prioriteiten te heb-

ben, want als er teveel thema's gelijktijdig behandeld worden, verwatert het gelijkheidsbeleid. De aandachtsgroep mannen en vrouwen of gender kan niet zomaar naast andere aandachtsgroepen worden geplaatst. De gender-invalshoek zou steeds boven alle andere invalshoeken moeten worden geplaatst: men is steeds man of vrouw, en in die hoedanigheid kan men ook homoseksueel, oud, gehandicapt of allochtoon zijn. Het is volgens mevrouw Crevits verkeerd om alles in één adem te noemen.

Mevrouw *Michèle Hostekint* ziet als rode draad in de beleidsnota dat het gelijkheidsbeleid wordt beschouwd als een zaak van iedereen, van alle Vlamingen, maar ook daarbuiten. Zij juicht het alleen maar toe dat de minister een zo ruim mogelijk maatschappelijk debat hierover wil starten.

Mevrouw *Dominique Guns* heeft in de beleidsnota gelezen dat de minister, wanneer ze het heeft over moslimvrouwen, de islam wil interpreteren naar zijn vrouwvriendelijkheid. Mevrouw Guns vindt de doelstelling goed, maar ze vreest dat andersdenkenden voor de moslimvrouwen geen ongelovigen zijn, maar goddelozen. Ze vreest dat de Belgische interpretatie van de moslimregels niet zal worden gevolgd. Zij meent dat men veeleer die moslimvrouwen moet ondersteunen die hun participatie en hun emancipatie willen verruimen. De emancipatie zal volgens haar van binnenuit moeten komen. Ook bij de Belgische vrouwen is de emancipatie niet te danken aan de steun van de man, maar aan de vrouwen zelf die zijn opgekomen voor hun rechten.

De heer *Jan Penris* is het eens met mevrouw Guns waar ze het heeft over het specifieke probleem van de moslimvrouwen inzake vrouwenemancipatie. Hij stelt dat er bij de bespreking van het decreet aangaande de erediensdiensten hierover al een interessant debat werd gevoerd in de commissie.

Mevrouw *Veerle Heeren* hoorde niets over 'gender' als prioritair thema, in tegenstelling tot onderwijs, sociaal wonen en arbeidsmarkt. Haar fractie wil evenwel de focus niet afwenden van gender. In de eerste plaats is men immers man of vrouw. In die hoedanigheid kan men jong of oud zijn, homoseksueel, gehandicapt of allochtoon. Mevrouw Heeren vindt het dan ook verkeerd om vrouwen, holebi's, personen met een handicap,

allochtonen en ouderen in één adem te noemen en in één aanpak te vatten. Een inclusief beleid mag geen excuus zijn om gender geen centrale plaats te geven.

Mevrouw Heeren denkt dat gender als prioriteit mee naar voren moet geschoven worden, in het bijzonder op het vlak van arbeid en werkgelegenheid. Zij heeft begrepen dat de minister in ieder geval ook van plan is om dat te doen. Vrij recent studiewerk toont andermaal dat vrouwelijke bedienden 4,7 procent minder verdienen dan hun mannelijke collega's. Voor mevrouw Heeren is dat onvoorstelbaar. Zij blijft versteld staan telkens als iemand haar dat vertelt. In de financiële wereld schijnt dat nog zeer courant te zijn en de vrouwen staan daar machteloos tegenover. Gelukkig zijn er organisaties zoals vakbonden die dat mee op de agenda kunnen zetten, maar het blijft nog altijd moeilijk. De studie stelt bovendien vast dat de kloof toeneemt met de leeftijd. Gelijk loon voor gelijk werk is nog steeds niet gerealiseerd.

Vrouwen maken 34 procent uit van de 206.000 zelfstandigen zonder personeel in Vlaanderen en 24 procent van de 112.000 zelfstandigen met personeel. Vrouwelijke ondernemers zijn dus actief in een beperktere waaier dan hun mannelijke collega's. Ze vormen vandaag ook jammer genoeg een minderheid als het gaat om VIZO-opleidingen. Mevrouw Heeren is er weliswaar van overtuigd dat niet alleen de minister van Gelijke Kansen daarvoor stimulansen moet inbouwen, maar dat ook organisaties als VIZO daar een bewustmakingstaak hebben.

Om al deze redenen staat de mevrouw Heeren een totaalbenadering van de groep van mannen en vrouwen voor, waar men zowel de problemen van autochtonen als die van allochtonen aanpakt. Zonder daarom positief te moeten discrimineren, kan de minister wel aanmoedigen geven aan bedrijven om het glazen plafond voor vrouwen binnen het bedrijfsleven te doorbreken. Mevrouw Heeren denkt daarbij in het bijzonder aan sectoren waar vrouwen zeer fel ondervertegenwoordigd zijn, zoals de informaticasector. Tijdens de vorige regeerperiode werd het Pact van Vilvoorde gesloten. Dat is nog altijd van kracht. Doelstelling 5 bepaalt dat in 2010 de achterstand van vrouwen inzake deelname aan het arbeidsproces in belangrijke mate moet weggewerkt worden.

Dat is een hele opdracht. In de regio van mevrouw Heeren wordt men net als in heel Vlaanderen geconfronteerd met een hoge werkloosheidsgraad. Maar in haar streek is specifiek de vrouwelijke werkloosheid zeer hoog. Mevrouw Heeren weet hoe moeilijk het is het aantal banen voor vrouwen op te drijven, maar men mag nooit versagen vooraleer de deelname aan het arbeidsproces door mannen en vrouwen gelijk is.

In de Campuskrant van 24 november zegt de minister dat zij blijft pleiten voor volledig gelijke rechten van mannen en vrouwen, maar dat haar eerste aandacht wel naar allochtone vrouwen gaat. Mevrouw Heeren hoopt evenwel dat de minister de prioriteit legt bij werk voor mannen en vrouwen en niet alleen bij allochtone vrouwen. Uiteindelijk waakt minister Keulen immers mee over hun emancipatieproces.

De *minister* is het niet eens met de opmerking over gender ten opzichte van de andere doelgroepen. Het stoort haar dat men zegt dat men ofwel vrouw of man is, dat men ofwel homoseksueel ofwel heteroseksueel is, of dat men een bruine, blanke of zwarte huidskleur heeft. Dat zijn slechts belangrijke aspecten die bepalen wie iemand is. Het is vaak een cumulatie van die factoren, die maakt dat men minder kansen heeft in de samenleving. Dat is ook de uitdaging van het gelijkekansenbeleid.

De minister van Gelijke Kansen is er niet voor de vrouwelijke parlementsleden of voor de vrouwelijke ministers. In eerste instantie is ze er niet voor hoogopgeleide vrouwen, want die vinden vandaag de dag hun weg wel, ook al is er her en der nog wel wat werk aan de winkel. Het gelijkekansenbeleid is er vooral voor laagopgeleide vrouwen, alleenstaande moeders of vaders, allochtone vrouwen.

De opmerkingen van de minister moeten in dat opzicht worden gesitueerd. De brede opdracht van het gelijkekansenbeleid omvat de genderproblematiek én de holebi's én de allochtonen én de ouderen, maar situeert zich vooral op achterstelling, op de minderheid binnen minderheid of de minderheid binnen meerderheid die het moeilijk hebben in onze samenleving. De prioriteit ligt in het combineren van een aantal achterstellingsfactoren. Voor de minister is het even belangrijk te

werken aan allochtone vrouwen als te werken aan vrouwen met een laag inkomen. Ze maakt daarin geen onderscheid. Gender staat niet boven de rest van de doelgroepen, aldus de minister.

Opencoördinatiemethode

Mevrouw *Hilde Crevits* kijkt met belangstelling naar de opencoördinatiemethode die de minister zegt toe te passen. Vanuit haar Europese ervaring is de minister ongetwijfeld vertrouwd met de merites van de opencoördinatiemethode. Die methode, die vooral positieve voorbeelden belicht, is heel nuttig. Maar mevrouw Crevits vreest evenwel dat die methode niet krachtadig genoeg is om resultaten te boeken. Hoe zal de minister het proces opvolgen waarbij benchmarks en indicatoren worden bepaald? Bestaat er een mogelijkheid om die indicatoren te laten ontwikkelen door de administratie Planning en Statistiek? Zou het niet goed zijn om een uitdrukkelijke engagementsverklaring te vragen van de diverse secretarissen-generaal?

Als minister van Gelijke Kansen is minister Van Brempt niet alleen functioneel bevoegd voor de genderthema's, de doelgroep holebi's en de toegankelijkheid, maar is zij ook coördinerend minister. Mevrouw Crevits vraagt zich af of de minister een gendertoets heeft laten verrichten op de diverse beleidsnota's van haar collega's in de Vlaamse Regering.

Voor mevrouw *Michèle Hostekint* is het een uitstekende en logische zaak dat de gehele Vlaamse Regering geresponsabiliseerd wordt wat gelijke kansen betreft. Een goed gelijkekansenbeleid moet namelijk een inclusief beleid en een integraal beleid zijn. Zij zegt eventjes opgeschrokken te zijn bij de toelichting over de zogenaamde opencoördinatiemethode. Het lijkt de wereld op zijn kop als de coördinerende en verantwoordelijke minister vraagt dat de andere Vlaamse ministers het initiatief zouden nemen. Maar de uitleg van de minister heeft mevrouw Hostekint overtuigd.

Ook mevrouw *Dominique Guns* zegt het eens te zijn met de opencoördinatiemethode van de minister.

Wat betreft de opmerkingen over de opencoördinatiemethode antwoordt de *minister* dat ze heel

ambitieuw wil zijn, maar ze moet ook weten waar de grenzen liggen en wat ze kan vragen van de andere ministers. Ze stelt vast dat het de eerste keer is dat er een ambitie is om in de vorm van een akkoord met een aantal beleidsdomeinen om te gaan. Ze gaat niet met elke minister akkoorden sluiten, maar ze gaat wel een aantal afspraken maken. Het zal de allereerste keer zijn dat dit gebeurt. Ze weet niet of ze daarin zal slagen, want dat hangt af van de bereidheid van de collega's. Ze kan verzekeren dat er maar weinig ministers veel extra tijd willen besteden aan een gelijkekansenbeleid, soms om goede redenen. Zo kan minister Vandenbroucke terecht reageren dat hij uiteraard bezig is met gelijke kansen op de arbeidsmarkt of kan minister Vervotte zeggen dat gelijke kansen in Welzijn een van haar topprioriteiten is. Toch zal moeten worden gevraagd om een afspraken te maken. Als een van de prioritaire doelgroepen in de zorg de oudere holebi's zijn, is de vraag hoe het zit met de aanvaardbaarheid van holebi's in de rusthuizen.

De ministers van Welzijn en Gelijke Kansen kunnen op dat vlak afspraken maken over waar ze binnen enkele jaren willen staan. Ook kan bekeken worden of ze niet kunnen samenwerken rond communicatie en bewustmaking. Die vragen zullen worden besproken met de collega-ministers. Het afsluiten van beheersovereenkomsten vindt de minister te rigide. Als in eerste instantie de opencoördinatiemethode kan worden gebruikt, zet men een ongelooflijk grote stap vooruit in het coördinerende gelijkekansenbeleid.

De minister antwoordt negatief op de vraag of ze de gendertoets heeft toegepast op de beleidsnota's. Ze is ook niet van plan om dat te doen. De afspraak binnen de regering is dat iedereen zijn of haar beleidsnota maakt en die wordt alleen maar getoetst aan het regeerakkoord. Verder is ze geen voorstander van een effectenrapport. Ze houdt er niet van om voortdurend het vingertje omhoog te steken.

Structuren

Ook over de structuren heeft mevrouw *Hilde Crevits* een reeks vragen. Ze had gehoopt in de beleidsnota een overzichtelijk organogram van overheidsdiensten en organisaties te vinden. Zij had ook verwacht dat de minister de betrokkenheid van het middenveld wat sterker in de verf

zou gezet hebben. Ze vraagt de minister om de vrouwenorganisaties nauw te betrekken bij haar eventuele initiatieven rond 10 jaar Peking. Mevrouw Crevits begrijpt de vraag van de minister om resultaatsverbintenissen met het middenveld af te sluiten, maar ze vraagt haar om ook te overwegen om met beheersovereenkomsten te werken. Die zijn nog meer resultaatgericht.

Het regeerakkoord wil vertrouwen geven en verantwoordelijkheid nemen. In het Gelijkekansenbeleid betekent dat vertrouwen geven aan het middenveld en tevens de nodige stimuli aanreiken. Mevrouw Crevits meent dan ook dat het principe van de subsidiariteit in acht moet genomen worden in het beleidsdomein Gelijke Kansen. In dat verband wijst ze naar het charter van de drie grote vakbonden van 23 september 2004 waarin zij beloofden hun genderbeleid een nieuwe impuls te geven. Positieve krachten van onderuit laten ontwikkelen, is belangrijker dan een dirigistische benadering. Mevrouw Crevits begrijpt dat de minister, in het licht van de huidige budgettaire restricties, geen moeilijk in te lossen verwachtingen wil creëren. Niettemin had ze graag geweten wat de minister denkt over een financiering van de klassieke vrouwenorganisaties.

Op Vlaams niveau is er de Cel Gelijke Kansen waarvan mevrouw Crevits graag wil weten of de minister de voorontwerpen van decreet aan deze cel onderwerpt of van plan is dat te doen. Voorts heeft mevrouw Crevits vernomen dat het genderthema uit de focus van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen is verdwenen. Kan de minister dat bevestigen en is ze het idee genegen om alsnog een gendercommissie in de schoot van de SERV op te richten? Er bestaat ook zoiets als Pluspunt, een gegevens- en adviesbank voor vrouwen met bestuurstalent. Mevrouw Crevits wil graag wat meer uitleg over de werking van deze databank. De minister stelt dat de Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen na de eerste werkingsjaren niet verder is kunnen uitgroeien tot een dynamisch netwerk met een invloed op de diverse beleidsdomeinen. Ze wil onderzoeken welke rol de commissie nu kan spelen. Mevrouw Crevits is ter zake wat sceptisch.

De minister stelt ook dat er een kader zal worden uitgetekend waarbinnen de complementariteit van federale en Vlaamse initiatieven wordt benadrukt en er met meer verenigde krachten aan gelijke kansen kan worden gewerkt. Welk instru-

mentarium zal daarvoor worden gebruikt? Denkt de minister aan een protocolakkoord met de federale overheid? Op federaal niveau is er onder meer het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Dat moet zich beperken tot de federale bevoegdheden. Waar samenwerking noodzakelijk is, zal de minister zelf de geëigende stappen moeten zetten, aldus mevrouw Crevits.

Zeker nu het gelijkekansenbeleid nog niet volwassen genoemd mag worden, moet, volgens mevrouw Crevits, gewaakt worden over de werking van de diverse structuren in de schoot van de overheid. Bij een algemene schaarste aan middelen zal de noodzaak van een goede samenwerking nog meer blijken. Onder meer de Dienst Emancipatiezaken van de Vlaamse administratie blijkt een prachtige website te hebben. Mevrouw Crevits hoopt in de toekomst nog met die dienst van gedachten te kunnen wisselen. Volgens mevrouw Crevits heeft de minister de kans laten liggen om een link te leggen naar het decreet Beter Bestuurlijk Beleid. Ze zou gebruik kunnen maken van het instrument van de beheersovereenkomst om gelijkekansendoelstellingen te realiseren. In haar beleidsnota verwijst de minister naar convenants die afgesloten zijn met het lagere niveau, onder andere met de provincies, om het toegankelijkheidsthema beter te realiseren. Overweegt de minister een dergelijk instrument ook te gebruiken voor de andere aspecten van Gelijke Kansen?

Mevrouw Crevits herinnert eraan dat het decreet van 13 mei 1997 de Vlaamse Regering oplegt aan het parlement jaarlijks verslag uit te brengen over de uitvoering van de doelstellingen van het actieplatform van de Vierde Wereldvrouwenconferentie. De minister blijft vaag over deze rapportage. Volgens mevrouw Crevits is een rapportage van jaar tot jaar niet echt het meest geschikte middel toe om evoluties op lange termijn in te schatten. Graag wil mevrouw Crevits tevens de rapporten als officiële stukken gepubliceerd zien. Het verdient volgens haar aanbeveling om ook de aspecten die betrekking hebben op de interne genderverhoudingen binnen de administratie mee op te nemen in de rapportage.

Volgend jaar wordt de 10e verjaardag van de Vierde Vrouwenconferentie die plaats had in Peking, gevierd. In dat kader moest België een verslag maken over het beleid en over de vooruit-

gang die het voorbije decennium in België werd geboekt. Hoe evalueert de minister de inbreng van de Vlaamse Gemeenschap bij de opmaak van dit verslag, dat in april 2004 aan de bevoegde VN-dienst werd overhandigd? De federale collega van de minister stelde zeer recent in een antwoord op een vraag van senator de Bethune, dat hij overleg zou plegen met de gemeenschappen en gewesten over de nakende regionale conferentie te Genève. Is de minister hiervoor gecontacteerd? Voorts wil mevrouw Crevits weten in welke mate de Vlaamse Gemeenschap betrokken is bij de viering van 10 jaar Peking en of daarvoor middelen zijn opgenomen in de begroting.

Mevrouw *Michèle Hostekint* is verheugd dat het Steunpunt Gelijkekansenbeleid en andere organisaties van het middenveld, met hun schat aan expertise, in de toekomst verder een sleutelrol toebedeeld krijgen. Zij heeft wel vragen bij de Interdepartementale Commissie Gelijkekansen, die in 1995 werd opgericht maar de laatste jaren een zieltogend bestaan leidt. Is het de bedoeling dat de ICGK wordt gereactiveerd, wordt heropgericht onder een andere structuur en naam, dan wel definitief wordt begraven?

In de beleidsnota leest mevrouw Hostekint dat er sprake is van samenwerking met andere beleidsniveaus: het gemeentelijke, het provinciale, het federale, het Europese en zelf het internationale niveau. Zij wil daar een belangrijk niveau aan toevoegen: mevrouw Hostekint dringt met name aan op overleg met de Brusselse en Waalse regering. Interministerieel overleg vindt zij hier geen overbodige luxe. Gelijke kansen stoppen niet aan de grens van het Brusselse of Waalse Gewest.

Mevrouw *Dominique Guns* vraagt hoe de minister de nodige interdepartementale overlegstructuren wil starten om de coördinatie van het gelijkekansenbeleid op een efficiënte manier te organiseren. Zelf denkt zij daarbij aan de Interdepartementale Commissie voor Gelijke Kansen, die niet meer actief is. De minister wil meer effectieve instrumenten en overlegkanalen ontwikkelen. Mevrouw Guns vraagt zich af hoe de minister dat wil aanpakken.

De *minister* is het volmondig eens met de opmerking dat de cel Gelijke Kansen te klein is en dat de administratieve ondersteuning van het gelijke-

kansenbeleid vandaag te gering is. Zij heeft op dat vlak ambities, maar door de geldende wervingsstop kan ze niet voor 2005 een oplossing bieden. De Interdepartementale Commissie voor Gelijke Kansen functioneert momenteel onvoldoende. Ze heeft vernomen dat dat vooral te maken heeft met het feit dat in de administratie bij wijze van spreken gewerkt wordt met een aantal 'Chinese vrijwilligers'. Dat is niet de manier om het beleid binnen de administratie vorm te geven. De minister wil dat evalueren en eventueel bijsturen of een ander initiatief ontwikkelen, waar dat zinvol is.

De minister zal verder veel energie steken in de voorbereiding van de nieuwe VN-Vrouwenconferentie in New York. Het Vlaamse beleid zal daarop worden betrokken en er zal een uitgebreid rapport worden gemaakt. Het is te vroeg om een stand van zaken op te maken, omdat dit in voorbereiding is op het niveau van de administratie.

De minister vindt overleg met de Brusselse regering en met de regering van de Franse Gemeenschap over Gelijke Kansen belangrijk. Ze zal nagaan of Vlaanderen eventueel een initiatief moet nemen. Ze zal ook onderzoeken hoe het best kan worden samengewerkt met de federale minister van Gelijke Kansen. De VN-vrouwenconferentie zal samen voorbereid moeten worden.

Mevrouw *Hilde Crevits* wijst de minister erop dat ze niet meer personeel gevraagd heeft voor de cel Gelijke Kansen. Ze heeft er wel voor gepleit om, in deze tijden van schaarste, goed te inventariseren wat er voorhanden is en alle bestaande gegevens en databanken in elkaar te laten passen. Daardoor kunnen de middelen voortaan efficiënter worden besteed. Voor de samenwerking met het federale niveau denkt de minister allicht eerder aan een protocolakkoord dan aan een beheersovereenkomst. Is de minister door het federale niveau al gecontacteerd over de initiatieven rond Peking?

Mevrouw *Veerle Heeren* vindt het eigenaardig dat de minister niet betrokken is bij de regionale conferentie te Genève, die de vergadering van de Verenigde Naties van februari-maart voorbereidt. Zal er wel een gewaarborgde vertegenwoordiging vanuit Vlaanderen zijn? De *minister* antwoordt dat ze niet gecontacteerd is voor Genève. Voor New York zijn de eerste voorbereidende vergaderingen

tussen de verschillende beleidsniveaus op kabinetsniveau voor volgende week gepland.

Mevrouw *Veerle Heeren* had graag een duidelijk organogram gekregen van de verschillende diensten die zich bezig houden met Gelijke Kansen. Het is haar immers niet duidelijk welke diensten er bestaan en hoe die zich onderling verhouden. De *minister* verduidelijkt dat er enkel een cel Gelijke Kansen bestaat. Daarnaast zijn er een heel aantal organisaties die door het gelijkekansenbeleid gesubsidieerd worden, onder meer het Steunpunt en de vrouwenorganisaties.

Mevrouw *Veerle Heeren* wil aanvullend weten wat de minister precies bedoelt als zij vrouwenorganisaties wil bewustmaken met het oog op een hogere participatie van allochtone vrouwen en daar een resultaatverbintenis aan wil koppelen? De *minister* antwoordt dat de resultaatverbintenis met de vrouwenorganisaties niet te strak mag geïnterpreteerd worden. Een groot aantal organisaties wordt al enkele jaren gesubsidieerd. Die organisaties moeten de beleidsnota uitdragen. De subsidies zullen in dit opzicht geëvalueerd worden. Subsidies zijn nu eenmaal niet statisch.

Onderzoek

Mevrouw *Hilde Crevits* citeert een vergelijkend onderzoek naar de effecten van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen, Nederland en Groot-Brittannië dat op 23 november laatstleden werd voorgesteld door het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven. Een onderzoeker stelde vast dat het gendermainstreamingbeleid verre van vlekkeloos verloopt. Iedereen wordt verantwoordelijk gesteld, maar niemand voelt zich echt aangesproken. In de studie wordt voorgesteld om het opstellen van een emancipatie-effectenrapport (EER) wettelijk te verplichten. De minister blijkt daar weinig voor te voelen. De kindeffectrapportage kan inderdaad bezwaarlijk een succes worden genoemd. Heeft de minister nog meer argumenten om daar geen voorstander van te zijn?

De beleidsnota streeft volgens mevrouw Crevits terecht naar een wetenschappelijke onderbouw voor het gelijkekansenbeleid. Zij noemt dat positief. Er is mevrouw Crevits verteld dat de focus bij het Steunpunt Gelijkekansenbeleid vooral gericht is op beeldvorming. Als dat zo is, dan heeft

mevrouw Crevits een aantal vragen bij de toelichting in de begroting. Daarin staat immers dat het voor Gelijke Kansen in Vlaanderen niet mogelijk is om zijn operationele doelstellingen te formuleren in kwantitatieve grootheden, omdat men nog niet zou beschikken over duidelijke ijkpunten. Mevrouw Crevits gaat ermee akkoord dat gelijke kansen een relatief jong beleidsdomein is. Maar na vijf jaar wetenschappelijk onderzoek moeten er toch ijkpunten kunnen bepaald worden? Bovendien ziet mevrouw Crevits de wetenschappelijke expertise niet enkel bij de onderzoeksinstellingen die ressorteren onder het Steunpunt, maar bijvoorbeeld ook aan de universiteiten van Leuven en Gent. Het lijkt haar opportuun om Leuven en Gent mee op te nemen in het Steunpunt. Graag vernam mevrouw Crevits ook of de minister een overzicht heeft van de Europese middelen die voor het gelijkekansenonderzoek beschikbaar zijn.

Mevrouw *Michèle Hostekint* stelt vast dat er in de voorbije jaren heel wat onderzoek is verricht, in de eerste plaats door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid. De minister kondigt aan dat ze die onderzoeken wil bestendigen en vervolledigen. Aan welke onderzoeken wordt hier gedacht en welke andere partners dan het steunpunt komen hiervoor in aanmerking?

Mevrouw *Dominique Guns* leest in de beleidsnota dat het opstellen van ijkpunten en indicatoren belangrijk is voor het gelijkekansenbeleid. Maar dat verhaal heeft ze al vaker gehoord, bijvoorbeeld ook in de beleidsbrief voor 2002. Ze stelt dat men dringend werk moet maken van de uitgesplitste statistieken naar geslacht per beleidsdomein. Die statistieken zijn een noodzakelijk instrument voor een efficiënt gendermainstreamingsbeleid. Ze vraagt zich af of men al bezig is met het opstellen van indicatoren. Bij de uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek in de begroting staat dat men instrumenten en methodologieën zou ontwikkelen die kwantitatieve en kwalitatieve ijkpunten aanleveren. Dat stond reeds in de begroting voor 2003. Bij de toelichting bij de begroting voor 2004 werd dezelfde zin weer opgenomen. Mevrouw Guns wil daarom weten wat de stand van zaken is van dat wetenschappelijk onderzoek.

De heer *Jan Penris* herinnert aan de schriftelijke vraag die hij aan de minister heeft gesteld over het feit dat er geen duidelijke cijfers zijn over de min-

derheden. Hij veronderstelt dat de minister accurate informatie heeft over de deelgebieden arbeidsmarkt en onderwijs. De minister is van plan het nodige onderzoek te laten verrichten. De heer Penris verwijst naar minister Keulen die stelt dat dergelijk onderzoek niet mogelijk is omdat men in conflict zou komen met hogere wetten en met de bescherming van de privacy van sommige van die mensen. Hij stelt dat men geen gelijkekansenbeleid kan voeren zolang men niet weet over hoeveel mensen het gaat. In de beleidsnota wordt eenzelfde redenering gevolgd over de holebigemeenschap. De minister stelt dat de holebigemeenschap op dit ogenblik in Vlaanderen onderschat is en dat er dus verder onderzoek nodig is om na te gaan hoeveel holebi's er zijn. De heer Penris stelt dat eenzelfde operatie nodig is voor de allochtonen.

De *minister* wijst erop dat de budgetten voor het onderzoek zijn gehalveerd sinds 2004. Dat is een beslissing die door de vorige regering is genomen. Het was een besparingsmaatregel, met als argument dat het een verkiezingsjaar was en er minder budgetten voor onderzoek moesten worden vrijgemaakt. Die maatregel is nu gewoon voortgezet in het kader van besparingen voor 2005 en dat geldt voor alle beleidsterreinen. De onderzoeksbudgetten zullen worden geëvalueerd in het kader van de beleidsnota.

Een belangrijke doelstelling van het onderzoek ligt in het ontwikkelen van indicatoren en ijkpunten, die ook dienstig moeten zijn voor het ontwikkelen van de opencoördinatiemethode en voor het uitwerken van de akkoorden die met de verschillende collega-ministers zullen worden gemaakt. De reden waarom een bepaald onderzoek altijd terugkomt, is dat het onderzoek omtrent indicatoren en ijkpunten een permanent karakter heeft en jaarlijks wordt ondersteund om die indicatoren bij te schaven. Dat is een continu aandachtspunt.

De minister beantwoordt de vragen van de heer Penris over de beschikbaarheid van cijfers over minderheden en allochtonen. De centrale vraag is hoe een minderheid precies gedefinieerd wordt: vroegere nationaliteit, huidige nationaliteit of afkomst. De definitie is afhankelijk van de beleidsdoelstelling. Soms is voor het beleid de nationaliteit van belang, soms de afkomst. Het gelijkekansenbeleid probeert achterstellingsgegevens en minderheden te koppelen.

Werken aan vernieuwde databanken is een nieuwe beleidsprioriteit. De databanken zullen niet alleen vrouwen registreren, maar ook mannen, holebi's, autochtonen enzovoort. Er zal werk gemaakt worden van een toegankelijke databank, aldus de minister. Mevrouw *Veerle Heeren* zou willen dat er wat de databanken betreft, geen dubbel werk gebeurt. De vzw RoSa beschikt over een goede databank. Het is misschien mogelijk om daarop voort te bouwen of die mensen de databank te laten uitbouwen.

Mevrouw *Hilde Crevits* merkt op dat de minister enerzijds zegt dat er nog geen echte ijkpunten bestaan, maar anderzijds antwoordt dat er al sinds jaren budgetten voor wetenschappelijk onderzoek bestaan. Beschikt men nu al dan niet over ijkpunten? Of is de focus bij het Steunpunt Gelijkekansenbeleid in de voorbije jaren vooral gericht op beeldvorming? Gaat de minister nog campagnes zoals de 'boemboem'-campagne opzetten?

Mevrouw *Veerle Heeren* treedt die vraag bij: zal de minister in het kader van de sensibilisering rond knelpuntberoepen, nog campagnes opzetten?

De *minister* antwoordt dat er een onderscheid is tussen de budgetten voor wetenschappelijk onderzoek en die voor communicatie en sensibilisering. In de vorige regeerperiode ressorteerden Welzijn en Gelijke Kansen onder dezelfde minister. De 'boemboem'-campagne was vooral een Welzijns-campagne. De vraag of die wordt voortgezet, moet dus aan minister Vervotte worden gesteld. De budgetten werden voorheen wel 'gepooled' om een grotere campagne op poten te kunnen zetten, die Welzijn en Gelijke Kansen samen behartigden. Omdat de budgetten nu opgesplitst zijn, is dat voor Gelijke Kansen erg klein geworden: het gaat om 96.000 euro. De minister gaat dus geen grootscheepse campagnes meer voeren; ze gaat de middelen heel gericht inzetten. Het Steunpunt Gelijke Kansen is vooral met wetenschappelijk onderzoek bezig. Het werken rond de indicatoren en de ijkpunten is een prioriteit voor de komende jaren omdat daar nog te weinig gegevens over zijn.

Mevrouw *Hilde Crevits* dacht dat de minister had gezegd dat er al geld voorzien was voor het voeren van dat onderzoek, ook in de voorbije jaren.

Is het dan niet eigenaardig dat er nog geen ijkpunten ter beschikking zijn? Wil de minister andere universiteiten in dat Steunpunt betrekken? Mevrouw *Dominique Guns* sluit zich bij deze vraag aan. Als er de voorbije jaren al onderzoek is verricht, door wie is dat dan gebeurd en wat zijn daar dan de resultaten van? In de vorige regeerperiode meent ze daar niets van gehoord te hebben. De *minister* ontwaart in de commissie een grote nood om een overzicht te krijgen van het onderzoek dat al gebeurd is en van de resultaten daarvan. Dat alles zal aan de commissie worden overgemaakt. Het Steunpunt brengt een jaarboek uit, dat telkens ook aan de commissieleden zal worden bezorgd. Het Steunpunt bestaat nu vijf jaar, er zijn dus nog lacunes in de gegevens, waar de komende jaren aan gewerkt zal worden. De minister staat open voor samenwerking met de universiteiten. Dat zal besproken worden in het kader van de nieuwe beheersovereenkomst met het Steunpunt Gelijke Kansen.

Gendermainstreaming

Mevrouw *Hilde Crevits* is het eens met de minister dat één van de belangrijkste uitdagingen voor het gelijkekansenbeleid de emancipatie van mannen is. Dat is evident als men het gender-discours doortrekt. Dat discours richt zich immers niet alleen tot vrouwen, maar ook tot mannen. Mevrouw Crevits had graag een voorstel van aanpak op dat vlak gezien.

Ook mevrouw *Michèle Hostekint* acht het een positieve zaak dat ook aandacht wordt besteed aan de emancipatie van mannen. Gelijkekansenbeleid is de voorbije decennia nagenoeg exclusief gefocust op gelijke kansen van vrouwen. De samenstelling van de commissie bewijst dat er vooruitgang geboekt is. Mannen moeten ook de kans krijgen om arbeid met gezin te combineren, zonder altijd exclusief in de richting van arbeid te worden geduwd. Arbeid moet trouwens de komende jaren gezinsvriendelijker worden.

Mevrouw *Dominique Guns* is wat evenredige participatie betreft geen voorstander van pariteit, wel van de eenderdereg. Ze stelt dat dit meer overeenstemt met de realiteit, met de samenleving zoals ze is. Bij de verkiezingen is bij alle partijen gebleken dat het niet zo evident is lijsten op te stellen met vijftig procent vrouwen. Ze vindt dat

jammer voor vrouwen die er moeten bijstaan als excuus-truus. Ze meent dat de helft vrouwen veel meer een streefdoel moet zijn dan een verplichting.

De heer *Jan Penris* heeft de minister horen spreken over de overheid als voorbeeld van emancipatiebeleid. Ze heeft gezegd dat ze geen voorstander is van een opgelegd quotabeleid. Hij wil weten hoe de actuele situatie is bij de overheid. Hij meent dat de beleidsnota op dat punt vaag blijft en dat de toelichting onvoldoende verhelderend was. In de beleidsnota staat: deze opdracht krijgt vorm binnen het zogeheten eigen emancipatiebeleid. De heer Penris kan zich daar niet veel bij voorstellen. Hij wil weten of de minister een quotabeleid wil voeren voor tewerkstelling bij de overheid, en zo ja, welke doelgroepen ze wil bevoordelen en ten nadele van welke andere groepen dat zal zijn.

Mevrouw *Veerle Heeren* gaat in op de evenwichtige samenstelling van adviesorganen. Dat blijft een groot probleem. Recent mocht zij nog ervaren dat zij opgebeld werd met de vraag of zij geen vrouw met een wetenschappelijke achtergrond kende voor een raad van bestuur. Bestaan er dan binnen de administratie geen kanalen? Zij herinnert zich wel de publicatie 'Zeg niet: er is geen vrouw' en weet ook dat er een databank is binnen RoSa. Maar ook bij de uitvoering van het Beter Bestuurlijk Beleid zal de minister erover moeten waken dat mannen en vrouwen op gelijke wijze aan bod komen. In 2004 stelde gewezen Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Riet Van Cleuvenbergen bijvoorbeeld vast dat de Commissie voor Artistieke Producten en Projecten door en voor Jongeren uitsluitend uit mannen bestond.

Mevrouw Heeren wil tevens ingaan op de man-vrouwpariteit bij de gemeenteraadsverkiezingen. De lijsttrekker en de tweede op de lijst mogen niet van hetzelfde geslacht zijn. Mevrouw Heeren vindt dat een moedige en duidelijke stellingname van de minister. Is zij als minister van plan zelf een wetgevend initiatief te nemen? Op welke manier gaat zij de verschillende in Vlaanderen actieve vrouwenorganisaties bij dat beleid betrekken, om ervoor te zorgen dat het ook slaagt? Mevrouw Heeren verwerpt de kwalificatie excuus-vrouwen, want dat kan men net zo goed van mannen zeggen, maar dat doet men niet. Vrouwen moeten niet onderdoen voor mannen. De kiezer beslist natuurlijk, maar mevrouw Heeren heeft

opgemerkt dat de vrouwen die zich aandienen op het gemeentelijke niveau, ook vrij goede verkiesingsuitslagen halen. Doordat ze zo gering in aantal zijn, zijn ze ook bijna allemaal verkozen in hun gemeente of provincie. Denkt de minister bij de voorbereiding aan een campagne als 'Stem vrouw'?

De heer *Tom Dehaene* gaat akkoord met mevrouw Crevits dat gelijkekansenbeleid niet enkel op vrouwen is gericht. Gendermainstreaming gaat zowel mannen als vrouwen aan. De heer Dehaene wil de commissie attent maken op de ambiguïteit in het genderperspectief. Die ambiguïteit heeft te maken met de richting die Vlaanderen uitwil. Bij wijze van voorbeeld zegt hij dat het aantal vrouwelijke huisartsen toeneemt. Het beroep van huisarts staat bij het publiek nog altijd zeer hoog aangeschreven. Vanuit een genderperspectief mag dat uiteraard toegejuicht worden. Vrouwen oefenen dat beroep evenwel vooral uit in groepspraktijken, die de combinatie gezin-werk makkelijker maken. In een bepaalde literatuur wordt de toename van het aantal vrouwelijke huisartsen toegejuicht, precies omdat de vrouwelijke inbreng beter zou zijn dan voor de patiënt-artsrelatie. De heer Dehaene laat in het midden of dat effectief zo is. Vrouwelijke huisartsen zouden zich minder hiërarchisch opstellen tegenover hun patiënten. Dat betekent eigenlijk dat de instroom van vrouwen in het beroep mee wordt verdedigd vanuit de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Vrouwen zouden immers in het algemeen een sterkere zorgmoraal hebben. De heer Dehaene weet niet of dat juist is, maar wil er wel over discussiëren. Mannelijkheid en vrouwelijkheid vallen niet per definitie samen met manzijn of vrouwzijn.

Mannen en vrouwen zijn niet gelijk maar gelijkwaardig, aldus de heer Dehaene. Hoe gaat de minister daarmee om? Gaat zij concrete inspanningen doen en haar overtuigingskracht gebruiken om meer mannen naar de banen te krijgen die vandaag vooral door vrouwen worden ingevuld, en omgekeerd? Minister Vervotte kreeg extra middelen voor de subsidieerbare uren in de gezinszorg. Zal minister Van Brempt een initiatief nemen samen met collega Vandenbroucke om ook die banen aantrekkelijk te maken voor mannen?

De minister stelt vast dat de meningen verschillen over haar voorstel voor de lokale verkiezingen

van 2006. Ze vindt dat heel logisch. Ze distantiëert zich net zoals mevrouw Heeren van de opmerking als zou het gaan om excuustruzen. Bij het samenstellen van een lijst wordt niet alleen aandacht geschonken aan de verkiesbare plaatsen. Bij het opvullen van de lijsten gaat men steeds op zoek naar mensen van verschillende leeftijd, afkomst, enzovoort. Aangezien de helft van de bevolking vrouwelijk is, dient elke lijst voor de helft uit vrouwen te bestaan. Die regeling geldt al voor de Vlaamse en de nationale verkiezingen. De minister ziet geen enkele reden om de regel ook niet in te voeren voor de lokale verkiezingen. Ze vindt het belangrijk dat deze maatregel in samenspraak met de minister voor Binnenlandse Aangelegenheden wordt ingevoerd. De discussie daarover moet gevoerd worden samen met de discussie over het ontwerp van gemeentedecreet.

De minister verklaart zich in het algemeen geen groot voorstander van quota, met uitzondering van de quota voor de politieke participatie van vrouwen in de lokale verkiezingen. Quota zijn een noodzakelijk kwaad dat enkel als hefboom gebruikt kan worden. Vanwege de neveneffecten, is de minister niet gewonnen voor quota op de arbeidsmarkt of bij de overheid. De vragen over de toegang van mannen en vrouwen tot de arbeidsmarkt, beantwoordt de minister met een anekdote. Een vrouwelijk familielid zocht werk in de welzijnssector. Ze meende het slachtoffer van discriminatie te zijn omdat de werkgever de voorkeur gaf aan een gelijkwaardige mannelijke kandidaat. Hij merkte daarbij op dat er al heel wat vrouwen in zijn instelling werken. De minister verdedigt de beslissing van de werkgever, want diversiteit is streven naar een goede weerspiegeling van de samenleving. Elke werkgever is zich ervan bewust dat diversiteit belangrijk is voor de dynamiek binnen de organisatie. Dat er steeds minder mannen les geven in het kleuteronderwijs, vindt de minister een slechte evolutie. De overheid moet het goede voorbeeld geven en streven naar diversiteit. Dat komt de overheid zelf ten goede en is rechtvaardig.

Quota dragen de goedkeuring van de minister niet weg, omdat er steeds aandacht moet geschonken worden aan opleiding en specialiteit. Als er steeds meer vrouwen zouden afstuderen als huisarts, moet de overheid nagaan hoe ervoor gezorgd kan worden dat mannen opnieuw voor dat beroep kiezen.

De minister wil zich samen met haar collega van Werk inzetten voor diversiteit op de arbeidsmarkt. Er moet nog gesleuteld worden aan de ongelijkheid van vrouwen op de arbeidsmarkt. Inzake ongelijke verloning is er de jongste twintig jaar heel wat vooruitgang geboekt. Maar de minister is er echt van overtuigd dat er ook nog moet gewerkt worden aan de ongelijkheid van mannen op de arbeidsmarkt, vooral inzake de combinatie tussen gezin en arbeid. Vragen hieromtrent waren in het verleden al te zeer op vrouwen toegespitst. Als staatssecretaris heeft ze erg hard gewerkt aan het ouderschapsverlof. Een van haar beweegredenen om dat uit te breiden, te versoepelen in de toepasbaarheid en beter te verlonen, was precies de invalshoek van mannen. Vandaag worden mannen gediscrimineerd als ze hun rechten willen doen gelden om de zorg voor kinderen op te nemen. De minister vindt dat niet meer tolereerbaar. In dat opzicht verwacht ze meer betrokkenheid van mannen aan het gelijkheidskansenbeleid. De mannelijke aanwezigheid in deze commissie stemt haar alvast hoopvol.

Toegankelijkheid

De heer *Jan Penris* constateert dat de minister ook bevoegd is voor openbaar vervoer. De heer Penris stelt dat ze vanuit die bevoegdheid heel wat kan doen voor gehandicapten en voor gebruikers van kinderwagens. Zijn de bussen, de trams en de treinen al voldoende toegankelijk voor de functioneel gehinderden, en zo neen, wat wil de minister daaraan doen? Is er op haar departement een bedrag uitgetrokken en waarvoor zal het worden gebruikt?

Ook mevrouw *Veerle Heeren* wijst erop dat de minister bevoegd is voor de toegankelijkheid, die zij op diverse plaatsen in de nota heel ruim opvat. Zij bedoelt tegelijk de fysieke als de sociaal-culturele toegankelijkheid. Over dat concept kan veel goeds worden gezegd, aldus mevrouw Heeren, maar de brede opvatting staat wel een toetsing van het beleid op zijn efficiëntie in de weg. Zij hoopt in elk geval dat in deze beleidsperiode effectief werk wordt gemaakt van de fysieke toegankelijkheid van gebouwen. De wet van 1975 over de toegankelijkheid van publieke gebouwen blijft tot op vandaag van kracht. Mevrouw Heeren maakt duidelijk dat zij daarmee niet pleit

voor een nieuw decreet, maar dat zij het wel relevant vindt om te werken aan een kaderdecreet voor toegankelijkheid, met een aantal principes en tegelijk een code voor goede praktijken. Zij stelt voor dat het parlement zelf in overleg binnen de meerderheid een voorstel uitwerkt. Maar dat mag geen herhaling worden van de bestaande wet. Het heeft geen zin dat de wetgever allerlei specifieke bepalingen gaat vastleggen. De gebruiken veranderen immers in de loop der jaren en dat moet telkens het decreet aangepast worden. Een kaderdecreet is veel beter, waaraan dan uitvoering wordt gegeven door de bevoegde minister.

De Lijn en Toerisme Vlaanderen vragen bijvoorbeeld studies over toegankelijkheid en welke technische normen gehanteerd worden. Het is belangrijk dat er een instantie is die de norm bepaalt. De wetgever moet die normen niet vastleggen maar wel een instantie verantwoordelijk daarvoor. Daarom is er een kaderdecreet nodig en geen gespecificeerd decreet, met enkel de overname van de wet van 1995. Dan wordt het beperkt tot een technische invulling en moet het parlement dat telkens opnieuw aanpassen.

De *minister* wil de discussie over het toegankelijkheidsdecreet en over het concept toegankelijkheid grondig voeren. Vanwege de continue veranderingen, mag het decreet niet te gedetailleerd zijn. Ze zal nagaan hoe er kan samengewerkt worden met de minister voor Ruimtelijke Ordening. De minister weet niet wat de beste oplossing is: een nieuw decreet goedkeuren of de bestaande wetgeving aanpassen. Ze weet evenmin wie precies bevoegd is voor deze materie. Ze zal de vraag van mevrouw Heeren laten onderzoeken.

De minister steunt de opmerking van de heer Penris over de toegankelijkheid van het openbaar vervoer. De beleidsnota Mobiliteit besteedt aandacht aan het concept toegankelijkheid. De Lijn heeft een investeringsprogramma om stap voor stap de toegankelijkheid van de haltes en het rollend materieel te optimaliseren. Op termijn moeten alle haltes en voertuigen toegankelijk zijn voor mensen met een handicap, ouderen en ouders met een kinderkroets. Het gelijkekansenbudget voor fysieke toegankelijkheid is overgeheveld naar de dienst aangepast vervoer, dat onder het bevoegdheidsdomein Mobiliteit valt.

Toegankelijkheid is voor de minister meer dan alleen maar fysieke toegankelijkheid. De toegang tot het internet is voor bepaalde bevolkingsgroepen niet vanzelfsprekend. Wie zijn weg niet vindt op het internet botst op een grote barrière. De minister beschouwt dat niet als haar belangrijkste eigen bevoegdheid, maar wel als een belangrijk aandachtspunt.

De heer *Tom Dehaene* heeft nog een paar vragen over begrotingsposten voor personen met een handicap. Waarvoor is basisallocatie 33.10, subsidies aan een vzw voor een integratieproject voor personen met een handicap regio Waasland, precies bestemd? De tweede basisallocatie is 33.12, subsidies aan de vzw Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap (GRIP). Heeft die organisatie een jaarverslag? De *minister* antwoordt dat basisallocatie 33.10 bestemd is voor een toegankelijkheidsbureau. Dat geeft onder meer advies over toegankelijkheid. Er is een jaarboek van het GRIP, dat kan ter beschikking gesteld worden van de commissie.

Vrouwendag

Mevrouw *Veerle Heeren* is dit jaar opnieuw naar de Vrouwendag geweest en voelde zich niet meer thuis op de manifestatie. Het concept is volgens haar voorbijgestreefd, het thema echter niet. Zij suggereert de minister om aan te sturen op een hedendaagse invulling of om het hele initiatief af te schaffen.

III. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005 (bevoegdheid Gelijke Kansen van minister Van Brempt) wordt bij indicatieve stemming aangenomen met 8 stemmen tegen 5.

De verslaggevers,

Veerle HEEREN
Cathy BEX
Hilde CREVITS

De voorzitter,

Jan PENRIS